

Styrningen av integrationspolitiken

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet Riksrevisionens styrelses framställning om styrningen av integrationspolitiken (2005/06:RRS2). I betänkandet behandlas även motionsyrkanden om kommunalt flyktingmottagande och introduktion av nyanlända, insatser mot rasism, främlingsfientlighet och diskriminering samt arbete mot utanförskap och segregation i storstäderna. Även motioner om svenskt medborgarskap behandlas. Motionerna har lagts under den allmänna motionstiden 2004 och 2005.

Utskottet avstyrker förslagen från Riksrevisionens styrelse, i huvudsak med hänvisning till att regeringen förtydligat styrningen av integrationspolitiken i enlighet med Riksrevisionens synpunkter. Utskottet avstyrker även samtliga motionsyrkanden, bland annat med hänvisning till den pågående parlamentariska översynen av integrationspolitiken.

I ärendet finns 32 reservationer och ett särskilt yttrande avgivna.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	7
Utskottets överväganden	8
Integrationspolitikens mål	8
Framställning från Riksrevisionens styrelse	9
Integrationspolitikens inriktning m.m.	11
Kommunernas flyktingmottagande	14
Introduktionsinsatser för nyanlända	17
Diskriminering och mångfald	19
Rasism, främlingsfientlighet m.m.	23
Inriktningen på storstadsarbetet	26
Ökad delaktighet i utsatta områden	28
Andra insatser i storstadsområdena	30
Krav för att erhålla svenskt medborgarskap	31
Andra medborgarskapsfrågor	34
Reservationer	36
1. Framställning från Riksrevisionens styrelse, punkt 1 (m, fp, kd, c)	36
2. Integrationspolitikens inriktning m.m., punkt 2 (m)	37
3. Integrationspolitikens inriktning m.m., punkt 2 (fp)	37
4. Integrationspolitikens inriktning m.m., punkt 2 (kd)	39
5. Integrationspolitikens inriktning m.m., punkt 2 (c)	40
6. Kommunernas flyktingmottagande, punkt 3 (m)	41
7. Kommunernas flyktingmottagande, punkt 3 (v, mp)	42
8. Kommunernas flyktingmottagande, punkt 3 (kd)	42
9. Introduktionsinsatser för nyanlända, punkt 4 (m)	43
10. Introduktionsinsatser för nyanlända, punkt 4 (fp)	44
11. Introduktionsinsatser för nyanlända, punkt 4 (kd)	44
12. Introduktionsinsatser för nyanlända, punkt 4 (c)	45
13. Diskriminering och mångfald, punkt 5 (kd)	46
14. Diskriminering och mångfald, punkt 5 (c)	46
15. Diskriminering och mångfald, punkt 5 (mp)	47
16. Rasism, främlingsfientlighet m.m., punkt 6 (m)	48
17. Rasism, främlingsfientlighet m.m., punkt 6 (kd)	49
18. Rasism, främlingsfientlighet m.m., punkt 6 (mp)	49
19. Inriktningen på storstadsarbetet, punkt 7 (fp)	50
20. Ökad delaktighet i utsatta områden, punkt 8 (fp)	51
21. Ökad delaktighet i utsatta områden, punkt 8 (kd)	52
22. Ökad delaktighet i utsatta områden, punkt 8 (c)	52
23. Ökad delaktighet i utsatta områden, punkt 8 (mp)	53
24. Andra insatser i storstadsområdena, punkt 9 (m)	53
25. Andra insatser i storstadsområdena, punkt 9 (kd)	54
26. Andra insatser i storstadsområdena, punkt 9 (v)	55
27. Andra insatser i storstadsområdena, punkt 9 (mp)	55
28. Krav för att erhålla svenskt medborgarskap, punkt 10 (m)	56

29. Krav för att erhålla svenskt medborgarskap, punkt 10 (fp)	57
30. Krav för att erhålla svenskt medborgarskap, punkt 10 (mp)	58
31. Andra medborgarskapsfrågor, punkt 11 (kd)	58
32. Andra medborgarskapsfrågor, punkt 11 (v)	59
Särskilt yttrande	60
Diskriminering och mångfald, punkt 5 (fp)	60
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	61
Framställningen	61
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004	61
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005	64
<i>Bilaga 2</i>	
Offentlig utfrågning om integrationspolitiken	69
<i>Bilaga 3</i>	
Bilder från utfrågningen	118

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Framställning från Riksrevisionens styrelse

Riksdagen avslår framställning 2005/06:RRS2.

Reservation 1 (m, fp, kd, c)

2. Integrationspolitikens inriktning m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Sf288 yrkandena 1–7, 11 och 25, 2004/05:Sf309, 2004/05:Sf360 yrkande 1, 2004/05:Sf365 yrkandena 1, 35 och 36, 2005/06:Sf255 yrkande 1, 2005/06:Sf333 yrkande 1, 2005/06:Sf383 yrkandena 1 och 18, 2005/06:Sf389 yrkandena 1, 34 och 35 samt 2005/06:N481 yrkande 3.

Reservation 2 (m)

Reservation 3 (fp)

Reservation 4 (kd)

Reservation 5 (c)

3. Kommunernas flyktingmottagande

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Sf215, 2004/05:Sf237 yrkande 8, 2004/05:Sf361 yrkandena 9 och 10, 2004/05:N239 yrkande 17, 2005/06:Sf312 yrkandena 9 och 11 samt 2005/06:Sf336 yrkande 3.

Reservation 6 (m)

Reservation 7 (v, mp)

Reservation 8 (kd)

4. Introduktionsinsatser för nyanlända

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Sf237 yrkande 9, 2004/05:Sf365 yrkandena 25 och 26, 2005/06:Sf255 yrkandena 2–4, 2005/06:Sf307 yrkandena 1–3, 2005/06:Sf383 yrkande 19, 2005/06:Sf389 yrkande 24 och 2005/06:A247 yrkande 5.

Reservation 9 (m)

Reservation 10 (fp)

Reservation 11 (kd)

Reservation 12 (c)

5. Diskriminering och mångfald

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ju332 yrkande 3, 2004/05:Sf260 yrkandena 1 och 2, 2004/05:Sf360 yrkande 3, 2005/06:Sf281 yrkandena 1 och 5, 2005/06:Sf282 yrkande 2 och 2005/06:Sf389 yrkandena 17 och 19.

Reservation 13 (kd)

Reservation 14 (c)

Reservation 15 (mp)

6. Rasism, främlingsfientlighet m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju534 yrkande 7, 2005/06:Ju564 yrkande 13, 2005/06:Sf281 yrkande 2, 2005/06:Sf349, 2005/06:Sf350 och 2005/06:A258 yrkande 13.

Reservation 16 (m)

Reservation 17 (kd)

Reservation 18 (mp)

7. Inriktningen på storstadsarbetet

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Sf288 yrkandena 13, 14 och 16, 2005/06:Sf383 yrkandena 2 och 6 samt 2005/06:Sf395.

Reservation 19 (fp)

8. Ökad delaktighet i utsatta områden

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf281 yrkande 3, 2005/06:Sf333 yrkande 4, 2005/06:Sf383 yrkande 3 och 2005/06:Sf389 yrkande 32.

Reservation 20 (fp)

Reservation 21 (kd)

Reservation 22 (c)

Reservation 23 (mp)

9. Andra insatser i storstadsområdena

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Sf365 yrkande 28, 2004/05:A350 yrkande 3, 2005/06:Sf281 yrkande 4, 2005/06:Sf336 yrkande 22 och 2005/06:Sf389 yrkande 26.

Reservation 24 (m)

Reservation 25 (kd)

Reservation 26 (v)

Reservation 27 (mp)

10. Krav för att erhålla svenskt medborgarskap

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ju332 yrkande 11, 2004/05:Sf213, 2004/05:Sf220, 2004/05:Sf288 yrkande 26, 2005/06:Sf209, 2005/06:Sf348, 2005/06:Sf383 yrkande 29 och 2005/06:A258 yrkande 16.

Reservation 28 (m)

Reservation 29 (fp)

Reservation 30 (mp)

11. Andra medborgarskapsfrågor

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Sf365 yrkande 32, 2005/06:Sf336 yrkande 56, 2005/06:Sf389 yrkande 30 och 2005/06:Sf420 yrkande 1.

Reservation 31 (kd)

Reservation 32 (v)

Stockholm den 23 mars 2006

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Tomas Eneroth

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Eneroth (s), Sven Brus (kd), Anita Jönsson (s), Per Westerberg (m), Linnéa Darell (fp), Mona Berglund Nilsson (s), Mariann Ytterberg (s), Lennart Klockare (s), Tobias Billström (m), Kerstin Kristiansson Karlstedt (s), Birgitta Carlsson (c), Göte Wahlström (s), Yilmaz Kerimo (s), Mona Jönsson (mp), Kalle Larsson (v), Anne-Marie Ekström (fp) och Karin Enström (m).

Redogörelse för ärendet

Riksrevisionens styrelse har lämnat en framställning till riksdagen om styrningen av integrationspolitiken (2005/06:RRS2). Styrelsen föreslår att riksdagen begär att regeringen dels skall återkomma med förslag till förtydligande av de integrationspolitiska målen, dels förbättra återrapporteringen till riksdagen av resultaten av integrationspolitiken. Förslagen har lämnats mot bakgrund av Riksrevisionens granskning av regeringens styrning av de statliga myndigheterna utifrån integrationspolitikens mål och utgångspunkter. Resultatet av granskningen redovisas i granskningsrapporten Från invandrapolitik till invandrapolitik (RiR 2005:5). Inga motioner har väckts med anledning av framställningen.

Under den allmänna motionstiden 2004 och 2005 har motionsyrkanden lagts om integrationspolitikens inriktning och styrning, kommunernas flyktingmottagande, introduktionsinsatser för nyanlända, diskriminering och mångfald, rasism och främlingsfientlighet, storstadsarbete samt svenskt medborgarskap. Motionerna redovisas i bilaga 1 till betänkandet.

Som ett led i behandlingen av Riksrevisionens styrelsesframställning och motionsyrkandena ordnade socialförsäkringsutskottet den 21 februari 2006 en offentlig utfrågning om integrationspolitiken (bilaga 2).

Utskottets överväganden

Integrationspolitikens mål

Integrationspolitiken omfattar frågor om lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk eller religiös bakgrund, invandrares etablering i det svenska samhället, ersättning till kommunerna för flyktingmottagande samt åtgärder för att förebygga och motverka etnisk och religiös diskriminering, främlingsfientlighet och rasism. Inom politikområdet finns myndigheterna Integrationsverket, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) och Nämnden mot diskriminering.

Målen för integrationspolitiken beslutades av riksdagen hösten 1997 (prop. 1997/98:16, bet. 1997/98:SfU6, rskr. 1997/98:68) och har kompletterats eller ändrats vid två tillfällen (prop. 2000/01:1, bet. 2000/01:SfU2, rskr. 2000/01:72 och prop. 2002/03:1, bet. 2002/03:SfU2, rskr. 2002/03:46). Målen är

- lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund,
- en samhällsgemenskap med samhällets mångfald som grund samt
- en samhällsutveckling som kännetecknas av ömsesidig respekt för olikheter inom de gränser som följer av samhällets grundläggande demokratiska värderingar och som alla oavsett bakgrund skall vara delaktiga i och medansvariga för.

Integrationspolitikens mål är sektorsövergripande och gäller för hela samhället och befolkningen. Det innebär att insatser riktade till hela samhället krävs inom flertalet politikområden för att målen skall kunna uppnås.

Riksdagen har tidigare uttryckt att målen för integrationspolitiken innebär att samhällets etniska och kulturella mångfald skall tas som utgångspunkt för den generella politikens utformning och genomförande på alla samhällsområden och nivåer. Integrationspolitiken riktar sig alltså inte specifikt till invandrare, utan till hela befolkningen och samhället. Särlösningar för invandrare skall i huvudsak bara avse den första tiden i Sverige, främst i samband med insatser för att stödja introduktionen för nyanlända. Även dessa skall utgå från den enskilda invandrandes bakgrund och förutsättningar.

Framställning från Riksrevisionens styrelse

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå förslag från Riksrevisionens styrelse om förtydligande av de integrationspolitiska målen samt förbättrad återrapportering till riksdagen av resultaten av integrationspolitiken. Jämför reservation 1 (m, fp, kd, c).

I sin framställning till riksdagen om styrningen av integrationspolitiken (2005/06:RRS2) föreslår Riksrevisionens styrelse att riksdagen begär att regeringen skall återkomma med förslag till förtydligande av de integrationspolitiska målen samt förbättra återrapporteringen till riksdagen av resultaten av integrationspolitiken. I anslutning till förslaget anför styrelsen att de mål för integrationspolitiken som riksdagen beslutat om är mycket allmänt hållna och att riksdagen därför bör begära att regeringen återkommer med förslag om mer precisa mål kopplade till integrationspolitiken.

Styrelsen pekar också på att en förbättrad uppföljning kan bidra till att möjligheterna underlättas att återföra kunskaper till riksdagen om resultatet, och noterar att för alla indikatorer inom politikområdet som tas upp i budgetpropositionen för 2005 är redovisningen uppdelad på andelen individer med utländsk bakgrund. Styrelsen menar att det är angeläget att regeringens resultatredovisning till riksdagen kompletteras med indikatorer som ger en bredare belysning av utfallet av integrationspolitiken och föreslår att regeringens återrapportering av integrationspolitikens resultat till riksdagen förbättras. Informationen till riksdagen bör i högre grad redovisas i termer av resultat, måluppfyllelse och utfall av gjorda insatser.

Riksrevisionens styrelse fäster också särskild uppmärksamhet vid att en av intentionerna för integrationspolitiken är att insatser som specifikt riktar sig till invandrare skall begränsas till den första tiden i Sverige. Styrelsen menar att denna intention inte fullföljts av regeringen och myndigheterna.

I samband med granskningen rekommenderar Riksrevisionen också att regeringen:

- preciserar och förtydligar innebörden av de integrationspolitiska målen,
- begränsar förekomsten av generellt formulerade uppdrag i myndigheternas regleringsbrev om beaktande av mångfalden,
- tydligare följer den integrationspolitiska utvecklingen inom hela samhället,
- ger berörda myndigheter i uppdrag att analysera de integrationspolitiska effekterna av myndigheternas generella insatser,
- förtydligar Integrationsverkets roll,
- tydligare följer upp hur myndigheterna efterlever 7 § verksförordningen samt förordningen (1986:856) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförande av integrationspolitiken,

- tydligare följer att myndigheterna inte genomför såråtgärder som riktas utifrån invandrarskap annat än under individens första tid i Sverige.

I sin framställning till riksdagen förutsätter Riksrevisionens styrelse att regeringen överväger dessa rekommendationer.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar Riksrevisionens styrelsens syn på behovet av en effektiv styrning av myndigheterna i syfte att uppnå integrationspolitikens mål. De tre målen anger riksdagens viljeinriktning för en långsiktig och övergripande samhällsförändring. Det ligger i sakens natur att uttryck för en önskad långsiktig samhällsförändring inte alltid kan ge tillräcklig vägledning för myndigheternas vardagliga arbete. Utskottet bedömer därför att en precisering och konkretisering av målen underlättar en ändamålsenlig och verksamhetsanpassad styrning av myndigheterna.

Utskottet delar också uppfattningen hos Riksrevisionens styrelse om behovet av utvecklad uppföljning av integrationspolitiken. Den övergripande förändringen måste brytas ned i konkreta steg som går att följa upp och som kan nås genom konkreta insatser. Resultat av politiken bör kunna redovisas i termer av insatser, resultat och måluppfyllelse.

Utskottet noterar att regeringen i budgetpropositionen för 2006 redovisade ett samlat system för uppföljning av integrationspolitiken, bestående bl.a. av 24 konkreta mål inom olika områden. De flesta av målen innebär en konkretisering av det övergripande målet om lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Regeringen redovisade också 69 indikatorer för uppföljning av måluppfyllelsen. Berörda myndigheter har fått i uppdrag att följa upp indikatorerna, och Integrationsverket skall genomföra samlade analyser av utvecklingen. Utskottet ser också positivt på att regeringen har gett alltfler myndigheter uppdrag som syftar till att integrationspolitikens mål skall uppnås. I regeringsbrevet för 2006 har 55 centrala myndigheter fått sådana särskilda uppdrag eller återrapporteringskrav. Även ett stort antal regionala och lokala myndigheter såsom länsstyrelser och kulturinstitutioner har fått integrationspolitiska uppdrag. Utskottet ser detta som uttryck för att regeringen förstärkt sin styrning av myndigheterna i syfte att uppnå målen för integrationspolitiken och bedömer därmed att regeringen på ett tillfredsställande sätt tillgodosett förslagen från Riksrevisionens styrelse.

Utskottet noterar att en parlamentarisk kommitté har fått i uppdrag att se över integrationspolitikens mål, inriktning, organisation och effektivitet (dir. 2005:94). Kommittén skall slutredovisa uppdraget senast den 1 juni 2007. I uppdraget ingår bl.a. att analysera och bedöma hur den nuvarande organisationen för integrationspolitiken fungerar och lämna förslag till hur den kan förbättras och effektiviseras. Behovet av ytterligare förändringar av regeringens styrning av integrationspolitiken övervägs alltså inom ramen för kommitténs arbete.

Utskottet vill betona att de intentioner för integrationspolitiken som riksdagen tidigare uttryckt står fast. Integrationspolitikens mål skall i huvudsak nås genom att de generella insatserna förändras och anpassas så att de motsvarar behoven hos en befolkning som präglas av etnisk och kulturell mångfald. För att möjliggöra lika tillgång till samhällets resurser inom centrala områden som exempelvis arbete, bostäder och utbildning och för att skapa lika villkor för ekonomiskt oberoende är de enligt utskottet nödvändigt att belysa de strukturer och mekanismer som upprätthåller utanförskapet för kvinnor och män på grund av invandrarskap eller etnisk tillhörighet. Däremot är det sällan vare sig motiverat eller framgångsrikt att rikta säråtgärder till stora och heterogena grupper som invandrare eller personer med utländsk bakgrund. Insatser som riktar sig specifikt till invandrare bör även i fortsättningen främst komma i fråga under den första tiden i Sverige. Detta utesluter naturligtvis inte att personer som invandrat även efter en längre tid i Sverige kan ha särskilda behov som skiljer sig från majoritetsbefolkningens. Offentliga insatser bör dock då baseras på behovet, inte invandrarskapet i sig. Utskottet utgår från att regeringen noga överväger och motiverar eventuella undantag från denna huvudregel.

I budgetpropositionen fäste regeringen uppmärksamhet på att födelse-land och medborgarskap är de enda aspekterna av etnisk och kulturell bakgrund som kan följas upp genom offentlig statistik. Därför riktas uppföljningen i huvudsak på dessa aspekter av etnisk och kulturell bakgrund. Regeringen menade att det icke desto mindre finns anledning att noga följa utvecklingen även avseende andra aspekter, som bl.a. omfattar modersmål, religion, identitet och uppväxtmiljö. Utskottet delar denna bedömning. Även i detta avseende ligger det inom ramen för översynen av integrationspolitiken att överväga behovet av förändringar.

Med det anförda bedömer utskottet att det Riksrevisionens styrelse framställt om regeringens styrning av integrationspolitiken har tillgodosetts. Därmed avstyrker utskottet förslagen från Riksrevisionens styrelse.

Integrationspolitikens inriktning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om översyn av den officiella statistiken, integrationspolitikens grunder och målsättningar samt om utmönstrande av integrationsbegreppet. Jämför reservationerna 2 (m), 3 (fp), 4 (kd) och 5 (c).

Motioner

I motion 2004/05:Sf309 begär Sonia Karlsson och Christina Axelsson (s) ett tillkännagivande om att en allmän översyn av den officiella statistiken ur ett integrationsperspektiv bör genomföras. Motionärerna anför att statisti-

ken är ett avgörande hjälpmedel för att få fram kunskap och för att följa förändringsprocesser i samhället. Sverige har på många områden en mycket bra och omfattande statistik men det finns brister ur ett integrationsperspektiv.

I motion Sf255 yrkande 1 av Tobias Billström (m) begärs ett tillkännagivande om betydelsen av att upprätthålla arbetslinjen i integrationspolitiken. Motionären menar att det borde vara självklart att en person som anlant till Sverige så snart som möjligt kan komma i meningsfull sysselsättning.

I motionerna Sf383 yrkande 1 samt 2004/05:Sf288 yrkandena 1–7 beskriver Lars Leijonborg m.fl. (fp) utanförskapets omfattning, historia och orsaker. Motionärerna menar att utanförskapet breder ut sig och att invandrade grupper och ”öar av utanförskap” som återfinns i nästan alla stora och medelstora städer drabbas särskilt svårt. En stor del av utanförskapet förklaras av att det har skapats för få jobb under de senaste tre decennierna vilket bl.a. beror på skattepolitiken, bristande konkurrens inom välfärdstjänsterna, lönebildningsmekanismerna och arbetsrättsreglerna. Styrningen av integrationspolitiken har fortsatt baserats på de grunder som invandrarpolitiken vilade på, dvs. säråtgärder för invandrare. Detta anser motionärerna att riksdagen bör ge regeringen till känna. Motionärerna anför att utsattheten växer och bara kan brytas inifrån. Därför behövs ett perspektivskifte till en inkluderande utvecklingspolitik baserad på egenmakt i stället för omhändertagande och arbete i stället för bidrag. Diskrimineringen måste brytas.

I motionerna Sf383 yrkande 18 samt 2004/05:Sf288 yrkandena 11 och 25 anför Lars Leijonborg m.fl. (fp) vidare att riksdagen bör ge regeringen till känna att den kulturella mångfalden skall bejakas men inom ramen för värderingar som lägger grunden för ett öppet och tolerant samhälle. Respekten för individens fri- och rättigheter skall vara överordnad kultur och kollektiva anspråk, och kvinnor och män skall ha lika rätt att leva sina liv som de önskar.

I motionerna Sf389 yrkandena 1, 34 och 35 samt 2004/05:Sf365 yrkandena 1, 35 och 36 begär Sven Brus m.fl. (kd) att riksdagen gör tillkännagivanden om utgångspunkter för en ny mångfaldspolitik baserad på tillväxt/entreprenörskap, arbetskraftsinvandring, vardagsmakt, normalisering, kulturell mångfald, naturlig integration, mänskliga rättigheter, innovativt klimat, gemensam värdegrund samt delaktighet/inflytande. Riksdagen bör vidare göra ett tillkännagivande om att avveckla integrationsindustrin. Mångfaldspolitikerna skall bedrivas på samma sätt som jämställdhetspolitiken, och en strategi för mångfaldens samhälle skall in i alla myndigheters och förvaltningars verksamhet. Invandrare på arbetsmarknaden skall betraktas som andra arbetssökande. Frivilligorganisationer skall kunna sälja tjänster och utföra uppdrag åt landsting och kommuner. Integrationsbegreppet som motionärerna menar har blivit synonymt med invandrare som ett problem, likriktning och assimilering bör utmönstras och ersättas med ett begrepp

som ser möjligheterna i stället för problemen, tar i beaktande att mångfald och olikhet är positivt samt att etniska svenskar och andra grupper måste lära sig av varandra.

I motionerna Sf333 yrkande 1 samt 2004/05:Sf360 yrkande 1 begär Birgitta Carlsson m.fl. (c) tillkännagivanden om att integrationspolitiken bör präglas av öppenhet och fokus på arbete och företagande. Motionärerna anför att stora grupper av invandrare befinner sig i ett utanförskap och att politiska insatser i form av integrationsverk, integrationsminister m.m. inte har fungerat. Förklaringarna till invandrades svårighet att etablera sig på arbetsmarknaden finns i dåligt företagsklimat, diskriminering, passivisering och brist på motivation.

I motion N481 yrkande 3 av Maud Olofsson m.fl. (c) begärs ett tillkännagivande om vikten av att stärka landsbygdens roll för att förbättra kvaliteten i integrationsarbetet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet bedömer att uppföljningen av integrationspolitikens resultat kommer att förstärkas avsevärt i och med utvecklingen av det samlade uppföljningssystemet som beskrivits tidigare. Ett antal myndigheter har fått i uppdrag att följa upp indikatorer på integrationspolitikens utfall på olika områden. Utvecklingen av Integrationsverkets databas Stativ har förbättrat tillgången till aktuell statistik om utvecklingen ur ett integrationspolitiskt perspektiv, och Integrationsverket utvecklar för närvarande ett nationellt informationssystem för uppföljningen av introduktionsinsatserna för nyanlända. Utskottet bedömer att detta kommer att förbättra möjligheterna att följa förändringsprocesserna i samhället, och därmed i huvudsak tillgodose de behov som anförs i motion 2004/05:Sf309. Den parlamentariska översynen av integrationspolitiken (dir. 2005:94) skall överväga behovet av ytterligare insatser för att tillgodose behovet av systematisk kunskapsuppbbyggnad och en samlad uppföljning och utvärdering av integrationspolitiken. Med det anförda avstyrks motionen.

Integrationspolitiken är en generell politik som syftar bl.a. till lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Utskottet delar regeringens bedömning i budgetpropositionen att de mest betydande hindren för att nå målet för närvarande är bristen på arbetstillfällen på den reguljära arbetsmarknaden, den etniska diskrimineringen och brister i förmågan att bedöma utländsk yrkeskompetens och utbildning. I utfrågningen om integrationspolitiken den 21 februari framgick att dessa hinder genererar skillnader i sysselsättning och inkomster mellan olika delar av befolkningen. Sysselsättning och inkomster utgör i sin tur de kanske viktigaste enskilda bestämningsfaktorerna till möjligheterna inom en rad andra områden såsom demokratisk delaktighet, hälsa, boendestandard och tillgång till kulturutbudet. Utskottet välkomnar därför den inriktning för integrationspolitiken som regeringen redovisade i budgetpropositionen och som fokuserar på insatser mot diskriminering, integra-

tion på arbetsmarknaden och snabbare introduktion för nyanlända. Behov av ytterligare förändringar av mål, inriktning och organisation för politikområdet övervägs för närvarande inom ramen för den parlamentariska kommittén för översyn av integrationspolitiken. Med hänvisning till det anförda avstyrks motionerna 2004/05:Sf288 yrkandena 1–7 och 25, 2004/05:Sf360 yrkande 1, 2004/05:Sf365 yrkandena 1, 35 och 36, Sf255 yrkande 1, Sf333 yrkande 1, Sf383 yrkandena 1 och 18, Sf389 yrkandena 1, 34 och 35 samt N481 yrkande 3.

Kommunernas flyktingmottagande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om kommunernas skyldigheter i flyktingmottagandet, avskaffande av kommunplaceringar, införande av introduktionspeng, regionalt flyktingmottagande samt ersättningsnivåer för kommunernas mottagande. Jämför reservationerna 6 (m), 7 (v, mp) och 8 (kd).

Motioner

I motion 2004/05:Sf215 av Luciano Astudillo (s) begärs ett tillkännagivande om åtgärder för att säkerställa att alla kommuner ställer upp i flyktingmottagandet. Motionären anför att flyktingmottagandet är ett nationellt åtagande och att åtgärder därför måste till för att säkerställa att kommuner ställer upp i mottagandet. Exempelvis bör möjligheten till lagstiftning ses över.

I motion 2004/05:Sf237 yrkande 8 av Per Westerberg m.fl. (m) begärs ett tillkännagivande om att eget ansvar och valfrihet skall vara ledande principer vid flyktingmottagande och introduktion. Motionärerna anför att egenförsörjning alltid skall uppmuntras och att statens roll är att ge information och stöd. Motionärerna anför vidare att ingen med uppehållstillstånd skall hindras att flytta och föreslår att dagens system med avtal och kommunplaceringar bör avskaffas. Det statliga anslaget bör delas upp i två delar: en introduktionspeng som skapar valfrihet och mångfald i språkutbildningen samt en ersättning som via kommunen används för introduktionsersättning och andra kommunala kostnader. Undervisningen i svenska för invandrare (sfi) bör kombineras med arbetsmarknadsinsatser, och språkundervisning skall kunna kombineras med yrkesutbildning eller praktik.

I motion 2004/05:N239 yrkande 17 av Stefan Attefall m.fl. (kd) föreslås ett tillkännagivande om införande av ett regionalt flyktingmottagande med en flyktingpeng. Motionärerna menar att en flykting bör ha samma möjligheter som de som är bosatta i Sverige att söka bostad, arbetsplats och

svenskundervisning oberoende av kommungränserna, och att ”kommunplaceringen” därför bör ersättas av flyktingens eget fria val grundat på information om bostads- och arbetsmöjligheterna.

I motionerna 2004/05:Sf361 yrkande 9 av Kalle Larsson m.fl. (v) och Sf336 yrkande 3 av Lars Ohly m.fl. (v) begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör lägga fram förslag som tydliggör kommunernas skyldighet att ta emot flyktingar med permanent uppehållstillstånd.

I motionerna 2004/05:Sf361 yrkande 10 och Sf312 yrkande 9 av Kalle Larsson m.fl. (v) begärs ett tillkännagivande om att de ersättningsnivåer som gäller i dag för kommunernas mottagande av flyktingar behöver ses över så att de motsvarar de reella kostnaderna för kommuner och landsting. Motionärerna menar att regeringen därför i samband med beredningen av slutbetänkandet från utredningen om flyktingmottagande (SOU 2003:75) även bör bereda frågan om ersättning till kommuner och landsting.

I Sf312 yrkande 11 av Kalle Larsson m.fl. (v) föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att Glesbygdsverket bör ges i uppdrag att uppmuntra människor att bosätta sig i hela landet. Samtidigt skall Migrationsverket uppmuntra och erbjuda möjligheter för människor att söka alternativa bostadsorter.

Utskottets ställningstagande

Mottagandet av flyktingar är ett humanitärt åtagande för hela det svenska samhället. Att de nyanlända ges bästa förutsättningar för sin etablering i Sverige är ett gemensamt intresse för såväl stat som alla kommuner. För att underlätta en snabb etablering är det av högsta vikt att den enskilde så långt som möjligt kan bosätta sig där de egna önskemålen, förutsättningarna för arbete och bra boende samt tillgången till goda introduktionsinsatser sammanfaller. Det är utskottets bestämda mening att dessa förutsättningar för en snabb etablering gynnas om alla kommuner efter bästa förmåga deltar i mottagningen och introduktionsinsatserna.

År 2005 tecknade 173 av landets 290 kommuner överenskommelser med Integrationsverket om introduktion av nyanlända. Utskottet ser det som anmärkningsvärt att vissa kommuner med god lokal arbetsmarknad, bra möjligheter att erbjuda boende och utomordentliga förutsättningar att ordna goda introduktionsinsatser ändå väljer att inte delta i mottagandet. Utskottet bedömer att detta försämrar förutsättningarna för en snabb etablering för alla nyanlända och påminner om att bristande möjligheter till etablering medför stora ekonomiska och humanitära kostnader för hela samhället. Dessa kostnader kommer, i en eller annan form, även att drabba de kommuner som av olika anledningar väljer att inte delta i flyktingmottagandet. I sammanhanget utgår utskottet från att Migrationsverket fortsätter sitt arbete med att informera asylsökande om möjligheter och förutsättningar för arbete, boende m.m. i hela landet.

Trots det ovan anförda bedömer utskottet ändå att dagens system med frivilliga överenskommelser mellan staten och kommunerna om mottagande av flyktingar i huvudsak fungerat väl. Utskottet befarar att ytterligare reglering av kommunernas skyldighet att delta i flyktingmottagandet riskerar att skapa en bild av mottagandet som en av staten tvingad börda på kommunerna. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2004/05:Sf215, 2004/05:Sf361 yrkande 9, Sf312 yrkande 11 samt Sf336 yrkande 3.

I likhet med flera motionärer betonar utskottet vikten av att introduktionsinsatserna så långt som möjligt anpassas efter individens behov och förutsättningar. I 11 § förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m. framgår också att rätt till schablonersättning enligt 12–13 §§ har kommuner som genomför ett program för introduktion i samhället i enlighet med en skriftlig introduktionsplan som fastställs efter samråd med utlänningsen. Utskottet bedömer dock att förutsättningarna är mindre goda för ett system där enskilda nyanlända med en introduktionspeng ”köper” utbildningar eller andra insatser. Introduktionen syftar bl.a. till att ge kunskaper som underlättar för den enskilde att välja yrke, utbildningar och bostadsort i Sverige. För att en individ skall kunna göra rationella val av leverantör och insats i ett system med introduktionspeng måste hon ha goda förkunskaper om behoven på den svenska arbetsmarknaden och om kraven som ställs för att gå vidare i det svenska utbildningssystemet. För att kunna välja introduktionsinsats i ett pengsystem måste alltså deltagaren ha sådana kunskaper som insatserna normalt syftar till att ge. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2004/05:Sf237 yrkande 8 och 2004/05:N239 yrkande 17.

Den statliga kommunersättningen avser att täcka de kostnader som flyktingmottagandet medför för kommunerna i samband med mottagande och introduktion av flyktingar och deras anhöriga. Integrationsverket följer regelbundet upp kommunernas kostnader i förhållande till storleken på ersättningen. Utskottet utgår från att regeringen fortsätter att följa kostnaderna för kommunernas mottagande i syfte att säkerställa att den statliga ersättningen motsvarar de reella kostnaderna och återkommer i frågan vid behov. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2004/05:Sf361 yrkande 10, och Sf312 yrkande 9.

Introduktionsinsatser för nyanlända

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om upprätthållande av arbetslinjen och regelverket vid introduktion, framtagande av informationsmaterial om jämställdhet m.m., individuella introduktionsprogram för barn och ungdomar, uppdrag till Glesbygdsvverket samt introduktionsmöten, fadderfamiljer m.m. för nyanlända. Jämför reservationerna 9 (m), 10 (fp), 11 (kd) och 12 (c).

Motioner

I motion 2004/05:Sf237 yrkande 9 av Per Westerberg m.fl. (m) begärs ett tillkännagivande om att validering av utländsk utbildning och värdering av yrkeserfarenhet skall inledas under introduktionstiden. Information om möjligheter till validering skall ges omedelbart, och myndigheter bör därvid ges i uppdrag att vid validering mer se till utbildningars kunskapsinnehåll än jämföra kursplaner. Kompletteringsutbildningar och lärlingsutbildningar måste finnas tillgängliga.

I motion Sf255 yrkandena 2–4 av Tobias Billström (m) begärs ett tillkännagivande om att reglerna för introduktionsersättning måste upprätthållas, bl.a. genom förtydligande av bestämmelserna i lagen (1992:1068) om introduktionsersättning och förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande. Kravet på en motprestation måste löpa över hela tiden en person är mottagare av introduktionsersättning. Att ta t.ex. sommaruppehåll i verksamheterna är fel, eftersom deltagarna bör kunna förvänta sig insatser som så fort som möjligt gör dem anställningsbara. Vid de tidpunkter då undervisning i svenska för invandrare ligger nere måste kommunerna åläggas att bedriva en meningsfull sysselsättning som alternativ till öppen arbetslöshet. Denna kan bestå av arbete i kommunal regi och andra aktiviteter som främjar ett aktivt arbetssökande. Motionären begär också ett tillkännagivande om att olika regler i sammanhanget inte skall tillåtas för olika delar av en kommun. Samma principer måste gälla inom en och samma kommun.

I motion Sf383 yrkande 19 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) begärs ett tillkännagivande om ett informationsmaterial om värdegrund, jämställdhet och respekt för alla människors lika värde. Motionärerna föreslår att materialet skall översättas till de språk som stora invandrargrupper talar och användas som obligatoriskt undervisningsmaterial inom ramen för sfi.

I motion A247 yrkande 5 av Anne-Marie Ekström m.fl. (fp) begärs ett tillkännagivande om vikten av att språkkunskaper och praktik på en arbetsplats går hand i hand för personer som nyss anlänt till Sverige. Motionärerna menar att detta medför snabbare integration i samhället och större möjligheter att få ett riktigt arbete.

I motionerna 2004/05:Sf365 yrkandena 25 och 26 och Sf389 yrkande 24 av Sven Brus m.fl. (kd) begärs ett tillkännagivande om att varje kommun med jämna mellanrum skall ordna introduktionsmöten för alla nyinflyttade, såväl svenskar som invandrare. Mötena skall ge information om kommunen, företagande, föreningar, svenskundervisning m.m. Motionärerna anser att varje nyinflyttad bör erbjudas en kontaktfamilj på orten och att kommunerna bör arbeta även med andra typer av frivilliginsatser, t.ex. personliga flyktingguider. Motionärerna föreslår vidare ett tillkännagivande om upprättande av individuellt anpassade introduktionsprogram för barn och ungdomar. Motionärerna påpekar att sådana program borde erbjudas redan enligt integrationspolitikens mål, men så är inte fallet. Vid upprättandet av introduktionsplanerna bör kommunerna samarbeta med barnen och deras föräldrar så att de känner att de kan påverka sin situation.

I motion Sf307 yrkandena 1–3 av Rigmor Stenmark (c) begärs ett tillkännagivande om att varje flyktingfamilj som får uppehållstillstånd skall erbjudas en svensk fadderfamilj, att svenska familjer bör erbjudas möjlighet att bli fadderfamiljer, att utbildning bör erbjudas för uppdraget samt att studieförbunden kan erbjudas att driva fadderfamiljsarbetet. Motionären föreslår vidare att studieförbunden skall garanteras stöd från staten för att kunna göra det.

Utskottets ställningstagande

Ett av de 24 målen för integrationspolitiken som regeringen redovisade i budgetpropositionen för 2006 är att nyanlända vuxna invandrades möjligheter till en snabb etablering skall öka. Därvid betonade regeringen behovet av insatser inom ett antal områden för att målet skall uppnås. Höjd kvalitet i svenskutbildningen för invandrare, förbättrade möjligheter att kombinera utbildning med arbete och arbetsmarknadspraktik samt tidig validering av utländsk utbildning och yrkeserfarenhet nämndes särskilt. Regeringen aviserade också konkreta insatser på dessa områden, bl.a. genom ett tydligare ansvar för Arbetsmarknadsverket för aktiviteter under introduktionen, förbättrade möjligheter att kombinera undervisning i svenska med arbete, praktik och andra aktiviteter samt uppdrag till arbetsförmedlingarna att medverka till en tidig kartläggning av yrkeskompetensen. Regeringen redovisade också indikatorer för uppföljningen av målet avseende bl.a. sysselsättning, resultat av sfi-undervisningen och tillgång till validering av utländska utbildningar. Utskottet delar regeringens och flera motionärers syn på att de offentliga insatserna måste stödja en snabb etablering på arbetsmarknaden. Utskottet bedömer att de insatser som regeringen aviserat förstärker upprätthållandet av arbetslinjen i introduktionsinsatserna och utgår från att kommunerna följer det gällande regelverket för introduktionsersättning och för individuellt anpassade introduktionsprogram. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2004/05:Sf237 yrkande 9, 2004/05:Sf365 yrkande 26, Sf255 yrkandena 2–4 samt A247 yrkande 5.

Jämställdhet och respekt för alla människors lika värde utgör centrala värden i det svenska samhället. Enligt förordning (1990:927) om statlig ersättning för flyktningmottagande m.m. skall ett introduktionsprogram bl.a. innehålla orientering om svenska samhällsförhållanden och svenskt samhällsliv. Utskottet understryker att jämställdhet och frågor om allas lika värde självklart skall betonas i dessa sammanhang på samma sätt som det görs i all annan undervisning. Det innebär att all undervisning, dvs. språkinläring liksom samhälls- och arbetslivsorientering skall främja jämställdhet mellan könen. Därför vill utskottet fästa uppmärksamhet vid att frågor om jämställdhet och allas lika värde behandlas bl.a. i skriften *Sverige – En pocketguide* som Integrationsverket har tagit fram och som har översatts till några av de vanligaste invandrarspråken. Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf383 yrkande 19.

Utskottet ser positivt på att kommuner ordnar introduktionsmöten för nyinflyttade, såväl svenskar som invandrare. Kontaktfamiljer, personliga flyktningguider, fadderfamiljer och motsvarande frivilliga insatser kan på ett värdefullt sätt bidra i etableringsprocessen för nyanlända. Utskottet välkomnar därför regeringens beslut att använda avsatta medel för stöd till mentorsverksamhet för nyanlända i föreningslivets regi. Med detta sagt påminner utskottet om att det lokala arbetet till stöd för nyinflyttade måste utformas efter lokala förutsättningar och i nära samverkan med de berörda. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2004/05:Sf365 yrkande 25, Sf307 yrkandena 1–3 samt Sf389 yrkande 24.

Diskriminering och mångfald

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om handlingsplaner för etnisk mångfald, insatser mot negativ särbehandling bland myndighetspersonal, riktade utbildningsinsatser med anledning av samhällets mångfald, kartläggning och synliggörande av diskrimineringen, uppföljning av nationella handlingsplanen mot rasism, diskriminering m.m., höjd status för lokala aktörer samt införande av kontraktssystem mot diskriminering.

Jämför reservationerna 13 (kd), 14 (c) och 15 (mp) samt särskilt yttrande (fp).

Motioner

I motion Sf389 yrkandena 17 och 19 av Sven Brus m.fl. (kd) begärs ett tillkännagivande om preciserade mål avseende upprättandet av handlingsplaner för etnisk mångfald bland myndigheterna. Motionärerna menar att regeringen bör verka för att arbetet för handlingsplaner påskyndas. Motionärerna föreslår att stat, kommuner och landsting som ett första steg skall

ha som mål att minst en femtedel av de anställda har annat ursprung än det traditionellt svenska. Motionärerna yrkar också på ett tillkännagivande om att regeringen uppmanas vidta nödvändiga åtgärder för att komma till rätta med uppgifter om negativt bemötande bland myndighetspersonal. Detta mot bakgrund av undersökningar som visar på negativt bemötande av invandrare och personer med invandrarbakgrund hos myndigheter, bl.a. arbetsförmedlingen.

I motion Sf282 yrkande 2 av Annika Qarlsso och Kerstin Lundgren (c) begärs ett tillkännagivande om behovet av riktade utbildningsinsatser för dem som arbetar inom skola, sociala myndigheter, sjukvård samt polis och domstolar. Motionärerna anför att en ökande mångfald i det svenska samhället ställer krav på sådana insatser.

I motion 2004/05:Sf360 yrkande 3 av Birgitta Carlsson m.fl. (c) begärs ett tillkännagivande om behovet av en omfattande kartläggning och ett synliggörande av diskrimineringen på den svenska arbetsmarknaden. Motionärerna menar att med ökad kunskap om diskriminering kan bättre åtgärder som förhindrar och förebygger diskriminering åstadkommas.

I motion Sf281 yrkandena 1 och 5 av Ywonne Ruwaida och Gustav Fridolin (mp) föreslås ett tillkännagivande om behovet att genomföra en samlad uppföljning av den nationella handlingsplanen mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering (skr. 2000/01:83). Vidare begär motionärerna ett tillkännagivande om att höja statusen hos lokala aktörer, t.ex. lokala antidiskrimineringsbyråer. Motionärerna menar att dessa t.ex. kan fungera som externa utvärderare av kommuners antidiskrimineringsarbete, och att det förutsätter avtal mellan kommunen och den ideella organisationen om hur detta skall ske. Motionärerna föreslår att staten skall föregå med goda exempel och verka för att de lokala och regionala aktörer som tillerkänns statliga bidrag skall få officiell status av antidiskrimineringsutvärderare i olika sammanhang och att deras åsikter skall vägas in vid beslutsfattande.

I motion 2004/05:Ju332 yrkande 3 av Gustav Fridolin (mp) föreslås ett tillkännagivande om införande av ett kontraktssystem mellan individen och samhällets alla aktörer där det garanteras att individen inte utsätts för diskriminering.

I motion 2004/05:Sf260 yrkandena 1 och 2 av Mona Jönsson m.fl. (mp) föreslås ett tillkännagivande om behovet av ett samhällskontrakt mellan stat, landsting och kommuner för att brett och strategiskt samverka mot den strukturella diskrimineringen som finns i vårt samhälle. Motionärerna föreslår att staten tar fram en strategi för samverkan, med målet att ett samhällskontrakt tas fram för att främja de mänskliga rättigheterna i hela Sverige. Motionärerna föreslår vidare att kontraktet bör behandla förebyggande arbete, mekanismer för uppföljning och rapportering samt en strategi för ökad medvetenhet. I kontraktet bör bl.a. ingå användandet av den

handledning för rekrytering utan diskriminering som DO tog fram 1999, bruk av diskrimineringskontroller, regionala ombudsmän mot diskriminering, mätbara mål mot diskriminering samt förebyggande arbete.

Utskottets ställningstagande

Den ökande mångfalden i det svenska samhället ställer krav på att myndigheter, skolor och andra offentliga institutioner förändrar och anpassar sitt arbete. Diskrimineringslagstiftningen har en viktig roll i att garantera att likabehandlingsprincipen upprätthålls i myndigheternas verksamhet. Lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering förbjuder diskriminering på grund av etnisk tillhörighet eller religion inom bl.a. arbetsförmedling, socialtjänst, socialförsäkringar samt hälso- och sjukvård. Enligt förordningen (1986:856) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av integrationspolitiken skall myndigheterna fortlöpande beakta samhällets etniska och kulturella mångfald både när de utformar sin verksamhet och när de bedriver den.

Arbetsmarknadsutskottet har senast i sitt betänkande 2004/05:AU5 uttalat att myndigheternas uppgift att fortlöpande beakta samhällets etniska mångfald också innebär att den etniska mångfalden bland de anställda måste beaktas. I betänkande 2005/06:FiU18 har finansutskottet behandlat motioner om etnisk och kulturell mångfald i den statliga sektorn. Utskottet framhöll att mångfald i staten är en fråga om demokrati, rättvisa, förtroende, legitimitet och kompetens. Därför skall staten vara en förebild som arbetsgivare när det gäller etnisk och kulturell mångfald i arbetslivet och regeringens mål för ökad etnisk och kulturell mångfald bland statsanställda fullföljas på alla nivåer. Utskottet framförde att situationen avseende mångfald i statsförvaltningen för närvarande inte är godtagbar, och att det krävs fler åtgärder från myndigheternas sida. Samtidigt hänvisade utskottet till att regeringen initierat en rad åtgärder som skall påskynda arbetet på området.

Socialförsäkringsutskottet delar arbetsmarknads- och finansutskottens bedömningar i frågan. I sammanhanget vill utskottet också fästa uppmärksamhet vid att DO upprepade gånger visat brister i myndigheters arbete för att uppfylla kraven på aktiva åtgärder enligt lagen (1999:130) om åtgärder mot diskriminering i arbetslivet på grund av etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning. Lagen ålägger arbetsgivare att arbeta planmässigt och målinriktat med aktiva åtgärder mot diskriminering. Socialförsäkringsutskottet betonar att bestämmelserna i lagen uttrycker ett minimikrav som alla arbetsgivare skall följa, och att de statliga arbetsgivarna även i detta avseende bör utgöra en förebild. Därför ser utskottet positivt på att regeringen gett fler myndigheter uppdrag som syftar till att utveckla ett strategiskt arbete mot diskriminering och för likabehandling.

Utskottet noterar också att Utredningen om strukturell diskriminering i sitt slutbetänkande *Det blågula glashuset – strukturell diskriminering i Sverige* (SOU 2005:56) föreslagit bl.a. att alla statliga myndigheter skall ta

fram handlingsplaner för motverkande av diskriminering och att arbetsgivare skall åläggas att upprätta jämlikhetsplaner. Förslagen är under beredning i Regeringskansliet. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf282 yrkande 2 samt Sf389 yrkandena 17 och 19.

Flera av talarna vid socialförsäkringsutskottets offentliga utfrågning om integrationspolitiken den 21 februari påtalade att den etniska diskrimineringen utgör ett betydande hinder för att målet om lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund skall kunna nås, men att kunskapsunderlaget på området är bristfälligt. Utskottet noterar därför med tillfredsställelse att regeringen gett Integrationsverket i uppdrag att genomföra flera studier om förekomst och upplevelse av diskriminering på olika områden, bl.a. arbetsmarknaden. Förekomst av diskriminering kommer också att följas upp inom ramen för det samlade uppföljningssystemet för integrationspolitiken. Utredningen om strukturell diskriminering (dir. 2003:18), som lade sitt slutbetänkande sommaren 2005, har också uppmärksammat förekomsten av samhällsstrukturer med diskriminerande effekter. Förslag i betänkandet är under beredning i Regeringskansliet. Med strukturell diskriminering på grund av etnisk eller religiös tillhörighet avsågs i utredningen regler, normer, rutiner, vedertagna förhållningssätt och beteenden i institutioner och andra samhällsstrukturer som utgör hinder för etniska eller religiösa minoriteter att uppnå lika rättigheter och möjligheter som majoriteten av befolkningen har. Sådan diskriminering kan vara synlig eller dold och den kan ske avsiktligt eller oavsiktligt. Ytterligare en särskild utredare har i uppdrag (dir. 2004:54) att identifiera strukturell diskriminering på grund av etnisk eller religiös tillhörighet i Sverige. Utredaren skall vidare föreslå åtgärder för att motverka den strukturella diskrimineringen och för att öka möjligheterna till makt och inflytande för dem som riskerar att utsättas för sådan diskriminering. Utredaren skall slutredovisa uppdraget senast den 30 juni 2006. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2004/05:Sf360 yrkande 3.

Den långsiktiga inriktningen på arbetet med att förebygga och motverka diskriminering har lagts fast i den nationella handlingsplanen mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering (skr. 2000/01:59). Regeringen har nyligen följt upp och ersatt planen i och med att den andra nationella handlingsplanen för mänskliga rättigheter (skr. 2005/06:95) lämnats till riksdagen. Därmed avstyrker utskottet motion Sf281 yrkande 1.

Utskottet bedömer att lokal, ideellt baserad verksamhet kan vara av stort värde i arbetet mot diskriminering. Det statliga stödet till lokal verksamhet mot diskriminering förstärktes också i samband med höstens budgetförhandling med 3 miljoner kronor och uppgår nu till 14 miljoner kronor om året. Utskottet menar att statligt stöd till en lokal verksamhet ofta medför att verksamhetens status höjs i kommunen, men bedömer att det är svårt för staten att på annat sätt tillerkänna lokala aktörer någon formell status i en kommun. Därmed avstyrker utskottet motion Sf281 yrkande 5.

Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) har fått förstärkningar om sammanlagt 6,5 miljoner kronor under 2006. Regeringen har angett att den i samband med den ekonomiska vårpropositionen avser att återkomma med ett åtgärds paket för förstärkt integrations- och storstadspolitik. Paketet avses innehålla insatser mot diskriminering. Utskottet bedömer att insatserna, tillsammans med de insatser som redovisas tidigare, kommer att förstärka arbetet på området betydligt.

Utskottet vill fästa uppmärksamhet vid att den nyligen avslutade parlamentariska Diskrimineringskommitténs förslag kan komma att innebära långtgående konsekvenser för diskrimineringslagarna och ombudsmannaorganisationen, och därmed för hela arbetet på diskrimineringsområdet. I sitt slutbetänkande *En sammanhållen diskrimineringslagstiftning* (SOU 2006:22) föreslår kommittén bl.a. en sammanhållen lagstiftning och en gemensam ombudsmannainstitution för alla diskrimineringsgrunderna. För att säkerställa att de offentliga insatserna på området går hand i hand med eventuella ändringar i lagstiftningen och ombudsmannaorganisationen ser utskottet det som lämpligt att behovet av ytterligare förstärkningar eller förändringar prövas parallellt med beredningen av kommitténs förslag. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2004/05:Sf260 yrkandena 1 och 2 samt 2004/05:Ju332 yrkande 3.

Rasism, främlingsfientlighet m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om integrationspolitik med antirasistisk ansats, arbete mot islamofobi, integration mellan religiösa grupper, motarbetande av segregering och utanförskap, utbildning av befolkningen om rasism m.m. samt antirasismarbete bland barn och ungdomar. Jämför reservationerna 16 (m), 17 (kd) och 18 (mp).

Motioner

I motion Sf350 av Joe Frans (s) begärs ett tillkännagivande om en integrationspolitik som stöder en antirasistisk ansats. Motionären anför att skolan bör uppmuntra en samhällelig vi-känsla baserad på demokratiska värderingar, inte en gemensam etnicitet. De frivilliga organisationerna kan granska, komplettera och förstärka samhällets insatser, utan att för den skull överta samhällets ansvar. Motionären menar att det är angeläget att regeringen i sin integrationspolitik tydliggör behovet av ett kraftfullt antirasistiskt arbete.

I motion Sf349 av Mariam Osman Sherifay m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om att regeringen skall se över hur arbetet mot islamofobi kan stärkas. Motionären anför att Integrationsverket nyligen visat att 36 % av

den tillfrågade svenska befolkningen anser att islams värderingar till stor del är oförenliga med de grundläggande värderingarna i det svenska samhället.

I motion Ju534 yrkande 7 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m) begärs ett tillkännagivande om ökade insatser för en förbättrad integration mellan olika religiösa grupper i samhället som ett led i en svensk strategi mot internationell terrorism.

I motion Ju564 yrkande 13 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) föreslås ett tillkännagivande om att segregering och utanförskap måste motarbetas. Motionärerna menar att insatserna för dialog måste genomsyra hela samhället och att skolan därvid utgör en omistlig grund för dialog och kunskap i syfte att motarbeta rasism och främlingsfientlighet, segregering och utanförskap.

I motion A258 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp, –) yrkande 13 begärs ett tillkännagivande om behovet att utbilda den inhemska befolkningen om rasism, främlingsfientlighet och otillåten diskriminering. Motionärerna menar att skolväsendet skall arbeta metodiskt med frågorna, att lärarutbildningen skall ta upp området och att skolelever bör få ta del av andra länders litteratur och kultur.

I motion Sf281 yrkande 2 av Ywonne Ruwaida och Gustav Fridolin (mp) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda hur kunskap inom antirasismarbete bland barn och ungdomar skall kunna samlas och spridas till aktörer inom området. Motionärerna menar också att stödet till ideella organisationer på området behöver bli mer enhetligt.

Utskottets ställningstagande

Redan i betänkande 1997/98:SfU06, då regeringens proposition om inrättande av integrationspolitiken behandlades, framförde utskottet att demokratin och rättssystemet i vårt land bygger på respekten för alla människors lika värde. Utskottet menade att principen om allas rätt till lika möjligheter oavsett bakgrund gjordes tydlig i de övergripande målen för integrationspolitiken. Utskottet framförde som sin bestämda uppfattning att samhället skall bekämpa förekomsten av handlingar som kränker denna princip och att arbetet med att förebygga och motverka främlingsfientlighet, rasism och diskriminering är ett prioriterat område inom integrationspolitiken. Denna inriktning bekräftades senast i betänkande 2005/06:SfU2 där utskottet angav att man ser arbetet mot rasism som mycket angeläget. I den nyligen framlagda andra nationella handlingsplanen för mänskliga rättigheter (skr. 2005/06:95) redovisar regeringen inriktningen för arbetet för att skydda och främja de mänskliga rättigheterna för alla, oavsett bl.a. etnisk tillhörighet, för åren 2006–2009. Med det anförda menar utskottet att integrationspolitiken till det väsentliga utgår från en antirasistisk ansats och avstyrker motion Sf350.

Fördomar, rasism och diskriminering uppträder i olika skepnader och riktas ibland mot särskilda grupper, bl.a. i form av antisemitism, antiziganism, islamofobi och homofobi. I regleringsbrevet för bl.a. Integrationsverket, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering och Forum för levande historia har regeringen fortlöpande uppmärksammat olika grupper som är särskilt utsatta. Som ett exempel på insatser mot islamofobi vill utskottet särskilt uppmärksamma antologin *Jalla! Nu klär vi granen. Ett möte med den muslimska kultursfären* som togs fram på uppdrag av Utrikesdepartementet 2002 och delades ut till samtliga elever i årskurs ett och två i gymnasiet. Utskottet utgår från att regeringen även i fortsättningen uppmärksammar grupper som i hög utsträckning utsätts för fördomar, rasism eller diskriminering. Utskottet betonar särskilt att ökad dialog och integration mellan olika religioner på ett värdefullt sätt kan bidra till ett samhällsbygge på en grund av demokrati, mänskliga rättigheter och ömsesidig respekt. Även i detta avseende utgår utskottet från att regeringen fortsätter att uppmärksamma frågan. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf349 och Ju534 yrkande 7.

Utskottet delar flera motionärers uppfattning om vikten av att arbete mot rasism, främlingsfientlighet, segregation och utanförskap bör bedrivas i hela samhället, och att skolan därvid har en viktig roll. Enligt skollagen (1985:1100) skall verksamheten i skolan utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Riksdagen har också nyligen beslutat om en ny lag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Lagen som träder i kraft den 1 april 2006 innebär ett förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling i de verksamheter som omfattas av skollagen. Förbudet gäller bl.a. diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder. Regeringen har gett Statens skolverk ett flertal uppdrag som syftar till att informera om lagen och på andra sätt följa upp och stödja skolornas arbete för integration och social sammanhållning. Vidare har Myndigheten för skolutveckling sedan 2003 haft i uppdrag att arbeta för en förbättrad förskole- och skolsituation i de utsatta stadsdelarna. Avsikten är att 225 miljoner kronor skall satsas för ändamålet under 2006 och 2007. Utskottet bedömer att insatserna kommer att ytterligare stärka skolans arbete på området och avstyrker motionerna Ju564 yrkande 13 samt A258 yrkande 13.

I samband med budgetpropositionen för 2003 beslutade riksdagen att avsätta medel för inrättande av en paraplyorganisation för arbete mot rasism. Stödet syftade bl.a. till att förstärka och samordna samhällets stöd till de ideella organisationernas arbete på området. För att förstärka förmedlingen av kunskap om arbete mot rasism fick Integrationsverket år 2000 i uppdrag av regeringen att bygga upp en nationell kunskapsbank om arbetet mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering. År 2004 lämnade Integrationsverket över driften av kunskapsbanken till den nybil-

dade paraplyorganisationen Centrum mot rasism. Med det anförda noterar utskottet att insatser nyligen genomförts med den inriktning som begärs i motion Sf281 yrkande 2. Därmed avstyrker utskottet motionen.

Inriktningen på storstadsarbetet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om utvecklad samverkan mellan myndigheter i storstadsområden och satsning i kampen mot utanförskapet. Jämför reservation 19 (fp).

Motioner

I motion Sf395 av Maria Hassan och Christina Axelsson (s) begärs ett tillkännagivande om utvecklad samverkan mellan myndigheter i storstadsområden. Motionärerna menar att det är viktigt att det arbetssätt som inletts, ofta genom Storstadsdelegationens försorg, fortsätter och permanentas där det varit framgångsrikt.

I motionerna 2004/05:Sf288 yrkandena 13, 14 och 16 samt Sf383 yrkandena 2 och 6 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) begärs ett tillkännagivande om att 1 miljard kronor satsas i kampen mot utanförskapet. Motionärerna föreslår att en jobb- och utvecklingsgaranti införs för att ge dem som har slagits ut från arbetsmarknaden en verklig chans att komma tillbaka och att medel skall satsas på riskkapital för att göra det möjligt för personer i utanförskapsområden att förverkliga kreativa projekt. Motionärerna föreslår vidare att välfärdstjänsterna och insatserna mot utanförskapet skall organiseras på ett sätt som liknar skolpengssystemet så mycket som möjligt. Konkurrens och nyetablering inom den sociala och arbetsmarknadsrelaterade servicesektorn skall uppmuntras och det skall i princip råda fri etableringsrätt inom dessa områden.

Utskottets ställningstagande

Storstadspolitiken omfattar frågor om hur en god utveckling kan främjas i storstädernas mest utsatta stadsdelar, hur förutsättningar för tillväxt skapas i storstadsregionerna och hur tillväxten kommer alla till del. Storstadspolitiken är i huvudsak tvärspektoriell och omfattar flera olika politikområden. I den första fasen av storstadsarbetet från 1998 fram till i dag har staten avsatt drygt 2 miljarder kronor för att möjliggöra omprioritering av insatser inom kommunerna. Kommunerna har avsatt resurser motsvarande den statliga insatsen.

Av Storstadsdelegationens och Integrationsverkets uppföljningar framgår att utvecklingen har varit positiv i flertalet berörda stadsdelar under perioden 1998–2002. I de flesta stadsdelar har bostäder och utemiljöer förnyats, sysselsättningen ökat, skadegörelsen minskat och den upplevda tryggheten

och trivseln ökat. Skillnaderna är dock fortfarande betydande i förhållande till den övriga regionen och till riksnivån och utvecklingen är inte entydig i alla områden. Storstadsdelegationen visar att stadsdelar i Stockholmsregionen generellt uppvisar bättre situation än stadsdelar i Göteborg och Malmö. Samtidigt visar Integrationsverket att segregationen minskat i Malmö under senare år medan lika tydliga förändringar inte kan avläsas i Stockholm och Göteborg. Redovisningarna fäster särskild uppmärksamhet vid att utvecklingen i stadsdelarna påverkas kraftigt av befolkningsstrukturen och flyttmönstren. De som flyttar från dessa områden har i högre grad sysselsättning än de som flyttar in. Tendensen de senaste åren är dock att boendeomsättningen minskat och att stabiliteten i områdena därmed har ökat.

I budgetpropositionen för 2006 anger regeringen att de medel som avsatts i arbetet i princip är förbrukade eller kommer att förbrukas under 2006. Det fortsatta arbetet träder nu in i nästa fas där storstadsarbetet skall införlivas i myndigheternas ordinarie verksamhet. I detta arbete kommer politikområdets tillväxtmål att utvecklas och preciseras, och erfarenhetsutbyte såväl nationellt som internationellt att prioriteras. Det långsiktiga målet med att bryta segregationen övergår därmed till att uppnås inom ramen för statens och kommunernas ordinarie verksamhet och medel. Den andra generationens lokala utvecklingsavtal skall utvecklas och gälla fr.o.m. 2006. Avtalen syftar till att ytterligare säkerställa det gemensamma statliga och kommunala arbetet i de utsatta stadsdelarna, så att storstadspolitikens delmål kan uppnås. Regeringen bereder vidare förutsättningarna för att sprida storstadpolitiken till andra kommuner med liknande förutsättningar och har lovat att återkomma i 2006 års ekonomiska vårproposition om inrättandet av ett urbant kunskapsinstitut för att samla och sprida erfarenheterna och kunskaperna kring storstadsarbetet.

Utskottet välkomnar regeringens inriktning för utvecklingen av storstadspolitikerna. Utskottet bedömer att arbetssättet skapar goda förutsättningar för att erfarenheterna och kunskaperna från det arbete som inlets skall tas till vara och komma den ordinarie verksamheten i utsatta områden till del. Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf395.

Utskottet noterar med oro de fortsatt stora skillnaderna i livsvillkoren mellan olika bostadsområden och bedömer att ytterligare insatser behövs inom många politikområden för att bekämpa segregation och utanförskap, inte minst i storstäderna. Utskottet betonar dock att de förstärkningar i arbetsmarknadspolitikerna som regeringen aviserat i budgetpropositionen och riksdagen delvis fattat beslut om kan förväntas vara betydelsefulla för de utsatta områdena i större städer. Regeringen har angett som sin avsikt att sammanlagt 20 miljarder kronor skall satsas i förstärkningar under åren 2006 och 2007, vilket beräknas ge omkring 55 000 personer möjlighet till arbete, praktik eller utbildning. Utskottet bedömer att de satsningar som inom ramen för förstärkningarna planeras på arbetslösa akademiker, praktikplatser, plusjobb och utbildningsvikariat i vård och omsorg har särskilt goda förutsättningar för att höja sysselsättningsgraden i de stadsdelar där

behoven är störst. Vidare skall länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingar samverka med de kommuner som 2005 omfattades av storstadsarbete och 100 miljoner kronor av Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader användas för tillfälliga personalförstärkningar i storstadsregionerna. Förstärkningarna syftar också till att främja tillväxten, förbättra kvaliteten i den offentliga servicen och underlätta generationsväxlingen i stat, kommuner och landsting, vilket enligt utskottet torde ha särskilt god effekt i de utsatta storstadsområdena. Utskottet förutsätter att regeringen noga följer utvecklingen och vid behov återkommer med förslag på ytterligare insatser. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2004/05:Sf288 yrkandena 13, 14 och 16 samt Sf383 yrkandena 2 och 6.

Ökad delaktighet i utsatta områden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om utvecklingsråd och grannskapsprojekt, inrättande av interkulturella råd, öppna arenor för delaktighet samt medborgarråd. Jämför reservationerna 20 (fp), 21 (kd), 22 (c) och 23 (mp).

Motioner

I motion Sf383 yrkande 3 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) begärs ett tillkännagivande om att lokala demokratiska arenor och framväxten av ett lokalt förankrat ledarskap behövs för att bryta utanförskapet. Därför bör olika former av lokala utvecklingsråd och grannskapsprojekt där de boende i ett område ges direkta möjligheter till inflytande uppmuntras.

I motion Sf389 yrkande 32 av Sven Brus m.fl. (kd) begärs ett tillkännagivande om att inrätta interkulturella råd som samarbetsorgan mellan kommuner och religiösa/kulturella organisationer. Motionärerna föreslår att sådana råd kan arbeta med att öka invånarnas kunskap om stadens religiösa och kulturella liv, stärka samhörigheten mellan troende och icke-troende samt utveckla komplement till stadens åtaganden inom det sociala området.

I motion Sf333 yrkande 4 av Birgitta Carlsson m.fl. (c) begärs ett tillkännagivande om att öppna arenor för delaktighet, kollektivt beslutsfattande, organisering och egenmakt i bostadsområden, exempelvis i form av ökad egenförvaltning av boende, skola, barnomsorg och äldreomsorg.

I motion Sf281 yrkande 3 av Ywonne Ruwaida och Gustav Fridolin (mp) begärs ett tillkännagivande om medborgarråd som ett sätt för personer i marginaliserade områden att kunna få gehör för åsikter, för att öka kunskapen om dessa områden och för att sprida kunskap till makthavare.

Motionärerna anför att råd bestående av personer bosatta i marginaliserade och stigmatiserade områden föreslogs i rapporten Sverige inifrån – Röster om etnisk diskriminering (SOU 2005:69).

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser det som angeläget att det utanförskap som många människor upplever i förhållande till de demokratiska processerna motverkas. Utanförskapet är inte enbart ett hot för dem som är utanför, utan för samhället och demokratin i sin helhet. De mest marginaliserade och utsatta människornas uppfattningar och kunskaper behöver fångas upp både via de traditionella demokratiska kanalerna och genom nya metoder.

Utskottet noterar att riksdagen har anvisat 20 miljoner kronor för en särskild demokratisatsning inför 2006 års val. Regeringen avser att genomföra demokratisatsningen, som fått namnet *Delaktiga Sverige*, i form av ett åtgärdsprogram som syftar till att bekämpa utanförskap och öka människors delaktighet i det svenska samhället. Programmet löper mellan 2006 och 2009 och syftar till att stärka den politiska delaktigheten, motverka diskriminering och inhämta ytterligare kunskap om hinder och möjligheter för delaktighet i såväl vardagen som samhällslivet i stort. Bland annat skall insatser genomföras för att öka kunskapen om det svenska politiska systemet i allmänhet och valfrågor i synnerhet bland de kommunmedlemmar som upplever ett utanförskap. Aktiviteten genomförs i 12 kommuner i samverkan med det lokala föreningslivet. Några kommuner ska också ges möjlighet att under 2006–2008 utveckla och pröva bättre former för inflytande för kommunmedlemmar som upplever ett utanförskap. Målsättningen är att ge dessa kommunmedlemmar bättre möjlighet att påverka den politiska processen och öka andelen som deltar. Regeringen planerar att använda resultaten av satsningen som underlag för direktiv till en ny demokratiutredning som avses påbörjas under 2007 eller 2008.

Utskottet ser positivt på kommunernas deltagande i vidareutvecklingen av arbetet för ökad delaktighet och minskat utanförskap, inte minst då utveckling sker av samverkansformer som bidrar till att etniska och religiösa minoriteter ges bättre möjligheter till delaktighet. Utskottet noterar att många av de insatser som gjorts inom ramen för storstadspolitiken har haft sin utgångspunkt i medborgarråd. Utskottet utgår från att regeringen även i det fortsatta storstadsarbetet tar till vara dessa erfarenheter. Samtidigt betonar utskottet att varje kommun måste ha stor frihet att efter lokala förutsättningar välja formerna för sitt arbete på området. Därmed avstyrker utskottet motionerna Sf281 yrkande 3, Sf333 yrkande 4, Sf383 yrkande 3 och Sf389 yrkande 32.

Andra insatser i storstadsområdena

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om myndighetssamverkan i Malmö, lokalisering av kommunala verksamheter i utsatta områden samt insatser i icke-marginaliserade områden. Jämför reservationerna 24 (m), 25 (kd), 26 (v) och 27 (mp).

Motioner

I motion 2004/05:A350 yrkande 3 av Tobias Billström m.fl. (m, fp) begärs ett tillkännagivande med uppmaning till regeringen att ta initiativ till att snarast precisera regleringsbrev för Arbetsmarknadsstyrelsen, Migrationsverket, Integrationsverket, Riksförsäkringsverket, Rikspolisstyrelsen m.fl. för att underlätta myndigheternas samverkan med Malmö stad och samtidigt se över de finansiella förutsättningarna i enlighet med förslagen i handlingsplanen *Välfärd för alla, det dubbla åtagandet* som antagits i Malmö kommunfullmäktige.

I motionerna 2004/05:Sf365 yrkande 28 samt Sf389 yrkande 26 av Sven Brus m.fl. (kd) begärs ett tillkännagivande om att behovet av service-tjänster kan öka, arbetstillfällen genereras och statusen höjas hos mångtalsrika förorter genom att kommunala verksamheter och myndigheter flyttas till områdena eller genom att stora privatföretag lockas till dem.

I motion Sf336 yrkande 22 av Lars Ohly m.fl. (v) begärs ett tillkännagivande om att regeringen med det snaraste bör upprätta en plan, på samma sätt som man gjort för dem som invandrat till Sverige, över hur man skall integrera människor från etniskt segregerade områden, såsom exempelvis Östermalm, Askim och Limhamn.

I motion Sf281 yrkande 4 av Ywonne Ruwaida och Gustav Fridolin (mp) begärs ett tillkännagivande om att regeringen tillsammans med Sveriges kommuner och landsting skall utreda hur kommunala och landstingskommunala myndigheters antirasism- och integrationsarbete skall inriktas mot icke-segregerade, icke-marginaliserade och icke-stigmatiserade områden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har i tidigare avsnitt redogjort för sina bedömningar om inriktningen på storstadspolitiken. Utskottet betonar att ett framgångsrikt arbete i utsatta områden främjas av en nära samverkan mellan myndigheterna och kommunerna och utgår från att regeringen även i fortsättningen uppmärksammar detta i uppdragen till berörda myndigheter och i det planerade arbetet med att utveckla de samverkansöverenskommelser som tecknas mellan kommuner och myndigheter. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2004/05:A350 yrkande 3.

Utskottet delar bedömningen som framförts av motionärer om att utbudet av servicetjänster kan ökas, arbetstillfällen genereras och statusen höjas i mångtåkiska förorter genom lokalisering av offentliga verksamheter eller inflyttning av företag till dem. Utskottet ser därför positivt på att kommuner överväger möjligheterna att placera verksamheter och locka företag till utsatta eller segregerade områden. Samtidigt betonar utskottet att avgörandet om sådana insatser faller inom ramen för det kommunala självbestämmandet. Utskottet noterar i sammanhanget att huvudprincipen för statliga myndigheters placering regleras i 8 § förordningen (1993:528) om statliga myndigheters lokalförsörjning. Innebörden av bestämmelsen är att varje myndighet har ansvar för sin lokalförsörjning samt att myndigheterna själva ansvarar för sina lokaler och hur de disponeras. Det utesluter dock inte att regeringen i särskilda fall kan överväga att t.ex. lokalisera myndigheter till andra orter i Sverige. Med det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna 2004/05:Sf365 yrkande 28 och Sf389 yrkande 26.

Utskottet vill fästa uppmärksamhet vid att statens insatser för integration och delaktighet samt mot rasism, diskriminering och segregation riktar sig till samhället i dess helhet. I detta arbete är det ofta nödvändigt med åtgärder som riktar sig till de personer, grupper och områden som befinner sig i utsatta situationer, marginalisering eller utanförskap i syfte att förbättra deras förutsättningar. Detta minskar inte vikten av att även uppmärksamma de icke-marginaliserade och icke-stigmatiserade grupperna. Integration och breddad delaktighet förutsätter medverkan även från dem som själva inte är utsatta. Detta gäller inte minst i det pågående arbetet mot diskriminering. Utskottet betonar att det inte finns något motsatsförhållande mellan dessa två inriktningar, utan att de snarare kompletterar varandra. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf281 yrkande 4 och Sf336 yrkande 22.

Krav för att erhålla svenskt medborgarskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om styrkande av identitet vid medborgarskapsansökan, medborgarskap för personer födda i Sverige, krav på språkkunskaper för erhållande av svenskt medborgarskap, ny medborgarskapsutredning samt krav på hemvisttid för erhållande av medborgarskap. Jämför reservationerna 28 (m), 29 (fp) och 30 (mp).

Motioner

I motion Sf348 av Berndt Ekholm (s) begärs ett tillkännagivande om att regelsystemet för hantering av medborgarskapsfrågor för formellt statslösa bör ändras på så sätt att behandlingen blir likvärdig med övriga sökande

för svenskt medborgarskap. Motionären påpekar att identitetshandlingar utfärdade av t.ex. palestinska myndigheter godtas vid ansökan om uppehållstillstånd men inte vid ansökan om medborgarskap.

I motion 2004/05:Sf220 av Luciano Astudillo (s) begärs ett tillkännagivande om att regeringen skall se över och ändra lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap på sådant sätt att alla barn som föds i Sverige skall ha rätt att förvärva svenskt medborgarskap.

I motionerna 2004/05:Sf213 och Sf209 av Inger René och Marietta de Pourbaix-Lundin (m) begärs att regeringen lägger fram förslag till sådan ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap att test av kunskaperna i svenska språket ingår som ett kriterium för att få svenskt medborgarskap. Motionärerna föreslår vidare att reglering av på vilket sätt kunskaperna skall kunna dokumenteras bör införas och att regleringen bör kunna medge undantag föranledda t.ex. av den sökandes ålder eller andra särskilda omständigheter.

I motionerna 2004/05:Sf288 yrkande 26 och Sf383 yrkande 29 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) begärs ett tillkännagivande om att en ny medborgarskapsutredning bör tillsättas. Motionärerna föreslår att formerna för medborgarskapsцерemonier och språkkrav för medborgarskap bör slås fast i lag samt att dispens från språkkrav bör kunna ges, t.ex. på grund av ålder eller funktionshinder. Vidare bör medborgarskapslagstiftningen ses över så att det blir möjligt för individer som saknar identitetshandlingar att få svenskt medborgarskap.

I motion A258 yrkande 16 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) begärs ett tillkännagivande om att alla utländska medborgare som bott i Sverige minst tre år skall få bli medborgare, samt att alla barn som föds i Sverige skall ha rätt till svenskt medborgarskap.

I motion 2004/05:Ju332 yrkande 11 av Gustav Fridolin (mp) begärs också ett tillkännagivande om att alla som varit folkbokförda i Sverige i tre år skall ha möjlighet att få medborgarskap.

Utskottets ställningstagande

Den som ansöker om svenskt medborgarskap skall kunna styrka sin identitet. Enligt det gällande regelverket sker detta normalt genom uppvisande av ett pass eller identitetsdokument från en myndighet i hemlandet. Identitet kan även styrkas av make, maka eller en nära släkting som har blivit svensk medborgare och då styrkt sin identitet genom att visa sitt pass eller en godtagbar identitetshandling. Den som saknar möjlighet att styrka identiteten på något av dessa sätt kan ansöka om dispens från kravet. För att få dispens krävs att man har bott oavbrutet i Sverige i minst åtta år och att det inte finns skäl att ifrågasätta den uppgivna identiteten.

Personer som inte har möjlighet att få godtagbara identitetshandlingar från myndigheter i hemlandet måste alltså i vissa fall vänta en längre tid än andra för att få medborgarskap. Statslösa kan ofta ha svårt att skaffa sådana handlingar. De relativt höga kraven för styrkt identitet motiveras

med att medborgarskap, till skillnad från exempelvis uppehållstillstånd, i princip är oåterkalleligt. 2 kap. 7 § regeringsformen (RF) anger att ingen medborgare som är eller har varit bosatt i riket får berövas sitt medborgarskap. Utskottet noterar dock att Utredningen om omprövning av medborgarskap i sitt betänkande (SOU 2006:2) har föreslagit att det skall införas en möjlighet att i vissa fall efter omprövning återkalla felaktiga beslut om svenskt medborgarskap. Utskottet bedömer att eventuella ändringar i kraven på styrkt identitet bör avvakta beredningen av utredningens förslag och avstyrker därmed motion Sf348.

Senast i betänkande 2003/04:SfU9 behandlade utskottet motionsyrkanden om krav på språkkunskaper för att få svenskt medborgarskap. Utskottet delade då bedömningen som 1997 års medborgarskapskommitté (dir. 1997:5) och regeringen gjort om att det skulle vara förenat med betydande svårigheter att få till stånd ett rättvist och praktiskt system för språkraven. Utskottet framförde att det allmännas uppgift är att se till att professionell undervisning av god kvalitet erbjuds i det svenska språket, men att motivationen och kunskaperna inte kan tvingas fram. Utskottet vidhåller detta ställningstagande, och avstyrker motionerna 2004/05:Sf213 och Sf209.

Den parlamentariska Medborgarskapskommittén hade i uppdrag att göra en allmän översyn av lagen om svenskt medborgarskap. I kommitténs uppdrag ingick också att överväga vissa andra frågor, bl.a. vilka åtgärder som kan vidtas för att stärka medborgarskapets status. Kommittén redovisade sitt arbete i slutbetänkandet *Svenskt medborgarskap* (SOU 1999:34). Betänkandet låg till grund för regeringens proposition 1999/2000:147 Lag om svenskt medborgarskap som behandlades av utskottet i betänkande 2000/01:SfU8. Utskottet finner att det för närvarande inte finns skäl att inleda en ny omfattande översyn av medborgarskapsfrågorna. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2004/05:Sf288 yrkande 26 och Sf383 yrkande 29.

Den svenska medborgarskapslagstiftningen baseras på den s.k. härstamningsprincipen som innebär att ett barns medborgarskap bestäms av föräldrarnas medborgarskap, till skillnad från territorialprincipen som anger att barnet får medborgarskap i det land där det föds. Vissa undantag från regeln har införts, bl.a. för att säkerställa att statslösa barn bosatta i Sverige har möjlighet att snabbt få ett medborgarskap. Utskottet bedömer att införandet av en nyordning där alla barn födda i Sverige ges rätten till svenskt medborgarskap skulle förutsätta betydande principiella och praktiska överväganden. Utskottet finner det inte klarlagt att fördelarna med en sådan nyordning skulle väga över fördelarna med huvudregeln att ett barn följer föräldrarnas medborgarskap. Övriga krav på hemvistid i Sverige för erhållande av medborgarskap behandlades i samband med lagen om svenskt medborgarskap i betänkande 2000/01:SfU8. Utskottet finner inte övervägande skäl för att förändra kraven som då slogs fast och avstyrker därmed motionerna 2004/05:Sf220, 2004/05:Ju332 yrkande 11 och A258 yrkande 16.

Andra medborgarskapsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om styrkande av identitet vid medborgarskapsansökan, medborgarskap för personer födda i Sverige, krav på språkkunskaper för erhållande av svenskt medborgarskap, ny medborgarskapsutredning samt krav på hemvist-tid för erhållande av medborgarskap. Jämför reservationerna 31 (kd) och 32 (v).

Motioner

I motionerna 2004/05:Sf365 yrkande 32 och Sf389 yrkande 30 av Sven Brus m.fl. (kd) begärs ett tillkännagivande om att medborgarskapets innehåll måste tydliggöras. Detta bör ske bl.a. genom att alla nya medborgare och medborgare som uppnår myndighetsåldern får en medborgarbok där medborgarskapets innehåll tydliggörs och samhällets grundvärderingar formuleras. Överlämnandet av boken bör ske i samband med en ceremoni i hemkommunen.

I motion Sf336 yrkande 56 av Lars Ohly m.fl. (v) begärs ett tillkännagivande om att avgifterna i samband med förvärv av svenskt medborgarskap skall tas bort när det statsfinansiella läget tillåter det. Motionärerna anför att medborgarskap är en mänsklig och demokratisk rättighet, och att avgiften på 1 500 kr är en stor utgift för personer med låga inkomster.

I motion Sf420 av Tasso Stafilidis (v) yrkande 1 begärs också ett tillkännagivande om att Sverige bör införa ett kostnadsfritt ansökningsförfarande för svenskt medborgarskap.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ställer sig positivt till att medborgarskapets innehåll tydliggörs och att nya medborgare välkomnas under värdiga former. Produktion av informationsmaterial på området sker redan bl.a. i Integrationsverkets regi. Utskottet vidhåller dock sitt tidigare ställningstagande om att anordnande av medborgarskapsceremonier bör vara ett frivilligt åtagande för kommunerna och avstyrker motionerna 2004/05:Sf365 yrkande 32 och Sf389 yrkande 30.

Avgiften för ansökan om svenskt medborgarskap genom naturalisation har legat på 1 500 kr sedan 1999. En anmälan om svenskt medborgarskap kostar 175–475 kr beroende på ärendetyp. Den som är statslös och har fått flyktingförklaring eller resedokument av Migrationsverket behöver inte betala något. Utskottet noterar att Migrationsverkets kostnader för handläggning av medborgarskapsärenden gått ned kraftigt under senare år och låg under 2005 på 1 026 kr per avgjort ärende. Utskottet betonar att avgifterna skall vara skäligen och att den enskilde aldrig skall behöva avstå från att

ansöka på grund av avgiftsnivån. Utskottet utgår därför från att regeringen fortsätter att följa upp nivån på avgiften. Med det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna Sf336 yrkande 56 och Sf420 yrkande 1.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Framställning från Riksrevisionens styrelse, punkt 1 (m, fp, kd, c)

av Sven Brus (kd), Per Westerberg (m), Linnéa Darell (fp), Tobias Billström (m), Birgitta Carlsson (c), Anne-Marie Ekström (fp) och Karin Enström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen framställning 2005/06:RRS2.

Ställningstagande

Vi anser att Riksrevisionens beskrivning av regeringens genomförande av integrationspolitiken i det väsentliga är korrekt. Regeringens styrning av myndigheterna på området har varit otydlig, ofokuserad och präglad av punktinsatser. Uppföljningen har varit bristfällig och kunskap saknas om de genomförda insatserna har bidragit till önskade effekter. Vi bedömer att bristerna i styrningen på ett allvarligt sätt har medverkat till den svaga utvecklingen mot lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett bakgrund. I många avseenden har skillnaderna snarare ökat än minskat sedan integrationspolitiken inrättades.

De insatser som regeringen redovisat efter Riksrevisionens granskning svarar inte heller på ett tillfredsställande sätt mot Riksrevisionens kritik. Riksdagen bör därför begära att regeringen förtydligar de integrationspolitiska målen i enlighet med förslaget från Riksrevisionens styrelses förslag. Regeringen bör också förbättra återrapporteringen till riksdagen av resultaten av integrationspolitiken och i högre grad redogöra för resultat, måluppfyllelse och utfall av gjorda insatser.

2. Integrationspolitikens inriktning m.m., punkt 2 (m)

av Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Karin Enström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf255 yrkande 1 och avslår motionerna 2004/05:Sf288 yrkandena 1–7, 11 och 25, 2004/05:Sf309, 2004/05:Sf360 yrkande 1, 2004/05:Sf365 yrkandena 1, 35 och 36, 2005/06:Sf333 yrkande 1, 2005/06:Sf383 yrkandena 1 och 18, 2005/06:Sf389 yrkandena 1, 34 och 35 samt 2005/06:N481 yrkande 3.

Ställningstagande

Det borde vara självklart att en person som anlänt till Sverige så snart som möjligt bör komma i meningsfull sysselsättning. Vi vill med en offensiv användning av introduktionsersättningen samt genom lärlingsintroduktion, nystartsjobb och etableringspeng minska arbetslösheten och utanförskapet bland invandrare som kommit till Sverige. Socialkontoren, introduktionsenheterna och arbetsförmedlingarna bör samordna sitt arbete bättre. Socialkontor och introduktionsenheter bör också ställa krav på motprestation från arbetsföra personer som söker ekonomiskt bistånd. Det skall naturligtvis gälla oavsett nationalitet och ursprung, dvs. även för infödda svenskar. Vår grundläggande linje är att arbetslinjen måste upprätthållas.

3. Integrationspolitikens inriktning m.m., punkt 2 (fp)

av Linnéa Darell (fp) och Anne-Marie Ekström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Sf288 yrkandena 1–7, 11 och 25 samt 2005/06:Sf383 yrkandena 1 och 18 samt avslår motionerna 2004/05:Sf309, 2004/05:Sf360 yrkande 1, 2004/05:Sf365 yrkandena 1, 35 och 36, 2005/06:Sf255 yrkande 1, 2005/06:Sf333 yrkande 1, 2005/06:Sf389 yrkandena 1, 34 och 35 samt 2005/06:N481 yrkande 3.

Ställningstagande

Ett nytt socialt landskap har vuxit fram i Sverige, ett landskap präglat av utestängning från arbetsmarknaden, bostadssegregation, bidragsberoende, maktlöshet och sårbarhet. Aldrig i modern tid har så många människor

stått utan arbete och levt i maktlöshet. Varje högkonjunktur har lämnat fler människor utanför än vid föregående högkonjunktur. Den fysiska koncentrationen av individer och grupper på öar av djupt utanförskap i nästan alla stora och medelstora städer får allvarliga konsekvenser. En kombination av etnisk-kulturellt arv och socioekonomisk utsatthet kan ge upphov till en utanförskapskultur vars kärna är den konflikt som uppstår med det nya samhället som avvisar och kränker nykomlingarna.

En stor del av förklaringen till det långsiktigt växande utanförskapet finns i hur Sveriges ekonomi har fungerat de senaste tre decennierna. Från början av 1980-talet till början av 2000-talet ökade befolkningen i arbetsför ålder med 400 000 personer, samtidigt som antalet arbetstillfällen minskade. Den negativa utvecklingen av sysselsättning gör Sverige unikt bland utvecklade länder och förklaras av de institutioner och regleringar som formar vår samhällsekonomi och arbetsmarknad. Samtidigt drabbas de sämst betalda arbetarna i Sverige av en internationellt sett rekordhög skatte- och avgiftsbörda. En brist på konkurrens och mångfald präglar framför allt välfärdstjänsterna inom vård, skola och omsorg. Detta skapar färre jobbomöjligheter och gör det svårare för minoriteter att få tillgång till ett varierande utbud av tjänster.

I en ekonomi där kampen om jobb är hård kan fördomar och diskriminerande attityder få förödande konsekvenser. Diskrimineringen medför skada för både arbetssökande och arbetsgivare, men i en mer konkurrenspräglad ekonomi blir förlusterna mer kännbara för den som diskrimineras. Starkt konkurrensutsatta marknader fungerar som dörröppnare och utgör effektiva redskap för arbetsmarknadsintegration för minoritetsgrupper.

Sist men inte minst orsakas utanförskapet av en förmyndaraktigt omhändertagande integrationspolitik, som förvandlar nykomlingar till maktlösa klienter utan kontroll över de mest väsentliga livsvalen. Nästan två miljoner människor har klumpats ihop i kategorier som ”invandrare” eller ”personer med utländsk bakgrund”. Kategoriseringen har utgått från att dessa människor är ett problem som behöver åtgärdas. Den integrationsindustri som utvecklats kring detta ”problem” är i dag en väsentlig del av utanförskapsproblemet.

För att bryta utanförskapet måste problem- och svaghetsperspektivet ersättas med ett perspektiv som betonar möjligheterna och styrkan hos de grupper som i dag utestängs från ett värdigt och kreativt liv. Omhändertagandet måste ge plats åt en politik för egenmakt, arbete och mänsklig utveckling. Vi behöver en generell politik för att skapa ett arbetsammare, företagsammare, friare och tryggare Sverige som ger alla människor goda förutsättningar att utveckla den egna kraften.

4. Integrationspolitikens inriktning m.m., punkt 2 (kd)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Sf365 yrkandena 1, 35 och 36 samt 2005/06:Sf389 yrkandena 1, 34 och 35 samt avslår motionerna 2004/05:Sf288 yrkandena 1–7, 11 och 25, 2004/05:Sf309, 2004/05:Sf360 yrkande 1, 2005/06:Sf255 yrkande 1, 2005/06:Sf333 yrkande 1, 2005/06:Sf383 yrkandena 1 och 18 samt 2005/06:N481 yrkande 3.

Ställningstagande

Utvecklingen i vårt land bevisar att integrationspolitiken har misslyckats. Det syns i arbetslöshetsstatistiken, i storstädernas förorter, i diskriminering och i utanförskap. Kraften och initiativförmågan hos nya svenskar kvävs av integrationspolitiken. Den måste lämnas till förmån för en ny politik för mångfald.

Jag vill att vi skall bejaka mångfalden utifrån vår syn på människan och på solidaritet, men också därför att mångfaldens samhälle skapar dynamik och ekonomisk utveckling. När olikheter kompletterar varandra skapas en bättre helhet. Vi måste bygga ett samhälle som präglas av frihet, individers och grupperas rätt att forma sina liv, skydd för mänskliga rättigheter och människovärde. Det samhället fordrar respekt för demokratin och en fast stam av gemensamma normer. Vi måste skapa ett samhälle där alla behövs, alla har en uppgift och alla har samma rättigheter och skyldigheter. För att nå dit krävs att människor har både makt och ansvar över sin vardag samt att alla, som individer eller tillsammans med andra, har möjlighet att påverka samhället.

Människors vilja och förmåga till egenförsörjning skall tas till vara bl.a. genom goda förutsättningar till arbete och företagande. Detta är en förutsättning för att motverka utanförskap och segregation. Varje medborgare skall ha rätt att utöva sina mänskliga rättigheter, bosätta sig var han vill, utöva sin religion, lära sina barn sitt modersmål. Medborgarna skall ha möjlighet att organisera sig genom att bilda egna sammanslutningar, starta företag, förskolor och skolor på etnisk, religiös eller idémässig grund. Gemensamma rättsnormer, tillgång till ett gemensamt språk och gemensamma mötesplatser samt en gemensam etisk grund skall utgöra ett sammanhållande kitt för ett mångfaldens samhälle.

Integrationsbegreppet har blivit synonymt med likriktning, assimilering och invandrare som ett problem. Begreppet skall utmönstras och integrationsindustrin avskaffas. Mångfaldspolitiken skall bedrivas på samma sätt som jämställdhetspolitiken. Arbetet skall ske på alla nivåer i stat, länsstyrelser och kommuner. En strategi för mångfaldens samhälle skall in i alla myndigheters och förvaltningars verksamhet. Invandrare på arbetsmarknaden skall betraktas som arbetssökande som alla andra. Frivilligorganisationer, även sådana för invandrare och minoriteter, kan bli samhälls-entreprenörer för landsting och kommuner, och nya möjligheter bör ges till självförvaltning av fastigheter, dagis, fritids etc.

5. Integrationspolitikens inriktning m.m., punkt 2 (c)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Sf360 yrkande 1, 2005/06:Sf333 yrkande 1 och 2005/06:N481 yrkande 3 och avslår motionerna 2004/05:Sf288 yrkandena 1–7, 11 och 25, 2004/05:Sf309, 2004/05:Sf365 yrkandena 1, 35 och 36, 2005/06:Sf255 yrkande 1, 2005/06:Sf383 yrkandena 1 och 18 samt 2005/06:Sf389 yrkandena 1, 34 och 35.

Ställningstagande

Den svenska integrationspolitiken är ett av de senaste decenniernas stora politiska misslyckanden. Trots att en femtedel av den svenska befolkningen har utländsk bakgrund och trots att miljarder kronor har satsats på integration har Sverige sämst integration av OECD-länderna. Stora grupper av invandrare befinner sig i ett utanförskap på arbetsmarknaden, i socialförsäkringssystemen, inom utbildningen och i bostadsområdena. Orsakerna till invandrares svårighet att etablera sig finns i dåligt företagsklimat, diskriminering, passivisering och brist på motivation till följd av bidragsberoende.

En fungerande integration skapas inte av specialinsatser från välvilliga byråkrater utan genom att hinder rivs och genom människors eget samarbete i vardagen. Jag vill förändra integrationspolitiken så att människor får mer makt själva och inte fastnar i inlåsande system. Jag vill ha en politik som präglas av öppenhet och som ger goda förutsättningar för människor att påverka sitt eget liv, oavsett vilket land man kommer från. Vi behöver ett bättre klimat för arbete och företagande så att alla människor kan leva av frukterna av sitt eget arbete. I likhet med jämställdhetspolitiken bör integrationspolitiken genomsyra alla politiska nivåer.

De människor som kommit till vårt land har lämnat värdefulla bidrag till samhällets sociala, ekonomiska och kulturella dynamik. Genom en ny integrationspolitik som präglas av öppenhet och fokus på arbete och företagande bör vi ta till vara och uppmuntra det tillskottet.

Det finns många goda exempel på integration på landsbygden. Snarare än att betrakta invandringen som problem har man på orter som Ragunda och Värnamo välkomnat dem som vill komma till regionen för att jobba. De människor med invandrarbakgrund som i alltför många fall blivit arbetslösa i storstäderna kan få en ny chans i landsbygdskommuner som är i stort behov av arbetskraft. Därför bör landsbygden på ett helt annat sätt än i dag nyttjas som en resurs i integrationsarbetet.

6. Kommunernas flyktingmottagande, punkt 3 (m)

av Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Karin Enström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Sf237 yrkande 8 och avslår motionerna 2004/05:Sf215, 2004/05:Sf361 yrkandena 9 och 10, 2004/05:N239 yrkande 17, 2005/06:Sf312 yrkandena 9 och 11 samt 2005/06:Sf336 yrkande 3.

Ställningstagande

Dagens mottagningssystem som tar bestämmanderätten från människorna bör ersättas med ett som uppmuntrar eget ansvarstagande och motverkar passivitet och bidragsberoende.

Flyktingpolitiken är en del av statens ansvar. Därmed bör det vara ett statligt ansvar att finansiera mottagandet. Det är dock inte rimligt med ett system för flyktingmottagande och introduktion som kan få till effekt att en grupp människor i praktiken kan stängas ute från delar av landet. Vid mottagandet skall eget ansvar och valfrihet vara vägledande principer. Staten bör ge information och stöd till nyanlända, men ingen med uppehållstillstånd skall hindras att flytta. Dagens system för avtalsskrivning och kommunplacering skall avskaffas. Det statliga anslaget bör delas upp i två delar. En introduktionspeng som kan skapa valfrihet och mångfald i språkutbildningen samt en ersättning som via den kommun man bosätter sig i används för introduktionsersättning och andra kommunala kostnader. Målet är en introduktion på heltid för alla som kan. Undervisning i svenska för invandrare bör kombineras med arbetsmarknadsinsatser så att det finns möjlighet att kombinera språkundervisning med yrkesutbildning eller praktik.

Lämpligen bör halva tiden användas för språkutbildning och halva för praktik på arbete, men reglerna måste utformas så att hänsyn tas till individuella förutsättningar.

7. Kommunernas flyktingmottagande, punkt 3 (v, mp)

av Mona Jönsson (mp) och Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Sf361 yrkandena 9 och 10, 2005/06:Sf312 yrkandena 9 och 11 samt 2005/06:Sf336 yrkande 3 och avslår motionerna 2004/05:Sf215, 2004/05:Sf237 yrkande 8 och 2004/05:N239 yrkande 17.

Ställningstagande

När en asylsökande får uppehållstillstånd blir kommunen där han eller hon vistas skyldig att stå för introduktionen. Allt fler kommuner säger upp sina avtal med Integrationsverket, och ytterligare fler minskar mottagningen av flyktingar med permanent uppehållstillstånd. Att flyktingar som beviljats uppehållstillstånd blir kvar på förläggningen utan att få del av svenskundervisning och introduktionsprogram försvårar integrationen. Därför bör regeringen lägga fram förslag som tydliggör kommunernas skyldigheter i flyktingmottagningen.

Samtidigt är det viktigt att kommunerna ges tillräcklig ersättning för de kostnader som detta ansvar innebär. Därför bör regeringen se över ersättningen till kommuner och landsting så att den svarar mot de reella kostnaderna.

För att ytterligare uppmuntra människor att bosätta sig i hela landet och för att avlasta storstadsregionerna bör Glesbygdsverket ges i uppdrag att uppmuntra människor oberoende av bakgrund att bosätta sig i hela landet. Migrationsverket skall också uppmuntra och erbjuda möjlighet för människor att söka alternativa bostadsorter.

8. Kommunernas flyktingmottagande, punkt 3 (kd)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:N239 yrkande 17 och avslår motionerna 2004/05:Sf215, 2004/05:Sf237 yrkande 8, 2004/05:Sf361 yrkandena 9 och 10, 2005/06:Sf312 yrkandena 9 och 11 samt 2005/06:Sf336 yrkande 3.

Ställningstagande

Ett regionalt flyktingmottagande med en flyktingpeng bör införas. En flykting bör ha samma möjligheter som den som är bosatt i Sverige när det gäller att söka bostad, arbetsplats och svenskundervisning oberoende av kommungränserna. ”Kommunplaceringen” bör alltså ersättas av flyktingens eget fria val grundat på information om bostads- och arbetsmöjligheterna.

9. Introduktionsinsatser för nyanlända, punkt 4 (m)

av Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Karin Enström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Sf237 yrkande 9 och 2005/06:Sf255 yrkandena 2–4 och avslår motionerna 2004/05:Sf365 yrkandena 25 och 26, 2005/06:Sf307 yrkandena 1–3, 2005/06:Sf383 yrkande 19, 2005/06:Sf389 yrkande 24 och 2005/06:A247 yrkande 5.

Ställningstagande

De lagar och förordningar som styr introduktionsersättningen och den statliga ersättningen till kommunerna för flyktingmottagande måste förtydligas så att upprätthållandet av arbetslinjen framgår. Detta gäller i synnerhet kravet på att en motprestation måste löpa över hela tiden som en person är mottagare av introduktionsersättning. Eftersom deltagarna bör kunna förvänta sig intensiva insatser som så fort som möjligt gör dem anställningsbara bör det inte göras några uppehåll i introduktionsinsatserna. Vid de tidpunkter då undervisningen i svenska för invandrare ligger nere, till exempel på grund av sommarlov, måste kommunerna åläggas att bedriva meningsfull sysselsättning i andra former. Den kan bestå av regelrätta arbeten i kommunens regi eller av andra aktiviteter som främjar ett aktivt arbetssökande. Samma regler måste också tillämpas för alla inom en kommun.

Utbildning och yrkeserfarenhet är en färskvara. Därför skall validering av utländsk yrkesutbildning och värdering av yrkeserfarenhet inledas under introduktionstiden. Myndigheter som validerar bör ges i uppdrag att vid validering mer se till tidigare utbildningars kunskapsinnehåll och mindre

jämföra kursplaners upplägg. För att dra nytta av tidigare utbildning måste möjlighet till kompletteringsutbildningar finnas. Likaså kan lärlingsutbildningar vara bra för att människor snabbt skall komma ut på arbetsmarknaden.

10. Introduktionsinsatser för nyanlända, punkt 4 (fp)

av Linnéa Darell (fp) och Anne-Marie Ekström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf383 yrkande 19 och 2005/06:A247 yrkande 5 och avslår motionerna 2004/05:Sf237 yrkande 9, 2004/05:Sf365 yrkandena 25 och 26, 2005/06:Sf255 yrkandena 2–4, 2005/06:Sf307 yrkandena 1–3 och 2005/06:Sf389 yrkande 24.

Ställningstagande

Det är viktigt att ge information åt alla dem som flyr eller flyttar till Sverige om den värdegrund som genomsyrar det svenska samhället och den betydelse som jämställdheten och respekten för alla människors lika värde har i Sverige. Könstympling, barnäktenskap, hedersvåld och annat förtryck mot kvinnor och barn skall explicit tas upp i detta sammanhang. Informationsmaterialet skall översättas till de språk som våra stora flykting- och invandrargrupper talar och användas som obligatoriskt undervisningsmaterial inom ramen för svenska för invandrare.

För en person som nyss anlänt till Sverige är det också viktigt att språkkunskaper och praktik på en arbetsplats går hand i hand. Detta medför snabbare integration i samhället och också större möjlighet att få ett riktigt arbete.

11. Introduktionsinsatser för nyanlända, punkt 4 (kd)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf307 yrkandena 1–3 och avslår motionerna 2004/05:Sf237 yrkande 9, 2004/05:Sf365 yrkandena 25 och 26, 2005/06:Sf255 yrkandena 2–4, 2005/06:Sf383 yrkande 19, 2005/06:Sf389 yrkande 24 och 2005/06:A247 yrkande 5.

Ställningstagande

Jag anser att varje kommun med jämna mellanrum skall ordna introduktionsmöten för alla nyinflyttade, såväl svenskar som nyanlända invandrare. Vid mötena skall man kunna få information om kommunen, företagande, föreningar, svenskundervisning m.m. I stället för dagens ensidiga kontakt mellan nyanlända och myndigheter behöver vi fler som engagerar sig frivilligt för att hjälpa nyanlända i det svenska samhället. Varje nyinflyttad bör erbjudas en kontaktfamilj på orten. Kommunerna bör med hjälp av föreningar och organisationer rekrytera kontaktfamiljer och arbeta med andra former av frivilligsatser. Ett lyckat exempel på sådant arbete är försöken i Stockholm med personliga flyktingguider.

Ett mål för integrationspolitiken är att barn och ungdomar skall erbjudas individuellt anpassade introduktionsprogram. Så är dock inte fallet. Eftersom behoven är annorlunda för barn och ungdomar än för vuxna måste introduktionen anpassas därefter. Vid upprättande av introduktionsplaner bör kommunerna samarbeta med barnen och deras föräldrar så att de känner att de kan påverka sin situation.

12. Introduktionsinsatser för nyanlända, punkt 4 (c)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Sf365 yrkandena 25 och 26 samt 2005/06:Sf389 yrkande 24 och avslår motionerna 2004/05:Sf237 yrkande 9, 2005/06:Sf255 yrkandena 2–4, 2005/06:Sf307 yrkandena 1–3, 2005/06:Sf383 yrkande 19 och 2005/06:A247 yrkande 5.

Ställningstagande

Vi måste intensifiera ansträngningarna för att bryta det utanförskap som är alltför vanligt för de flyktingar som kommer hit. Som ett sätt att göra detta föreslår jag att varje flyktingfamilj som får uppehållstillstånd i Sverige skall erbjudas en fadderfamilj. Svenska familjer borde erbjudas möjlighet att bli fadderfamiljer. För uppdraget skall man kunna få utbildning i t.ex. andra länders kultur och språk. Studieförbunden är en resurs som kan erbjudas att utforma och driva fadderfamiljsarbetet. Staten måste garantera studieförbunden stöd för detta.

13. Diskriminering och mångfald, punkt 5 (kd)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf389 yrkandena 17 och 19 samt avslår motionerna 2004/05:Ju332 yrkande 3, 2004/05:Sf260 yrkandena 1 och 2, 2004/05:Sf360 yrkande 3, 2005/06:Sf281 yrkandena 1 och 5 samt 2005/06:Sf282 yrkande 2.

Ställningstagande

Alla arbetsgivare skall enligt lag bedriva ett aktivt arbete mot diskriminering. Staten har ett särskilt ansvar att vara föredöme bland arbetsgivarna. Fem år efter att samtliga myndigheter fått i uppdrag att upprätta handlingsplaner för att främja etnisk mångfald bland de anställda har fortfarande en tredjedel av myndigheterna inte gjort det. Statskontoret har visat att mångfaldsarbetet inte ses som en naturlig del av myndigheternas verksamhet och att de handlingsplaner som tagits fram inte haft någon större effekt. Regeringen bör därför verka för att arbetet påskyndas samt säkerställa att handlingsplanerna får avsedd verkan. Det mål som tagits fram i budgetpropositionen är för diffust och måste tydliggöras. Ett första steg mot ett land som tar vara på kraften i den kulturella mångfalden bör vara att minst en femtedel av de anställda i staten, kommunerna och landstingen har ett annat ursprung än det traditionellt svenska.

Flera undersökningar visar på stora brister i myndigheternas bemötande av invandrare. Intervjuer vittnar om utbredda negativa upplevelser av bristande och felaktig information, likgiltighet, arrogans och diskriminering. Forskare har visat att det negativa bemötandet kan få avgörande betydelse bl.a. för individens möjligheter att få arbete. Så sent som 2003 har Ombudsmannen mot etnisk diskriminering påpekat att problem kvarstår med etnisk diskriminering bland arbetsförmedlare. Därför vill jag att regeringen skall vidta nödvändiga åtgärder för att komma till rätta med uppgifterna om negativt bemötande bland myndighetspersonal.

14. Diskriminering och mångfald, punkt 5 (c)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Sf360 yrkande 3 och 2005/06:Sf282 yrkande 2 och avslår motionerna 2004/05:Ju332 yrkande 3, 2004/05:Sf260 yrkandena 1 och 2, 2005/06:Sf281 yrkandena 1 och 5 samt 2005/06:Sf389 yrkandena 17 och 19.

Ställningstagande

Med en ökande mångfald i det svenska samhället krävs riktade utbildningsinsatser för människor som arbetar inom skola och omsorg, men också inom polis- och domstolsväsendet, detta för att snabbast möjligt kunna hjälpa människor till rätta i det svenska samhället och ge det stöd individerna behöver.

Många faktorer talar för att diskrimineringen är orsaken till att många invandrare är dåligt etablerade på den svenska arbetsmarknaden. Flera undersökningar ger belägg för att diskriminering förekommer i svenskt arbetsliv. Utrikes födda, adopterade barn med ”icke-svenskt utseende”, andra- och tredje generationens nya svenskar har svårare att få ett arbete än etniska svenskar, detta trots att många personer med utländsk bakgrund har kompetens eller utbildning som är efterfrågad på den svenska arbetsmarknaden. I dagsläget finns inte någon utarbetad strategi för hur vi skall få bukt med diskrimineringen av invandrare, och behovet av en omfattande kartläggning och ett synliggörande av diskrimineringen på den svenska arbetsmarknaden är stort. Om vi får en ökad kunskap om diskriminering, kan olika åtgärder som förhindrar och förebygger diskriminering åstadkommas.

15. Diskriminering och mångfald, punkt 5 (mp)

av Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ju332 yrkande 3, 2004/05:Sf260 yrkandena 1 och 2 samt 2005/06:Sf281 yrkandena 1 och 5 samt avslår motionerna 2004/05:Sf360 yrkande 3, 2005/06:Sf282 yrkande 2 och 2005/06:Sf389 yrkandena 17 och 19.

Ställningstagande

Den etniska diskrimineringen utestänger stora delar av Sveriges befolkning från ett deltagande i samhället på jämlik basis. Det är ett ansvar för staten, bl.a. stadgat i ett flertal internationella konventioner, att arbeta aktivt mot diskrimineringen. Jag menar att rasism och diskriminering inte kan reduce-

ras till enskilda individers attityder utan är något som finns i hela samhällsstrukturen. Diskrimineringen utgör en grundläggande mekanism i en maktstruktur som skapar underordning genom att systematiskt markera och vidmakthålla olikheter mellan människor. Utifrån detta bör vi föra en kraftfull politik för att motverka diskriminering.

Jag föreslår därför att staten tar fram en strategi för samverkan mot diskriminering mellan staten, landstingen och kommunerna. Detta bör resultera i ett samhällskontrakt för att främja de mänskliga rättigheterna i Sverige. Kontraktet bör innehålla ett förebyggande arbete, mekanismer för uppföljning och rapportering samt en strategi för ökad medvetenhet hos statliga, regionala och kommunala aktörer.

Ett kontrakt bör också upprättas mellan nya invandrade individer och samhällets alla aktörer – fastighetsägare, fack, arbetsgivare, stat, kommun m.fl. – där det bl.a. bör garanteras att individen inte utsätts för diskriminering.

I skrivelse 2000/01:59 En nationell handlingsplan mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering redovisade regeringen det pågående och kommande arbetet på området. Handlingsplanen har ännu inte haft någon samordnad uppföljning eller utvärdering. Flertalet av åtgärderna som redovisades i den har genomförts. Det har dock tagit mycket lång tid, och vissa insatser återstår att genomföra. För närvarande kan inte en helhetsbedömning göras av dessa och andra genomförda insatser. Därför anser jag att det behövs en uppföljning av handlingsplanen.

De lokala aktörernas kunskaper och erfarenheter måste också tas till vara och spridas. De lokala antidiskrimineringsbyråerna skall t.ex. kunna fungera som externa utvärderare av kommuners antidiskrimineringsarbete. Detta förutsätter avtal mellan kommuner och organisationer om hur arbetet skall ske. Jag anser att staten skall föregå med goda exempel och verka för att de lokala och regionala aktörer som får statligt bidrag också skall få officiell status som antidiskrimineringsutvärderare och att deras åsikter skall vägas in vid beslutsfattande.

16. Rasism, främlingsfientlighet m.m., punkt 6 (m)

av Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Karin Enström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ju534 yrkande 7 och avslår motionerna 2005/06:Ju564 yrkande 13, 2005/06:Sf281 yrkande 2, 2005/06:Sf349, 2005/06:Sf350 och 2005/06:A258 yrkande 13.

Ställningstagande

Vi måste skapa ett öppet demokratiskt samhälle där vi vågar ifrågasätta varandras ståndpunkter med respekt för att vi är och har rätt att vara olika. Förutom alla andra integrationsåtgärder kräver utanförskapet att vi också måste fokusera på förbättrad integration mellan olika religiösa grupper. Vi behöver en mer vidsynt inställning till andra religioner och bekämpa våra fördomar. Vi måste försvara upplysningens uppdelning mellan tro och vetenskap, världsligt och religiöst, samtidigt som vi skall kunna leva i ett samhälle som består av alla dessa delar. Större respekt krävs för yttrandefriheten och för vars och ens rätt att leva som den vill utan att man för den skull skadar andra. Religion skall aldrig kunna skapa legitimitet för våld och förtryck. Mer öppen debatt krävs för detta, och inte minst krävs deltagande i debatten såväl från väst som från människor från Mellanöstern. Det är viktigare än någonsin att både politiker, opinionsbildare och muslimer öppet tar ställning mot extrem islamism. Ansvaret ligger på oss alla, men den koppling mellan samfundet och övriga samhället som imamerna utgör måste användas. Muslimer måste ifrågasätta den intoleranta formen av islam och ställa den mot mer moderat islam.

17. Rasism, främlingsfientlighet m.m., punkt 6 (kd)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ju564 yrkande 13 och avslår motionerna 2005/06:Ju534 yrkande 7, 2005/06:Sf281 yrkande 2, 2005/06:Sf349, 2005/06:Sf350 och 2005/06:A258 yrkande 13.

Ställningstagande

Jag anser att arbetet mot rasism och främlingsfientlighet, segregering och utanförskap måste genomsyra hela samhället. Skolan, som utgör en omistlig grund för dialog och kunskap, skall därvid utnyttjas särskilt.

18. Rasism, främlingsfientlighet m.m., punkt 6 (mp)

av Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf281 yrkande 2 och 2005/06:A258 yrkande 13 och avslår motionerna 2005/06:Ju534 yrkande 7, 2005/06:Ju564 yrkande 13, 2005/06:Sf349 och 2005/06:Sf350.

Ställningstagande

Jag anser att den inhemska befolkningen måste göras medveten om rasism, främlingsfientlighet och otillåten diskriminering. En del i detta arbete bör vara att skolväsendet metodiskt och konsekvent tar in frågorna i undervisningen. Lärarundervisningen skall behandla hur man motverkar rasism, mobbing m.m.. Viktigt är även att all litteratur i skolorna analyseras så att den inte innehåller rasistiska, främlingsfientliga eller diskriminerande uttryck, värderingar eller beskrivningar. I detta sammanhang är det viktigt att elever i svenska skolor får ta del av andra länders litteratur och kulturer. Kontinuerliga utbildningskampanjer bör genomföras om innebörden och effekterna av rasism och främlingsfientlighet.

Stödet till ideella organisationer och nätverk som arbetar mot rasism behöver också bli mer enhetligt. I dag får vissa stöd från Integrationsverket, andra från Ungdomsstyrelsen eller andra myndigheter, en del av kommuner, en del av landsting. Detta gör att det saknas ett helhetsgrepp om vilka insatser som utförs, vilka medel som satsas och om medlen når dit där de kan få bäst resultat. Kunskapen om lyckat lokalt arbete riskerar att inte spridas. Jag vill därför att regeringen utreder hur kunskap om anti-rasismarbete bland barn och ungdomar skall kunna samlas och hur erfarenheter skall kunna spridas bland alla aktörer inom området.

19. Inriktningen på storstadsarbetet, punkt 7 (fp)

av Linnéa Darell (fp) och Anne-Marie Ekström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Sf288 yrkandena 13, 14 och 16 samt 2005/06:Sf383 yrkandena 2 och 6 samt avslår motion 2005/06:Sf395.

Ställningstagande

För att bryta utanförskapet fordras ett nytt perspektiv som betonar egenmaktens och arbetets avgörande betydelse för att de som lever i våra mest utsatta områden skall ges en verklig chans att ta sig ur den situation de befinner sig i. Detta fordrar resurser, och därför föreslår vi att en miljard

kronor satsas i kampen mot utanförskapet. En jobb- och utvecklingsgaranti skall ge dem som har slagits ut från arbetsmarknaden en verklig chans att komma tillbaka. Medel skall satsas för att bygga upp riskkapital som gör det möjligt för personer i utanförskapsområden att förverkliga kreativa projekt.

Den solidariska skattefinansieringen av välfärdstjänster skall vara ett instrument för människornas egen kamp för ett självständigt liv. Därför föreslår vi att välfärdstjänsterna och de insatser som görs i kampen mot utanförskapet organiseras på ett sätt som så långt som möjligt liknar skolpengssystemet. Samtidigt vill vi uppmuntra konkurrens och nyetablering inom den sociala och arbetsmarknadsrelaterade servicesektorn. Därför föreslår vi att det i princip skall råda fri etableringsrätt inom dessa områden.

20. Ökad delaktighet i utsatta områden, punkt 8 (fp)

av Linnéa Darell (fp) och Anne-Marie Ekström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf383 yrkande 3 och avslår motionerna 2005/06:Sf281 yrkande 3, 2005/06:Sf333 yrkande 4 och 2005/06:Sf389 yrkande 32.

Ställningstagande

Den gällande politiken har utvecklat regler och institutioner som ger stor makt åt politiskt kontrollerade apparater och reducerar de mest utsatta grupperna till maktlösa och omhändertagna klienter.

Vår strävan efter ett friare och rättvisare samhälle sammanfattas i begreppet egenmakt. Målet med en liberal integrationspolitik är detsamma som för all liberal socialpolitik: Var och en skall ta makten över sitt liv och själv kunna forma sin framtid i en fri samverkan med andra människor. För att denna samverkan skall vara möjlig är det viktigt att skapa förutsättningar för en aktiv närdemokrati. Det behövs nya demokratiska mötesplatser och samlingspunkter för lokala initiativ. Utsatta bostadsområden behöver lokala ledare och företrädare. Det historiska arvet från byalagsdemokratien, tingsdemokratien och folkrörelserna måste tas till vara. För att konkretisera vår grannskapsdemokratiska ansats vill vi uppmuntra olika former av lokala utvecklingsråd och grannskapsprojekt där de boende ges direkta möjligheter till inflytande.

21. Ökad delaktighet i utsatta områden, punkt 8 (kd)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf389 yrkande 32 och avslår motionerna 2005/06:Sf281 yrkande 3, 2005/06:Sf333 yrkande 4 och 2005/06:Sf383 yrkande 3.

Ställningstagande

Religiösa och kulturella organisationer kan och vill delta i byggandet av det goda samhället. Religionens roll i integrationsprocessen är alltför ofta underskattad. Ett interkulturellt råd skulle kunna utvecklas till ett viktigt samarbetsorgan mellan de styrande och de religiösa och kulturella organisationerna på en ort. Rådets arbetsuppgifter skulle kunna vara att öka kommuninvånarnas kunskap om stadens religiösa och kulturella liv, att stärka samhörigheten mellan icke troende och troende samt utveckla komplement till kommunens åtaganden inom det sociala området.

22. Ökad delaktighet i utsatta områden, punkt 8 (c)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf333 yrkande 4 och avslår motionerna 2005/06:Sf281 yrkande 3, 2005/06:Sf383 yrkande 3 och 2005/06:Sf389 yrkande 32.

Ställningstagande

Ofta bor människor med invandrarbakgrund och infödda svenskar var för sig. Boendesegregationen är inte något storstadsfenomen utan finns även i medelstora städer. Segregationen beror inte på att personer med invandrarbakgrund väljer att bosätta sig i invandrantäta områden, utan på att de har svårt att få bostad i andra områden.

Arkitekturen tillsammans med bostads- och samhällsplaneringen har stor betydelse för vilka som flyttar till ett bostadsområde och hur människorna trivs där. Bostadsområden där en och samma boendeform dominerar förstärker segregationen. Vi behöver områden med större variation, där billigare boenden varvas med mer påkostade, där lägenheter varvas med villor

och där hyresrätter blandas med bostadsrätter. Med en större variation i bostadsområdena ökar potentialen för människor med olika bakgrund att träffas.

För att kunna motverka bostadssegregation krävs dock flera insatser. Därför bör arenor öppnas för delaktighet och kollektivt beslutsfattande, organisering och egenmakt, exempelvis i form av ökad egenförvaltning av bostadsområden, skola, barnomsorg och äldreomsorg.

23. Ökad delaktighet i utsatta områden, punkt 8 (mp)

av Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf281 yrkande 3 och avslår motionerna 2005/06:Sf333 yrkande 4, 2005/06:Sf383 yrkande 3 och 2005/06:Sf389 yrkande 32.

Ställningstagande

I rapporten Sverige inifrån Röster om etnisk diskriminering (SOU 2005:69) föreslår Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering att medborgarråd skall inrättas bestående av personer bosatta i marginaliserade och stigmatiserade områden. Sammansättningen i dessa råd skall motsvara en jämlik fördelning mellan män och kvinnor samt mellan olika åldersgrupper. Rådet skall vara en samtalspartner för de myndigheter som ansvarar för regional utveckling, välfärdsorganisering, arbetsmarknad, boende, utbildning m.m. Medborgarrådet skall väljas genom demokratiska val i vilka alla som bor i det marginaliserade eller segregerade området har rätt att rösta och kandidera.

Dessa medborgarråd kan vara ett sätt för marginaliserade och stigmatiserade områden att bättre kunna få gehör för sina åsikter, att öka kunskapen om levnadsvillkoren i dessa områden, att sprida kunskap inom områdena samt inte minst att sprida kunskap till makthavare.

24. Andra insatser i storstadsområdena, punkt 9 (m)

av Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Karin Enström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:A350 yrkande 3 och avslår motionerna 2004/05:Sf365 yrkande 28, 2005/06:Sf281 yrkande 4, 2005/06:Sf336 yrkande 22 och 2005/06:Sf389 yrkande 26.

Ställningstagande

Kommunfullmäktige i Malmö har i bred enighet antagit handlingsplanen Valfärd för alla, det dubbla åtagandet. I handlingsplanen står följande:

Utifrån erfarenheterna från det lokala utvecklingsavtalet föreslås regeringen och Malmö stad göra en överenskommelse om samordning av insatser. Denna ska ha fokus på definierade målgrupper och insatsområden med sektorsansvar för aktuella myndigheter och med Malmö stad som lokalt samordningsansvarig utifrån det kommunala befolkningsansvaret. Sektorsansvar bör lämpligen tilldelas Arbetsmarknadsstyrelsen, Migrationsverket, Integrationsverket, Riksförsäkringsverket, Rikspolisstyrelsen m.fl. med uppdrag att tillsammans med Malmö stad åstadkomma ett långsiktigt och systematiskt förändringsarbete för ökad integration och tillväxt. Det är avgörande att regeringen i regleringsbrev till dessa myndigheter noggrant anger det uppdrag och de förpliktelser man har inom ramen för samverkan med Malmö stad. Det gäller inte minst tillämpning och eventuella ändringar av existerande regelsystem, men även de finansiella förutsättningarna.

Vi delar helt denna uppfattning och föreslår att regeringen snarast tar initiativ till att precisera de aktuella regleringsbrev för att underlätta de statliga myndigheternas samverkan med Malmö stad och samtidigt ser över de finansiella förutsättningarna för arbetet.

25. Andra insatser i storstadsområdena, punkt 9 (kd)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Sf365 yrkande 28 och 2005/06:Sf389 yrkande 26 och avslår motionerna 2004/05:A350 yrkande 3, 2005/06:Sf281 yrkande 4 och 2005/06:Sf336 yrkande 22.

Ställningstagande

Skall segregationsmönstret brytas krävs en radikal förnyelse av boendemiljön i de större städernas förorter. Industrisamhällets uppdelning i bostadsområden och arbetsplatsområden är numera förlegad. Det krävs en integration av arbetsplatser, verksamheter och företag i bostadsområdena. För att motverka bostadssegregering måste många bostadsområden göras mer attraktiva. Därför krävs att resurser satsas på utvidgad service, upprust-

ning av bostäder och omgivande miljö, men också på skolor, offentlig miljö och kommunikationer. Behovet av servicetjänster kan öka, arbetstillfällena genereras och statusen höjas hos mångvetniska förorter genom att kommunala verksamheter och myndigheter flyttas till områdena eller genom att privatföretag lockas till dem.

26. Andra insatser i storstadsområdena, punkt 9 (v)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf336 yrkande 22 och avslår motionerna 2004/05:Sf365 yrkande 28, 2004/05:A350 yrkande 3, 2005/06:Sf281 yrkande 4 och 2005/06:Sf389 yrkande 26.

Ställningstagande

Klyftorna i det svenska samhället växer. I områden som Östermalm, Askim och Limhamn lever människor i isolering. Man umgås med sina landsmän, med människor i samma situation och med ungefär samma erfarenheter som man själv. Man växer i sina fäders fotspår och ofta med andra värderingar än de flesta svenskars. Det strukturella förtryck som upprätthåller det svenska klassamhället och fördriver hundratusentals människor till arbetslöshet, maktlöshet och underordning har skapat dessa etniskt rensade enklaver.

Det är grundläggande för integrationspolitiken att bryta de etniskt verkligt segregerade bostadsområdena, att rikta ifrågasättandet mot dem som innehar positionerna och makten. Regeringen bör därför med det snaraste upprätta en plan, på samma sätt som man gjort för dem som invandrat till Sverige, över hur man skall integrera människor från dessa etniskt segregerade områden.

27. Andra insatser i storstadsområdena, punkt 9 (mp)

av Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf281 yrkande 4 och avslår motionerna 2004/05:Sf365 yrkande 28, 2004/05:A350 yrkande 3, 2005/06:Sf336 yrkande 22 och 2005/06:Sf389 yrkande 26.

Ställningstagande

Rasism handlar om okunskap. Olika kommunala och landstingskommunala myndigheters arbete bör därför inriktas mot icke-stigmatiserade och icke-marginaliserade områden för att höja kunskapen om segregationens mekanismer och konsekvenser för hela samhället. Detta kan bl.a. ske genom diskussioner i skolor, bland myndigheter, i föreningslivet, hos bostadsbolagen och bland andra lokala aktörer. Det är viktigt att även involvera arbetsmarknaden, utbildningssystemet, rättsväsendet m.fl. Jag anser att regeringen tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting skall utreda hur detta skall kunna ske.

28. Krav för att erhålla svenskt medborgarskap, punkt 10 (m)

av Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Karin Enström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Sf213 och 2005/06:Sf209 samt avslår motionerna 2004/05:Ju332 yrkande 11, 2004/05:Sf220, 2004/05:Sf288 yrkande 26, 2005/06:Sf348, 2005/06:Sf383 yrkande 29 och 2005/06:A258 yrkande 16.

Ställningstagande

Många av de människor som kommit till Sverige har haft drömmar och ambitioner om ett bättre liv. Ofta har de fått sina förhoppningar grusade. Alltför många lyckas inte ta sig in i det svenska samhället. En av barriärerna är språket. Genom att lära sig ett nytt språk skaffar man insikter i och förståelse för ett nytt samhälle och kanske ett nytt kulturmönster. Att flyktingar och andra invandrare inte lär sig språket är ett allvarligt problem för dem själva och för hela samhället.

Ett krav på kunskaper i det svenska språket för att få medborgarskap skulle inte vara ett hinder utan snarare ett gemensamt ansvar för samhället och för den enskilde. Genom kravet ökar den enskilda individens möjligheter på arbetsmarknaden, i samhället och i livet i det nya hemlandet. Medborgarskap är inte pappersexercis, utan en reell markering av en djupare relation till Sverige. Då är förmågan att tala och förstå det svenska språket en viktig del av medborgarens förutsättningar att verkligen känna

och kunna ge uttryck för relationen. I många EU-länder, t.ex. Danmark, Finland, Tyskland, Nederländerna, Spanien och Portugal, finns krav på att kunna förstå och göra sig förstådd på respektive lands språk för att erhålla medborgarskap. Andra länder, som Bosnien och Hercegovina, Estland, Kroatien, Schweiz, Tjeckien, Turkiet, Ungern, Australien och Kanada, har olika former av språktest som villkor för medborgarskapet. Att inte ställa krav på kunskaper i svenska för svenskt medborgarskap är att inte ”bry sig”.

Vi anser att kunskaper i det svenska språket bör vara ett minimikrav för svenskt medborgarskap. Lagreglering av detta bör införas, liksom en reglering av hur kunskaperna skall kunna dokumenteras. Regleringen bör medge undantag som är föranledda av den sökandes ålder eller andra särskilda omständigheter som gör det orimligt att hävda kunskapskravet fullt ut.

29. Krav för att erhålla svenskt medborgarskap, punkt 10 (fp)

av Linnéa Darell (fp) och Anne-Marie Ekström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Sf288 yrkande 26 och 2005/06:Sf383 yrkande 29 och avslår motionerna 2004/05:Ju332 yrkande 11, 2004/05:Sf213, 2004/05:Sf220, 2005/06:Sf209, 2005/06:Sf348 och 2005/06:A258 yrkande 16.

Ställningstagande

Vi tror att frågor kring det svenska medborgarskapet är viktiga också ur ett integrationsperspektiv. Möjligheten till medborgarskap skall stå klart tidigt för invandrare som kommer till Sverige. Medborgarskapet ger unika rättigheter, men skall också vara förenat med vissa tydliga krav. Medborgarskapet skall vara ett erkännande av att man uppfyllt ett antal kriterier som ger vissa fördelar. Med denna syn är det naturligt att själva erhållandet av medborgarskap förknippas med viss högtidlighet. Med anledning av de positiva erfarenheterna bör man överväga att genomföra medborgarskapsцерemonier i större utsträckning och med en officiell innebörd. Konkreta tecken bör ges på det nya medborgarskapet som ett bevis på tillhörighet och deltagande.

Med denna syn är det också naturligt att acceptabla kunskaper i svenska språket blir ett krav för medborgarskap. Att kunna utnyttja medborgarskapet och delta i samhällslivet förutsätter vissa kunskaper i svenska språket. I de flesta länder krävs språkkunskaper för att få medborgarskap. En sådan bestämmelse bör införas även i Sverige. Det skall naturligtvis finnas undantag exempelvis för personer med handikapp eller för gamla människor som är analfabeter som kommer till Sverige. Dispens skall dock inte ges

till kvinnor och män som gifter sig med en person som är svensk medborgare. Frågan om den exakta kunskapsnivå som skall krävas bör utredas vidare, men vi anser att sfi-nivån skall räcka. Språkstesterna bör genomföras så obyråkratiskt och rättssäkert som möjligt. Språkravet och formerna för medborgarskapsцерemonier bör slås fast i lag. Medborgarskapslagstiftningen bör även ses över så att det blir möjligt för individer som saknar identitetshandlingar att erhålla svenskt medborgarskap. Regeringen bör tillsätta en ny medborgarskapsutredning med dessa utgångspunkter.

30. Krav för att erhålla svenskt medborgarskap, punkt 10 (mp)
av Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:A258 yrkande 16 och avslår motionerna 2004/05:Ju332 yrkande 11, 2004/05:Sf213, 2004/05:Sf220, 2004/05:Sf288 yrkande 26, 2005/06:Sf209, 2005/06:Sf348 och 2005/06:Sf383 yrkande 29.

Ställningstagande

Svenskt medborgarskap fyller viktiga funktioner som sammanhållande kitt i samhället och som ett identitetsskapande verktyg. Det kan verka positivt bekräftande för personer som beviljas medborgarskapet, och det kan vara ett verktyg för att minska ett upplevt eller reellt utanförskap. Jag föreslår därför att dagens krav för att erhålla svenskt medborgarskap skall minskas så att alla utländska medborgare som bott i Sverige i minst tre år skall få bli medborgare. Alla barn födda i Sverige skall ha rätt till automatiskt svenskt medborgarskap.

31. Andra medborgarskapsfrågor, punkt 11 (kd)
av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Sf365 yrkande 32 och 2005/06:Sf389 yrkande 30 och avslår motionerna 2005/06:Sf336 yrkande 56 och 2005/06:Sf420 yrkande 1.

Ställningstagande

För att betona medborgarskapets rättigheter, men också dess skyldigheter, föreslår jag att alla nya medborgare skall få en medborgarbok där medborgarskapets innebörd tydliggörs och samhällets grundvärderingar formuleras. Boken skall också ges till varje svensk medborgare som fyller 18 år. Jag anser det vara av stor vikt att inför framtiden värna, stärka och förmedla de grundläggande värden utan vilka ett samhälle präglad av ömsesidig respekt, tillit och gemenskap inte kan existera. Dessa värden utgör den etiska grunden för ett fritt, jämställt, pluralistiskt och solidariskt samhälle. En medborgarbok kan vara ett led i detta arbete. Boken bör förmedla den värdegrund som beskrivs i skolplanen: ”Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med de svaga och utsatta är de värden som skolan skall gestalta och förmedla. I överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism sker detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande.” Boken bör även innehålla en kort historik över Sveriges demokratiska utveckling och information om hur det politiska systemet i Sverige och Europasamarbetet fungerar. Överlämnandet av boken bör ske i samband med en ceremoni i hemkommunen där man välkomnar och uppmärksammar de nya svenskarna och de som blivit myndiga.

32. Andra medborgarskapsfrågor, punkt 11 (v)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf336 yrkande 56 och 2005/06:Sf420 yrkande 1 och avslår motionerna 2004/05:Sf365 yrkande 32 och 2005/06:Sf389 yrkande 30.

Ställningstagande

Möjligheten att ansöka om svenskt medborgarskap är en grundläggande mänsklig och demokratisk rättighet. Det kostar i dag 1 500 kr i administrationsavgift att ansöka om svenskt medborgarskap. Det är en stor utgift för personer med låga inkomster. Kostnaden för att söka om svenskt medborgarskap ryms inte inom det ekonomiska bistånd som kommunen ger enligt socialtjänstlagen. Därmed begränsar avgiften med stor sannolikhet individens möjlighet att ansöka om svenskt medborgarskap. Jag anser därför att avgifterna i samband med förvärv av svenskt medborgarskap skall tas bort när det statsfinansiella läget tillåter det.

Särskilt yttrande

Diskriminering och mångfald, punkt 5 (fp)

Linnéa Darell (fp) och Anne-Marie Ekström (fp) anför:

Folkpartiet anser att varje individ skall bedömas som individ, på grund av sina färdigheter och talanger, och inte för att man tillhör en grupp eller har en viss hudfärg, religion eller ursprung. All diskrimineringen skall bekämpas på ett kraftfullt sätt. För detta krävs insatser och stora förändringar på många områden i det svenska samhället. Vi betonar särskilt betydelsen av en öppen, konkurrenspräglad ekonomi som ett av de främsta skydden för utsatta minoriteter.

Folkpartiets syn på diskriminering och mångfald utvecklas vidare i ett stort antal motionsyrkanden som behandlas i andra utskott. I dem har vi lämnat förslag rörande bl.a. utvecklad lagstiftning och ombudsmannainstitution mot alla typer av diskriminering, reformerat domstolsförfarande för diskrimineringsmål och skärpta påföljder vid olaga diskriminering, kompetensutveckling i diskriminerings- och mångfaldsfrågor i rättsväsendet samt insatser för ökad mångfald på offentliga arbetsplatser.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Framställningen

Framställning 2005/06:RRS2 Riksrevisionens styrelses framställning om styrningen av integrationspolitiken:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad styrelsen anfört om att regeringen skall återkomma med förslag till förtydligande av de integrationspolitiska målen samt förbättra återrapporteringen till riksdagen av resultatet av integrationspolitiken.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004

2004/05:Ju332 av Gustav Fridolin (mp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om införandet av ett kontraktssystem för nyanlända till Sverige som garanterar att de inte utsätts för diskriminering.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att alla som varit folkbokförda i Sverige skall ha rätt till svenskt medborgarskap.

2004/05:Sf213 av Marietta de Pourbaix-Lundin och Inger René (båda m):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till sådan ändring i lagen om medborgarskap (2001:82) att test av kunskaperna i det svenska språket ingår som ett kriterium för att kunna få svenskt medborgarskap i enlighet med vad som anförs i motionen.

2004/05:Sf215 av Luciano Astudillo (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen genom olika åtgärder fortsätter säkerställa att alla kommuner ställer upp i flyktingmottagandet.

2004/05:Sf220 av Luciano Astudillo (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen ser över och ändrar lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap på sådant sätt att alla barn som föds i Sverige skall ha rätt att förvärva svenskt medborgarskap oavsett föräldrarnas medborgarskap.

2004/05:Sf237 av Per Westerberg m.fl. (m):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att eget ansvar och valfrihet skall vara vägledande principer vid flyktningmottagande och introduktion. Egenförsörjning skall därvid vara en målsättning och alltid uppmuntras.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att introduktion och validering av utländsk utbildning samt värdering av yrkeserfarenhet skall genomföras så snart som möjligt med sikte på en skyndsam delaktighet på svensk arbetsmarknad.

2004/05:Sf260 av Mona Jönsson m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det behövs ett samhällskontrakt mellan stat, landsting och kommuner för att motverka den etniska diskrimineringen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de förslag som framförs i motionen skall ligga till grund för ett samhällskontrakt mot etnisk diskriminering.

2004/05:Sf288 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utanförskapets omfattning, historia och orsaker.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om omhändertagandementaliteten och integrationsindustrin som integrationshinder.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om egenmaktens avgörande betydelse för att bryta utanförskapet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en ny solidaritet som frigör individens och de civila gemenskapernas egen kraft.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om valfrihetens och egenansvarets betydelse för integrationsprocessen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konkurrensens och mångfaldens betydelse för medborgarnas egenmakt och kampen mot utanförskapet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetets och företagsamhetens betydelse för att bryta utanförskapet.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet att tydligt markera mångfaldens och toleransens gränser.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om satsningar motsvarande 1 miljard kronor i kampen mot utanförskapet.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skapandet av solidaritetsbanker (utlåningskontor) i syfte att förmedla de resurser som behövs i kampen för egenmakten och mot utanförskapet.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att öka valfriheten och mångfalden genom att uppmuntra till konkurrens och nyetablering inom den sociala och arbetsmarknadsrelaterade servicesektorn.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om toleransens och mångfaldens gränser samt behovet att med all kraft motarbeta kvinnoförtrycket och hävda det öppna samhällets grundprinciper om människors lika värde och frihet.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om medborgarskapets betydelse och krav samt behovet av en ny medborgarskapsutredning.

2004/05:Sf309 av Sonia Karlsson och Christina Axelsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en allmän översyn av den officiella statistiken utifrån ett integrationsperspektiv.

2004/05:Sf360 av Birgitta Carlsson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att integrationspolitiken skall inriktas på arbete och företagande där varje individ ses som en resurs och där samarbete i vardagen ses som integrationens drivkraft.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kartlägga och synliggöra diskriminering av människor med invandrarbakgrund.

2004/05:Sf361 av Kalle Larsson m.fl. (v):

9. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag som tydliggör kommunernas skyldigheter i flyktingmottagningen.
10. Riksdagen begär att regeringen bereder frågan om ersättningen till kommuner och landsting så att de svarar mot de reella kostnader som åligger dem i och med flyktingmottagandet.

2004/05:Sf365 av Sven Brus m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utgångspunkterna för en ny mångfaldspolitik.

25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om introduktionsmöten i kommunen för nyinflyttade och att rekrytera frivilliga kontaktfamiljer och flyktingguider för nyanlända.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om introduktionsplaner för barn och ungdomar.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att flytta myndigheter, institutioner och kommunal verksamhet till mångkulturella områden.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införandet av en medborgarbok och att en ceremoni för överlämnandet genomförs.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avveckla ”integrationsindustrin”.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utmönstra integrationsbegreppet.

2004/05:N239 av Stefan Attefall m.fl. (kd):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om regionalt flyktingmottagande.

2004/05:A350 av Tobias Billström m.fl. (m, fp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om myndighetssamverkan.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005

2005/06:Ju534 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka insatserna för en förbättrad integration.

2005/06:Ju564 av Holger Gustafsson m.fl. (kd):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att segregation och utanförskap i Sverige måste motarbetas.

2005/06:Sf209 av Inger René och Marietta de Pourbaix-Lundin (båda m):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till sådan ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap att test av kunskaperna i svenska språket ingår som ett kriterium för att få svenskt medborgarskap, i enlighet med vad som anförs i motionen.

2005/06:Sf255 av Tobias Billström (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av att upprätthålla arbetslinjen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av att upprätthålla reglerna för introduktionsersättning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kravet på att en motprestation måste löpa över hela tiden som en person är mottagare av introduktionsersättningen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inte tillåta olika regler för olika delar av en kommun.

2005/06:Sf281 av Yvonne Ruwaida och Gustav Fridolin (båda mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en samlad uppföljning av den nationella handlingsplanen mot rasism m.m. och andra statliga åtgärder som vidtagits mot rasism.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hur kunskap inom antirasismarbete bland barn och ungdomar skall kunna samlas och hur erfarenheter skall kunna spridas bland alla aktörer inom detta område.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av medborgarråd och deras funktion.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen tillsammans med Sveriges kommuner och landsting skall utreda hur kommunala och landstingskommunala myndigheters antirasism- och integrationsarbete skall inriktas mot icke-segregerade och stigmatiserade områden.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att höja lokala aktörers status.

2005/06:Sf282 av Annika Carlsson och Kerstin Lundgren (båda c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av riktade utbildningsinsatser för dem som arbetar inom skola, sociala myndigheter, sjukvård samt polis och domstolar.

2005/06:Sf307 av Rigmor Stenmark (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att varje flyktingfamilj som får uppehållstillstånd i Sverige skall erbjudas en svensk fadderfamilj.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att svenska familjer erbjuds möjlighet att bli fadderfamiljer.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om studieförbunden som en resurs.

2005/06:Sf312 av Kalle Larsson m.fl. (v):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bereda frågan om ersättningen till kommuner och landsting så att de svarar mot de reella kostnader som åligger dem i och med flyktingmottagandet.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge Glesbygdsverket i uppdrag att uppmuntra människor att bosätta sig i hela landet samt att Migrationsverket skall uppmuntra och erbjuda möjligheter för människor att söka alternativa bostadsorter.

2005/06:Sf333 av Birgitta Carlsson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en integrationspolitik som präglas av öppenhet och fokus på arbete och företagande.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att öppna arenor för delaktighet och egenmakt i bostadsområden för att motverka bostadssegregationen.

2005/06:Sf336 av Lars Ohly m.fl. (v):

3. Riksdagen begär att regeringen till riksdagen lägger fram förslag som tydliggör kommunernas skyldigheter i flyktingmottagningen.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en plan upprättas för att integrera människor från etniskt segregerade bostadsområden på samma sätt som gjorts för dem som invandrat till Sverige.
56. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avgiften för att söka svenskt medborgarskap skall tas bort när det statsfinansiella läget så tillåter.

2005/06:Sf348 av Berndt Ekholm (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om svenskt medborgarskap för palestinier.

2005/06:Sf349 av Mariam Osman Sherifay m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över hur arbetet mot islamofobi kan stärkas.

2005/06:Sf350 av Joe Frans (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en integrationspolitik som stöder en antirasistisk ansats.

2005/06:Sf383 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utanförskapets omfattning, historia och orsaker.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att 1 miljard kronor satsas i kampen mot utanförskapet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lokala utvecklingsråd och grannskapsdemokrati.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om penningssystem för frihet och mångfald.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tydliggöra mångfaldens gränser.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om informationssatsning i jämställdhet och respekt för individens integritet.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om medborgarskapets betydelse och krav samt om tillsättandet av en medborgarskapsutredning.

2005/06:Sf389 av Sven Brus m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utgångspunkterna för en ny mångfaldspolitik.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om preciserade mål avseende upprättandet av handlingsplaner för etnisk mångfald bland myndigheterna.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vidta åtgärder med anledning av diskriminerande bemötande vid svenska myndigheter.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om introduktionsmöten i kommunen för nyinflyttade och rekrytering av frivilliga kontaktfamiljer och flyktingguider för nyanlända.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att flytta myndigheter, institutioner och kommunal verksamhet till mångetniska områden.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införandet av en medborgarbok och att en ceremoni för överlämnandet genomförs.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta ett interkulturellt råd.

34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avveckla ”integrationsindustrin”.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utmönstra integrationsbegreppet.

2005/06:Sf395 av Maria Hassan och Christina Axelsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utvecklad samverkan mellan myndigheter i storstadsområden.

2005/06:Sf420 av Tasso Stafilidis (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kostnadsfritt ansökningsförfarande för svenskt medborgarskap.

2005/06:N481 av Maud Olofsson m.fl. (c):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att stärka landsbygdens roll för att förbättra kvaliteten i integrationsarbetet.

2005/06:A247 av Anne-Marie Ekström m.fl. (fp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om språkkunskaper och praktik i integrationsarbetet.

2005/06:A258 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp, –):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ökad information och kunskapsspridning, om behovet av att motarbeta främlingsfientlighet, liksom om vikten av metodiskt antidiskrimineringsarbete m.m.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förändrade krav för att erhålla svenskt medborgarskap, liksom om rätten till automatiskt medborgarskap.

BILAGA 2

Offentlig utfrågning om integrationspolitiken

Datum: tisdagen den 21 februari 2006

Tid: 10.00–13.30

Lokal: andrakammarsalen

Program

Inledning

Tomas Eneroth, socialförsäkringsutskottets ordförande

Inledningsanföranden

Introduktion till integration och arbetsmarknad

Lena Schröder, forskningsledare på Integrationsverket

Strukturell diskriminering och rasism

Masoud Kamali, professor i socialt arbete, Uppsala universitet

Integration, ekonomisk tillväxt och spelregler

Christer Lundh, professor i ekonomisk historia, Lunds universitet

Välfärdsstaten med kompensatoriska insatser för utsatta personer och grupper

Jan Ekberg, professor i nationalekonomi, Växjö universitet

Utfrågning

Inbjudna myndigheter och organisationer

Riksrevisionen

Justitiedepartementet

Integrationsverket

Ombudsmannen mot etnisk diskriminering

Arbetslivsinstitutet

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering

Den parlamentariska kommittén för översyn av integrationspolitiken

Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering

Sveriges kommuner och landsting

Ceifo

Centrum för multietnisk forskning

Mångkulturellt Centrum

Svenskt Näringsliv

LO

TCO

SACO

Centrum mot rasism

Samarbetsorganet för etniska organisationer i Sverige

Dessutom var arbetsmarknadsutskottet inbjudet.

Inledning

Ordföranden Tomas Eneroth (s): Ni är alla hjärtligt välkomna till socialförsäkringsutskottets utfrågning eller hearing – välj själv vilket begrepp ni vill använda – om integrationspolitiken. För dem som inte känner till det är det ju så att socialförsäkringsutskottet i riksdagen hanterar hela socialförsäkringen, pensionssystemet, barn- och familjepolitiken men också frågor om integration och migration. Det är med anledning av det sistnämnda som vi väljer att ha en utfrågning om integrationspolitiken. Vi kommer under de närmaste veckorna i utskottet att hantera ett antal motioner som rör integrationspolitiken. Som ett led i att bereda de frågorna passar vi på att ha den här utfrågningen.

Vi har valt att ha en utfrågning med fokus på olika perspektiv på integration, olika perspektiv på den integrationspolitiska debatten. Vi vet att vi med jämna mellanrum i svensk politik och medier får debatter som tenderar att bara ha ett perspektiv på integration. Jag tror att inte minst inför en valrörelse och den diskussion som medborgare, politiker, allmänhet och medier kommer att föra kan det vara bra att få integrationsaspekter belysta ur en mängd olika perspektiv. Det är lite tanken med den här utfrågningen så att vi får en lite bredare grund, förhoppningsvis också en bättre grund för den politiska debatt vi ska ha där det självklart finns traditionella skillnader mellan de olika politiska partierna.

Vi har tänkt lägga upp det så att vi låter de särskilt inbjudna gästerna hålla var sina anföranden. Därefter har vi en paus. Efter pausen är det öppet för utskottets ledamöter att ställa frågor, frågor riktade till dem som har hållit anförande men också frågor till övriga gäster som är inbjudna. Det finns ju ett flertal både myndigheter och organisationer som vi har berett möjlighet att komma med här på hearingen.

Det här sänds i SVT 24 och i TV 2. Då vill jag påminna om dels att stänga av eventuella mobiltelefoner, dels att det vi säger här är offentligt och kommer att synas och höras. Dessutom kommer det att finnas stenograferat och så småningom nedskrivet i ett betänkande som vi lämnar som offentligt tryck från riksdagen. Så då vet ni det. Här har vi inget att dölja. I riksdagen är allting offentligt. Väl är väl det.

Med detta vill jag än en gång hälsa er alla hjärtligt varmt välkomna hit till den här utfrågningen. Första ordet går till Lena Schröder som är forskningsledare på Integrationsverket. Lena är docent i ekonomisk historia och forskningsledare, som sagt, på vårt kära integrationsverk.

Anföranden

Introduktion till integration och arbetsmarknad

Lena Schröder, Integrationsverket: Här gäller det att väga sina ord på guld-våg, har jag förstått, och lägga band på sin spontanitet.

Jag har tidigare jobbat som något slags arbetsmarknadsekonom, så jag tänker bara prata om sådant som berör arbetsmarknaden. Men det finns säkert andra personer här som kan svara på andra områden.

Jag hade tänkt lägga upp mitt anförande så att jag först lite kort pratar om hur verkligheten ser ut i rent statistisk bemärkelse, sedan lite kort om vad det kan tänkas bero på att siffrorna ser ut som de gör och avsluta med hur Sverige ser ut i internationell jämförelse.

(Bild 1) Om jag börjar med hur det ser ut tycker jag att det är bäst att visa siffror över hur sysselsättningen har utvecklats under en längre tidsperiod. Det här diagrammet visar andel sysselsatta män i befolkningen från 1987 till 2005. De inrikesfödda männen är gröna. Jag har lagt in en svart linje där 80 % är sysselsatta eftersom det ju är regeringens allmänna sysselsättningsmål. Som ni ser för de gröna, de inrikesfödda männen är det bara under några få år i mitten på 90-talet som deras sysselsättning inte hade gått upp till eller över 80 %. När det gäller de röd orangea, de utrikesfödda, är det bara några år i slutet på 80-talet som deras sysselsättning var 80 %. Målet för utrikesfödda är att sysselsättningen ska öka. Om man tittar på de röd orangea staplarna ser man att det minskade fram till mitten på 90-talet. Det är faktiskt en minskning som har pågått ända sedan ungefär mitten på 1970-talet. Sedan går det upp lite grann, och sedan går det ned. Jag har gjort ett väldigt stort avstånd till 2005 för att verkligen markera att SCB har lagt om sina statistikserier så att 2005 inte är jämförbart med tidigare år.

(Bild 2 och 3) Målet för utrikesfödda är också att sysselsättningen ska närma sig den för hela befolkningen. Närmandet kan man uttrycka med ett index som i diagrammet är ritat som en svart linje med små diamantliknande ploppar på. Om den linjen hade legat allra högst upp på 100 hade sysselsättningen varit likadan. Så avståndet mellan det här indexet och 100 kan man se som något slags sysselsättningsgap. Man ser att gapet ökade fram till mitten på 90-talet. Sedan minskade det igen ungefär fram till år 2000. Sen blir det lite svagt större. För kvinnor är det generella mönstret väldigt likt. Sysselsättningen är i allmänhet lägre, och gapet mellan inrikes- och utrikesfödda är lite större men inte mycket.

Att använda sysselsättningen för utrikesfödda som någon slags indikator på hur integrationspolitiken har lyckats eller inte lyckats ser jag som ett alldeles för enkelt mått. Det är så många olika faktorer som ligger bakom de här siffrorna och som påverkar statistiken. En sådan sak är att den grupp som vi kallar för utrikesfödda är sammansatt. Den varierar mellan åren när det gäller hur lång tid man har varit i Sverige. De som har varit kort tid i Sverige har lägre sysselsättning än de som har varit lång tid i Sverige. Så om vi får ett inflöde av många nyanlända minskar sysselsättningen på grund av det. Jag tror också att det är viktigt att tänka på att personer som har varit väldigt kort tid i Sverige är väldigt konjunkturkänsliga. De åker ut och in i takt med konjunkturer medan man för dem som har varit längre tid i Sverige nästan kan se en nedåtgående tendens som jag inte riktigt vet vad den beror på. Men det har säkert att göra med utslagningen från industrin.

Den här gruppen skiljer sig också åt mellan åren när det gäller utbildning, ålder, civilstånd och annat som påverkar sysselsättningen. Den skiljer sig också åt när det gäller födelseland och födelseregion, där det oavsett vistelsetid, utbildning och liknande alltid sker en sortering som hänger ihop med hur långt bort från Sverige ursprungslandet är eller sannolikt hur mörk man är när det gäller hårfärg och hudfärg.

Det enkla måttet sysselsättning av utrikesfödda påverkas av konjunkturen, särskilt för nyanlända, och av hur många som har kommit till Sverige. Så det behövs mer sofistikerade mått för att komplettera det här.

Frågan är kanske varför det ser ut på det här sättet. Varför har vi de här skillnaderna? Jag tror att det är väldigt viktigt att ha i åtanke att det inte finns en enda orsak. I och med att det inte finns en enda orsak finns det heller ingen *quick fix* – nu ska vi göra så där och sedan ordnar det sig. Jag tänkte väldigt kort summera hur utvecklingen har varit när det gäller hur man har analyserat skillnaderna på arbetsmarknaden mellan utrikes- och inrikesfödda.

Tidigare tittade man väldigt mycket på utbudssidan. Med utbudssidan menar jag att man försökte se vad det fanns för brister i utrustningen hos dem som var födda utomlands, till exempel att de ansågs ha för låg utbildning, inte sökte jobb, hade främmande kulturbeteenden, inte kunde svenska med mera. Sedan flyttades fokus lite grann till vad jag kan kalla för efterfrågesidan. Med det menar jag beteenden och föreställningar hos dem som bestämmer över anställningsprocessen och den vidare karriären på jobbet, arbetsgivare, fackföreningar, medarbetare och kunder, det vill säga någon form av diskriminering. Fokus har också flyttat till mottagarsidan: Hur fungerar mottagningen i kommunerna? Hur fungerar arbetsmarknadspolitiken, utbildningspolitiken, bostadspolitiken, integrationspolitiken med mera?

När det gäller mottagarsidan bör vi veta mer om var i alla dessa system det finns diskriminerande strukturer, och, om de finns och när de finns, varför de finns. Hur fungerar de, och vilka effekter får de? Jag tycker nog

att kunskapsläget är sådant att det på väldigt många områden helt enkelt inte finns statistik så att man skulle kunna följa upp det. Det saknas effektutvärderingar i väldigt stor utsträckning. Med effektutvärderingar menar jag att man på något vis försöker jämföra personer som har varit i något slags program med någorlunda liknande personer som inte har varit i något program. Ett undantag är väl Ams sedan Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) i Uppsala kom till, där det finns både statistik och effektutvärderingar. Men när det gäller hela den kommunala sektorn med alla olika projekt som görs finns det varken statistik eller gedigna effektutvärderingar. Det saknas också effektiva styrsystem. Jag skulle vilja sammanfatta det här. Jag är inte statsvetare, men den engelska termen *evidence based governance* innebär att man skaffar sig kunskap om hur det ser ut. Sedan rättar man till det och gör det nytt, skaffar sig ny kunskap, ändrar och så vidare. Av det saknas väldigt mycket när det gäller integrationspolitiken.

Jag tänkte gå över till den lite demagogiska frågan: Är Sverige sämst eller bäst i internationell jämförelse? Om man är lite demagogiskt lagd kan man faktiskt säga ja till båda. Vi är bland de sämsta, och vi är bland de bästa. Det beror på hur man väljer ut statistiken och hur man väljer att tolka den. Inom EU bedöms Sverige vara ett av de bästa länderna när det gäller själva förutsättningarna för integration. Det finns något som heter European Civic Citizenship and Inclusion Index som har bedömt integrationspolitiken ur en mängd aspekter i EU-länder och säger att Sverige är ett bland de bästa. Det gäller saker som tillgänglighet till arbetsmarknaden, lätthet att få medborgarskap, antidiskrimineringslagstiftning, tillgång till träningsprogram, svenskundervisning och liknande. Men om man tittar på utfallet på arbetsmarknaden kallar jag det för att man jämför äpplen och stolar. Då hamnar Sverige ofta bland de sämsta inom OECD-världen. Varför jag säger just äpplen och stolar är för att i all den internationella publicerade statistiken jämför man sysselsättning eller arbetslöshet för utländska medborgare – alldeles nyligen har det även publicerats statistik från OECD över utrikesfödda.

Vilka är då de utländska medborgarna i de olika länderna som jämförs i statistiken? En mycket stor skillnad mellan länderna är orsaken till att man invandrat till landet i fråga. När det gäller alla de sydeuropeiska länderna är det nästan enbart de som har ett arbete som över huvud taget får komma in i landet. När det gäller de som jag brukar sammanfatta som de transoceana – jag vet inte om det är ett vedertaget begrepp – USA, Kanada, Australien och Nya Zeeland, har de en omfattande rekrytering av utrikesfödd *highly skilled* arbetskraft. Jag kommer ihåg när jag var på ett möte i OECD och Nya Zeeland presenterade sin nya invandringspolitik. Det var exakt som om man skulle tro att man hörde en personalchef från ett stort multinationellt företag som visade hur de skulle skanna hela världen, välja ut enligt olika kriterier, direkt ta in vissa och pröva andra för att

komma in i landet. Då är det inte så konstigt att de får jobb, när det för en del är själva villkoret för att få komma in, och en del andra är utvalda just för att passa efterfrågan på arbetsmarknaden.

När det gäller de skandinaviska länderna har vi sedan många år tillbaka huvudsakligen flyktinginvandring. Bortsett från orsaken till att man har kommit till ett land i OECD-världen skiljer sig också gruppen utländska medborgare åt väldigt mycket när det gäller hur lång tid man har varit i det nya landet. I länder som av tradition har väldigt strikta medborgarskapsregler ingår en väldigt stor del infödda bland de utländska medborgarna. Konjunkturerna mellan länderna varierar också det aktuella mätningåret. I alla länder varierar utländska medborgares och utrikesföddas sysselsättning och arbetslöshet mycket mer med konjunkturen än vad som gäller för infödda.

(Bild 4) Det är också en stor skillnad om man talar eller är väl bekant med språket i det land som man flyttar till. Det här är ett diagram som jag har tagit från OECD, och det visar hur stor andel av utländska medborgare i de länder som redovisas som kommer från ett land där samma språk talas eller åtminstone är välbekant. Man kan se att i Storbritannien är det över 80 %, i Australien någonstans kring 70. Frankrike 2 har jag skrivit. Där är det över 70 %. Det beror på om man klassar Nordafrika som att franska är ett talat språk eller inte. Sverige ligger någonstans nere i vänstra skalan med en liten gul plupp i mitten så att ni ska se det.

Alla de faktorer som jag har räknat upp nu talar till Sveriges nackdel. Vi har sämre förutsättningar när det gäller att åstadkomma hög sysselsättning och låg arbetslöshet.

(Bild 5) Utbildningsnivån är också viktig, i synnerhet på dagens arbetsmarknader som kännetecknas av att de lågt kvalificerade jobben blir mindre och mindre vanliga. Här tänker jag visa en bild. Den kanske inte är så uppseendeväckande för er, men väldigt många brukar reagera när de ser den. Det är andel bland utländska medborgare som har universitets- eller högskoleutbildning i en rad länder. Jag vet inte om ni kan läsa det. Den högsta andelen finns i Irland, Storbritannien, Norge och USA. Men sedan kommer Sverige med internationellt sett väldigt hög andel högutbildade utländska medborgare. Längst ned på skalan ligger länder vars integrationspolitik jag tycker ofta i EU-sammanhang på något vis anses vara den europeiska politiken jämfört med politiken i USA och Kanada. Längst ned ligger Österrike, Tyskland och Frankrike med under 15 % av utländska medborgare som har högskoleutbildning. Om man i stället skulle ha visat sådana som bara har grundskola skulle det ha varit precis samma mönster. Med tanke på det borde Sverige ha ganska goda förutsättningar, om det är *low skilled migration* som är huvudproblemet.

(Bild 6 och 7) Nu visar jag några bilder där man jämför äpplena och stolarna. Det här är andelen sysselsatta kvinnor i 19 OECD-länder. Sverige är lite gulare. Om man ska titta på hur stor andel som är sysselsatt ligger Sverige som nr 7 i rangordning, vilket väl är ganska bra. Om man där-

emot tittar på skillnaderna mellan sysselsättningen för inrikes- och utrikesfödda hamnar vi betydligt längre ned. Jag hade skrivit upp det här innan och har glömt det hemma, men det kan vara någonstans runt plats 14 av de 19 länderna. För männen ser det lite sämre ut i internationell jämförelse. Sverige befinner sig i den andra delen av skalan när det gäller hur många utrikesfödda män som är sysselsatta och ännu längre bort i den felaktiga ändan på skalan om man tittar på skillnaderna. Danmark träder verkligen fram i båda de här studierna. Jag tror att man skulle ha anledning att titta på statistiken från Danmark, för skillnaderna i sysselsättning är ju över 20 procentenheter både för män och kvinnor. Det avviker enormt mycket. För andra länder som har stora skillnader ligger det runt 12.

De här två bilderna tycker jag avspeglar ett generellt mönster som man kan se när man gör sådana här jämförelser. Tidigare beställde vi in statistik från Eurostat, EU:s statistikbyrå och höll på och vände och vred på statistiken så mycket det var möjligt. Då kunde man se två grupper av länder med en grupp där skillnaderna mellan utländska medborgare eller utrikesfödda och inrikesfödda var väldigt små. Det var alla länder i Sydeuropa, de som jag kallar för de transoceana och Irland. Alla de länderna hade huvudsakligen väldigt hög specialinriktad arbetskraftsinvandring, och väldigt många av dem har också personer som kommer till deras land som redan talar språket i det landet. Det var också en grupp av länder som alltid tävlade om bottenplatsen. Det var Belgien, Danmark, Frankrike, Nederländerna och Sverige. I Finland tyckte jag att det var för få observationer av utrikesfödda för att man skulle kunna göra något uttalande.

Orsaken till att det ser ut så här tror jag inte att man kan ta till intäkt vare sig för att säga att Sverige är bland de bästa på grund av att vi har en integrationspolitikuppsättning som bedöms vara bland de bästa i Europa eller för att säga att Sverige är bland de sämsta för att vi har lägre sysselsättning än länder som antingen bara släpper in dem som har jobb eller medvetet rekryterar precis den typ av arbetskraft de behöver. För att kunna göra sådana här jämförelser måste vi få fram väldigt mycket bättre statistiskt underlag så att vi kan jämföra äpplen och äpplen. Där är det en otroligt intressant utveckling på gång i hela den internationella organisationsvärlden. Både inom EU, OECD, Europarådet och ILO är integrationen på arbetsmarknaden en väldigt högt prioriterad fråga. Det pågår ibland parallellt, och ibland kanske utan att man känner till varandra, väldigt mycket utvecklingsarbete när det gäller att få fram jämförbar statistik.

Jag satt länge och grubblade över om jag skulle komma till någon slutsats av allt det här. Jag satte dit väldigt många frågetecken. Men kanske kan det vara så att det inte är vad vi gör i Sverige som är problemet utan hur det görs. Så tror jag det kan vara.

Ordförande: Tack så väldigt mycket, Lena! Det var en alldeles utmärkt inledning och introduktion för det som blir fortsättningen på dagen. Vi går raskt vidare över på fortsättningen. Jag välkomnar Masoud Kamali att

komma hit upp. Han är professor i socialt arbete, verksam vid Centrum för multietnisk forskning vid Uppsala universitet och leder regeringens utredning om makt, integration och strukturell diskriminering.

Strukturell diskriminering och rasism

Masoud Kamali, Uppsala universitet: För att koppla vad Lena presenterade till min presentation kan jag säga två saker. Jag håller med. Vi behöver mycket mer sofistikerad statistik för att kunna förstå hur verkligheten är eller ser ut. Det är därmed inte sagt att det går att förklara hur det har gjorts, hur verkligheten reproduceras dagligen. Vi behöver mycket annan statistik, inte bara på tillgång till arbete, det vill säga om man får arbete eller inte, utan på vilket arbete man får och naturligtvis positionen inom arbetsmarknaden, om man kan göra karriär i arbetet eller inte, hur löneskillnaderna ser ut och så vidare. Vi behöver mycket mer statistik på det.

På den sista frågan som Lena ställde kan naturligtvis slutsatsen vara att det kanske inte är fel på vad vi gör utan hur vi gör det. Det håller jag inte med om. Jag tycker att vi har ett problem också med vad vi gör. Vad pratar vi över huvud taget om när vi pratar om integration? Någonstans i debatten, i diskussionen, i forskningen framför allt, har diskussionen om integration tappat sitt egentliga ursprung. Hur kom den till? Har det något att göra med invandrare som grupp och så vidare? Varför blev det en politik för invandrare från att ha varit en generell politik för alla?

Integrationspolitiken hade egentligen ingenting att göra med invandrare, med etniska grupper, med religiösa minoriteter. När den kom till var det ett resultat av industrialismen, av folkförflytningar, framför allt interna, och lokaliseringen av befolkningen. Man flyttade dit där arbetet fanns, från landsbygden till städerna. Klasser skapades, sociala klasser som naturligtvis diskuterats jättemycket. Då ställdes en fråga, när religionen förlorat sin makt att hålla ihop ett samhälle och också politiska teorier och ideologier tog sig för att dela in grupperna i olika läger och klasser. Då ställde samhällsvetare en fråga: Hur är ett samhälle möjligt? Och egentligen menade man: Hur är ett integrerat samhälle möjligt? Integrationen hade en nationell egenskap som vi fortfarande har. Hur är exempelvis integrationen i Sverige möjlig?

Då kom det två svar på den frågan. Det första svaret var att marknaden löser alla problem, det vill säga vi är alla beroende av att sälja våra tjänster och varor eller oss själva och vår kompetens på marknaden för lön och sedan tillfredsställa de behov som vi har.

Vi vet att det inte fungerade så bra, och det kritiserades jättemycket. I slutet av 1800-talet och början av 1900-talet kom andra grupper och diskuterade att marknaden i sig inte kan lösa integrationsfrågan. Och kom ihåg att det inte hade någonting att göra med invandrare eller etniska eller reli-

giösa minoriteter. Det var en generell politik. Hur kan man ha ett samhälle som är integrerat, det vill säga där det finns sociala band mellan individer och andra grupper, inte med staten?

Men så småningom kom diskussionen att staten i vilket fall som helst måste lägga sig i marknaden för att kompensera för dess disfunktioner genom den gyllene diskussionen, som egentligen oftast hänförs till vänsteralliansen eller till kommunister. Den hade ingenting att göra med dem, utan framför allt var det franska sociologer som fått fram att omfördelning av resurser är det viktigaste medel som vi har för att skapa ett integrerat samhälle. Vi har folk som förlorar i och med arbetsdelningen som kom till, och de måste tas om hand. Det gäller inte dem som inte har arbete utan de som har arbete och inte får lika mycket för att kunna försörja sig. Nu pratar vi om slutet av 1800-talet och början av 1900-talet när socialförsäkringssystemet inte var så starkt som det är i dag, om det ens existerade.

Svaret blev att staten måste lägga sig i genom det proportionella skattesystemet, och resultatet blev att om man har ett arbete och inte betalar skatt är man inte integrerad per definition eftersom man inte betalar de kostnader som ett samhälle har. Då skapas inte det här sociala bandet.

Hela diskussionen om integrationen har fortfarande att göra med dem som hade arbete, för att disfunktionerna var att alla inte fick lika lön eller den lön som de kunde försörja sig på som skulle omfördela resurserna genom det proportionella skattesystemet. Det var den diskussion som fanns. Den lade grunden till den generella välfärdspolitiken innan välfärden och socialförsäkringssystemet fanns.

I Tyskland skulle till exempel Bismarck skapa ett starkt nationellt Tyskland. Han började med dessa reformer på 1850-talet.

Sedan omvandlades hela diskussionen om integration på något magiskt sätt till att gälla de andra, invandrarna, etniska minoriteter. Hur gick det till? Det finns inte så mycket tid att diskutera det. Vi har skrivit om det, och det finns att ta del av.

Framför allt efter andra världskriget kom integrationen att handla om de andra. Tankesättet var att de kommer hit eller finns här, och då ska de bli en del av oss. Per definition skapas en hel del problem här som inte fanns i den tidigare diskussionen om integration som betraktade hela nationen som en enhet. Men här blir det plötsligt två grupper som föds genom det tankesättet. Där skapas en massa paradoxer, och vi vet att vi inte kan lösa paradoxer. Det är inte ett dilemma som man kan hitta lösningar på.

Det grundläggande problemet med integrationstänkandet är att vi delar befolkningen i två delar. En grupp som är vi och som är integrerad, inte har några problem och inte behöver integrationspolitiken. De blir dessutom agenter att integrera den andra gruppen. Sedan har vi den grupp som är de. Den är per definition inte integrerad oavsett hur länge man har varit här eller när man kommit hit och man måste gå igenom en del program

för att komma dit där man är integrerad. Integrationen blir någon form av *target on move* som vi aldrig kommer fram till eftersom vi alltid tillhör de andra.

Därför har vi skapat ett integrerat vi och ett icke integrerat de per definition. Dessa bygger på ett underskottstänkande, och det har inte diskuterats så mycket. Först är det språket, den diskussion som Lena presenterade om olika språk och flytten till länder där man pratar samma språk som flyktingen eller invandraren. Det finns studier från England och Frankrike som visar att språket egentligen inte är orsaken till om man får arbete eller inte. Det handlar lika mycket om diskriminering och att man exkluderas från arbetsmarknaden även om man har franska eller engelska som modersmål när man kommer till Frankrike eller England. Det här med språket kan vi diskutera vidare.

Underskottstänkande innebär att först måste man komplettera språket och sedan måste man skicka meriterna om de någon gång blir motsvarande svenska meriter. Arbetlivserfarenheter som är förvärvade i andra länder tas inte alls hänsyn till i dag i något arbete man söker. Det här underskottstänkandet fortsätter att gälla. Det finns alltid en massa nycklar till integration. Först är språket en nyckel till integration, sedan blir utbildning en nyckel till integration, sedan blir arbete en nyckel till integration och sedan blir den sociala koden en nyckel till integration. Det är hela tiden en massa nycklar som man måste hitta.

Det största problemet är att integrationspolitiken blir en politik för de andra. Den ignorerar andra maktrelationer i alla grupper, klasskillnader, könsskillnader och så vidare.

Det bygger på en historisk tudelning som vi reproducerar dagligen i våra institutioner och genom normala, alldagliga, institutionella handlingar. Det handlar om skolsystem, arbetsmarknad, medier och rättsväsende. Vi har alltid delat, och det är forskningsmässigt belagt. Det är inte någonting som man har hittat på. *West and the rest*. Vi har en föreställning om väst som en enhetlig geografi, kultur och historia gentemot de andra.

Om vi tittar på skolböckerna som man använder när man undervisar i skolorna ser vi att man börjar med västerlandet. Skolböcker i historia och religion har ett begrepp för att göra de andra till de andra och talar om västerlandet och diskuterar vad det är för någonting. Finns ett sådant land eller en sådan enhetlig existens? Man har det och ställer sig emot andra grupper, och deras historia finns inte och deras religion existerar inte. Det är en form av de-andra-görande som hela tiden fortsätter.

Vi har det historiska begreppet Orienten. Vi vet att någonstans från Kina till södra Afrika betraktas som Orienten med samma egenskaper och så vidare. Det här är inte historia, trots att man trodde att orientalismen var död efter Edward Saids bok 75. Men så är det inte. Vi har orientaliska studier i dag. Vi har Orienthälsan i Stockholm dit vår socialtjänst skickar

alla barn som är svartskallar. Där kan de, och deras problem är något annat. Modernt traditionellt delar man de här värdena i två världar. Det moderna berättas naturligtvis också selektivt. De här är inte irrelevanta.

Problemet är att vi lär ut det här till våra barn, och sedan blir de arbetsgivare. Sedan undrar vi varför de inte kallar folk till intervjuer. Vi har tränat dem i att det finns två olika grupper, och de är annorlunda.

Jag går igenom detta lite fort. Islam och kristendomen betraktas som två helt olika religioner, helt mot religionsforskningen i dag. Hur mycket har de påverkat varandra? Det gäller också judendomen om man sätter den vid sidan av islam. Hur har de här religionerna påverkat varandra? Det är en väsensskillnad, islam som invandrarreligion och kristendomen som vår religion. Vi har sett exempel på detta i den senaste danska historien.

Hur ser verkligheten ut på arbetsmarknaden i dag? Vi har den vita och den svarta arbetsmarknaden som vi kallar dem, även om det har ett förklaringsvärde. Inga skydd, försäkringar och sådant gäller för dem som jobbar på den andra sidan, det vill säga den svarta eller irreguljära arbetsmarknaden. Det är väldigt viktigt att ta hänsyn till i dag. Det är en marknad som växer i hela Europa, och inte bara i Sverige. Det är inte bara företag som anställer personer som inte ens har arbetstillstånd och så vidare, eftersom det finns nytta att dra av det.

Vi håller på att skapa segregerade branscher på arbetsmarknaden i Sverige där vissa branscher invandrariseras. Man kan egentligen säga att fattigdomen etnifieras, och det är ett stort problem som vi inte bara har i Sverige utan också i hela Europa. Taxibranschen, restaurangbranschen och städbranschen och så vidare är branscher som är öppna för personer som har andra bakgrunder än personer i majoritetssamhället.

Vi har också en föreställning om att om man får arbete betraktas man som den som bara kan arbeta antingen med invandrarfrågor eller med frågor som indirekt rör invandrare och invandringen inom socialtjänsten, banker och olika företag. Så fort man ser annorlunda ut blir man mångfaldskonsult.

Vi har ett problem med anställningar. Det gäller inte bara de objektiva meriteringarna. Det finns också en nätverksanställning där de flesta jobb som utannonseras redan är tillsatta. De som annonserar vill ha det bekväma, det man känner. Det har det forskats och diskuterats om också.

Ett annat område är var man utannonserar jobben och så vidare. Detta är inte medvetet. Man gör det inte därför att man tror att det är bättre att anställa svenskar i stället för invandrare, utan det är vad man gör. Man gör precis som man har gjort. En definition av den strukturella diskrimineringen är att man normalt gör som man alltid har gjort, det vill säga man gör det utifrån de premisser som man har, det tankesätt man har, det sätt man har arbetat på.

Sedan har vi utvärdering och bedömning av meriter. Det är inte bara utvärdering och meriter som är problemet, utan vi behöver också mer statistik över om de som har fått sina meriter utvärderade har fått jobb.

Sedan har vi position i organisationen, det vill säga gör man karriär eller inte om man har fått jobb. Vilka kurser går man?

Sedan är det så att den strukturella diskrimineringen inte bara gäller på ett område, det vill säga arbetsmarknad, utbildningssystem eller rättsväsendet, för sig, utan det har en massa spillövereffekter som det också är oerhört viktigt att ha kunskap om för att kunna motarbeta det.

Vidare har vi diskriminering inom utbildningssystemet. Om folk inte får de grundläggande meriter som man ska söka arbete på arbetsmarknaden på är det klart att det har en spillövereffekt om utbildningen inte fungerar så bra. Utgångspunkterna är olika. Man har inte meriter med sig för att kunna söka arbete oavsett om diskriminering förekommer eller inte på arbetsmarknaden. Det är andra förutsättningar.

I ett område där vi har gjort intervjuer i utredningens andra rapport *Sverige inifrån* berättar familjer för oss att deras barn blir tvungna att läsa sina läxor i trappuppgången för att de inte har rum att sitta och läsa i. Där har diskrimineringen en spillövereffekt på resultatet på arbetsmarknaden och chanserna på arbetsmarknaden.

Sedan har diskrimineringen på arbetsmarknaden en spillövereffekt på till exempel socialförsäkringssystemet som bygger på arbete, om man inte får arbete, om man är ensamstående mamma. En del grupper som missgynnas av det systemet får en spillövereffekt på andra områden som vi också måste ta hänsyn till. När Försäkringskassan går ut med en rapport och säger att det största problemet som vi har är diskrimineringen på arbetsmarknaden måste man ta hänsyn till de här spillövereffekterna.

Så är det naturligtvis också inom socialförsäkringssystemen. Det gäller om man är sjukskriven och vilken rehabilitering man får. Också i deras rapport står det att personer med invandrarbakgrund har svårare att komma tillbaka till arbetet efter sjukskrivningen. Det beror delvis på att de tycker att de inte får det stöd de borde få från arbetsgivarna och från arbetskamraterna. Det har en effekt på hälsan, och hälsan har en effekt på arbetsmarknaden. Vi vet att detta är en växelverkan. Det är oerhört viktigt med den engelska termen *institutional arrangements*, det vill säga de mellaninstitutionella kontakterna om problem.

Det är de här rapporterna som har kommit bland annat. Om effekten på socialförsäkringssystemet och arbetsmarknadens effekter handlar en rapport som kom 2001. Den säger att det grundläggande är invandrarens placering i det svenska samhället, antingen utanför arbetsmarknaden eller på arbetsmarknaden men i de yrken som är oerhört slitsamma, lågbetalda och så vidare.

Den andra rapporten som kom förra året drar ungefär samma slutsats. De har sämre arbetsförhållanden och sämre hälsa. Slutsatsen blir en diskussion om att hälsa och arbete påverkar varandra.

I vår utredning pågår också en diskussion om problemet med socialförsäkringens utformning, nämligen att vara den generella politiken för alla som kom till som ett instrument för att skapa ett integrerat nationellt sam-

hälle. Den har vissa effekter för det samhälle som vi har i dag som inte ser ut som då. Vi har grupper som ställs utanför arbetsmarknaden. Det är olika grupper. Det är inte bara personer med invandrarbakgrund som missgynnas av det system som vi har. Då måste vi börja diskutera. Är det inte dags att diskutera och förändra socialförsäkringssystemet för att anpassa det efter det samhälle vi har? Strukturerna och institutioner måste förändras.

Hela organisationen bygger på full sysselsättning. Det är genom full sysselsättning folk har arbete. Då ingår man i socialförsäkringssystemet. Det är därför som personer med invandrarbakgrund, ungdomar som har sämre förutsättningar och också kvinnor i många fall drabbas hårdare.

Allt det här sagda är bara ett litet exempel, eftersom tiden är kort, på just dessa institutionella sammanhang som vi måste börja diskutera. När vi diskuterar integration måste vi ändra fokus i dag. Vi måste ändra fokus från att titta på dem, deras språk, deras meriter, deras sätt att vara, deras kultur och allt detta som är deras och de-andra-görandet som är en process som alltid pågår till oss själva, det system vi har, våra lagar, strukturer, institutioner, hur arbetsmarknaden är organiserad, hur jobben tilldelas, tillgång till makt och inflytande och vilka som har kontroll över det. Hittills har integrationen diskuterats som maktneutral och som om den inte har någonting att göra med makten direkt. Vi måste se att integration och makt hör ihop.

Vad ska man göra för att motverka det? Det finns fortfarande grupper, personer och institutioner som förnekar förekomsten av en strukturell institutionell diskriminering. De försöker jättegärna hitta andra orsaker som förklaring till lägre sysselsättning, sämre hälsa, fattigdom och så vidare. De fortsätter att lägga skulden på de andra och deras sätt att vara, deras sätt att söka arbete och så vidare. Det måste vi naturligtvis komma ifrån om vi vill lösa problemet, annars kommer vi att sitta här om 10–15 år och diskutera integrationsproblemet som de andras problem.

Då har vi ett förnekande som är historiskt. Vi förnekar att vi historiskt sett över huvud taget har varit en del av det internationella och nationella diskrimineringsystemet.

Vi har det vetenskapliga förnekandet som är väl etablerat. Man försöker hela tiden hitta andra förklaringar än diskriminering till svåra problem. Det är som om diskriminering blir en restprodukt som vi tar till när andra faktorer inte kan förklara det hela.

Det politiska förnekandet finns naturligtvis. Det är stort i dag. I åtta europeiska länder, från Danmark och nedåt, finns det politiska partier i regeringsställning, i riksdag eller olika maktpositioner som har enda fråga på sin agenda, nämligen att kasta ut dem. Det har försämrat integrationen oerhört mycket. Vi har fått nya migranter eller invandrare även från Danmark till Sverige eftersom man ändrade lagarna där.

Det vardagliga förnekandet är naturligtvis stort i medier, skolor och runt omkring. Det måste vi också diskutera.

Till sist är det normalt att förneka, eftersom det inte drabbar dem som inte drabbas av en strukturell diskriminering.

Ordföranden: Tack för en utmärkt föredragning. Vi väntar med frågorna även om det finns flera och går vidare med hela programmet.

Integration, ekonomisk tillväxt och spelregler

Christer Lundh, Lunds universitet: Det var roligt att komma hit. Jag ska försöka ge några lite mer ekonomisk-historiska exempel på detta med integrationsproblematiken.

Vi hade en ganska lång period av arbetskraftsinvandring i Sverige; från slutet av andra världskriget till början av 1970-talet. Bakgrunden till att vi hade detta var bland annat att vårt land klarade sig undan andra världskriget medan stora delar av övriga Europa drabbades av kriget och hade en delvis förstörd infrastruktur och produktionsapparat. Efter kriget kunde vi snabbt komma i gång med export och produktion. Detta ledde till en stor efterfrågan på arbetskraft. Man kan säga att vi till och med hade en överskottsefterfrågan på arbetskraft. Man letade verkligen efter arbetskraftsreserver på den här tiden. En reserv som man identifierade var de gifta kvinnorna. Den andra reserven var utländsk arbetskraft. Svenska företag rekryterade i utlandet, och senare organiserades invandring även i regi av Ams.

Den största invandringen kom till stånd på mer spontan väg genom att regelsystemen förändrades och liberaliserades. Man avskaffade visumregler och en massa krångliga procedurer med att få arbetstillstånd och uppehållstillstånd och sådant. Vi fick en gemensam nordisk arbetsmarknad. I praktiken kan man säga att arbetskraftsinvandringen var fri under hela 50-talet och större delen av 60-talet.

Perioden därefter, från mitten på 1970-talet och framåt, har haft en helt annan karaktär. Den tidigare periodens arbetskraftsinvandring, som huvudsakligen kom från Norden men även från Väst- och Sydeuropa, ersattes av en invandring ifrån utomeuropeiska länder och Östeuropa. Där fanns ett större inslag av flyktingar. De juridiska termerna här lämnar jag därhän och kallar dessa för flyktingar. Det rör sig om personer med flyktingskäl, de facto-flyktingar, personer med humanitära skäl, krigsflyktingar och allt vad det har hetat under olika perioder. Det var en lite annan typ av invandring, precis som Lena Schröder sade tidigare.

Samtidigt upphörde eller minskade arbetskraftsinvandringen därför att invandringspolitiken ändrades när det gällde arbetskraftsinvandring.

Men den här perioden skiljer sig också från den förra genom att bristen på arbetskraft försvann. Överskottsefterfrågan på arbetskraft, som var ett resultat av att vi hade en sådan hög ekonomisk tillväxt, försvann.

(Bild 8) Det här är ett diagram som visar den ekonomiska tillväxttakten under nästan 200 år. Som ni ser här är perioden 50- och 60-talen exceptionell. Det är den period då vi har haft den högsta ekonomiska tillväxten.

Det korrelerar också med den period när vi fick ta till de här arbetskraftsreserverna och när det inte tycktes finnas arbetskraft nog helt enkelt för att täcka denna efterfrågan.

(Bild 9) Samtidigt finns det en annan ekonomisk förändring som har skett jämfört med den här perioden av arbetskraftsinvandring. Det är att vi har fått en ekonomisk strukturomvandling. Den ekonomiska tillväxten under efterkrigstiden bars fram av en industriell expansion och en svensk exportindustri. Men sedan mitten på 60-talet har industrisektorn minskat i betydelse när det gäller sysselsättningen, och de nya jobben har skapats i tjänstesektorn. I det här diagrammet kan man också se hur sysselsättningen sjunker i industrisektorn.

Man kan säga att många av de lätta och okvalificerade industrijobb som var ingångsjobb för invandrare speciellt under 60-talet har rationaliserats bort och ersatts av nya jobb i tjänste- och servicesektorn. Detta har förmodligen bidragit till att försvara för nya flyktinggrupper att få jobb genom att här krävs språkkunskaper och vissa andra utbildningar som vi har speciellt svenska regler för. Jag återkommer till det.

Den här perioden kännetecknas av en mer reglerad invandring. I slutet av 60-talet satte man stopp för utomnordisk arbetskraftsinvandring. Den öppnades egentligen inte igen förrän Sverige gick med i EU på 90-talet. Däremot var man ju fortfarande ganska generös när det gällde flyktingpolitiken. Det är den regelförändringen som ledde till att vi fick en annan struktur på själva invandringen under den här perioden.

En anledning till att vi har en ganska liten arbetskraftsinvandring är ju att löneskillnaderna i Sverige är ganska små och att vi inte har speciellt höga löner internationellt sett att locka med. Jag skulle tro att det spelar in när det gäller kvalificerad arbetskraft. De söker sig till en del andra länder i stället.

Om man tittar på invandranes integration på arbetsmarknaden ser man att det finns stora skillnader. Vi ser detta när det gäller arbetslöshetsnivån. Invandrare har högre arbetslöshet, lägre sysselsättning, kanske ett ökat bidragsberoende och lägre inkomster. Detta leder kanske till mindre privat konsumtion och mer segregerat boende och så vidare. Mycket av detta kokar ned till en fråga om jobb. Inkomstskillnaderna beror i huvudsak på tillgången på jobb.

Den allmänna bilden är att infödda tjänar mer än utrikes födda om man bara tittar på genomsnitt, precis som Lena visade här. Infödda har en högre sysselsättning än utrikes födda i genomsnitt. Men samtidigt finns det väldigt stora skillnader mellan olika invandrargrupper. De som har det sämst är ofta de som har kommit under 80- och 90-talen och har varit flyktinginvandrare. Den lilla arbetskraftsinvandring vi har ifrån Norden kännetecknas i allmänhet inte av lägre sysselsättning. Men det har också skett en försämring för nästan alla invandrargrupper ända sedan 1970-talet.

Det har gjorts en hel del individbaserade undersökningar där man har uppgifter på individer i nästan hela den svenska befolkningen. Där försöker man ta reda på vad skillnaderna i chansen att få jobb beror på. Man kan utse tre faktorer som har stort förklaringsvärde.

Den ena är sådant som hänger ihop med individerna själva, vilken utbildning de har, vilken ålder, civilstånd och så vidare. Detta gäller både infödda och invandrare. Det har ett stort förklaringsvärde.

Den andra typen av faktorer är sådant som hänger ihop med födelselandet. Det finns stora skillnader mellan infödda och invandrare från olika födelseländer som är svåra att förklara med vanliga ekonomiska humankapitalmodeller. Vissa hävdar att en del av de här skillnaderna beror på att det krävs så kallade Sverigespecifika kunskaper, att det inte går att bara mäta utbildningsnivån utan att det också är fråga om att man måste ha en svensk examen eller att man måste anpassa en utländsk examen efter svenska förhållanden och så vidare. Den andra förklaringen var den som vi hörde alldeles nyss, att det här är en fråga om diskriminering. Det uttömdes ganska tydligt så det bara nämner jag.

Den tredje typen av faktorer som har stort förklaringsvärde är den som hänger ihop med hur situationen är i den region eller det lokala samhälle där man råkar hamna, hur sysselsättningen fungerar på den lokala arbetsmarknaden, hur hög arbetslösheten är, hur näringslivsstrukturen ser ut på den lokala orten och så vidare. Det har betydelse om det är storstad eller en mindre stad och om det finns olika typer av nätverk på den lokala orten.

Vi har gjort en rad sådana här studier där vi kan visa att de här lokala faktorerna har väldigt stor betydelse. Man kan för samma invandrargrupp hitta att sysselsättningen i den ena kommunen kanske är 80 % och i den andra kan den vara 40 %. Det finns alltså lokala skillnader som vi borde sätta oss in i bättre och försöka förstå vad de beror på.

Nu ska jag lite grann lämna de ekonomiska förklaringarna och fokusera på individer och hur de försöker anpassa sig efter de förutsättningar som finns. Utifrån det humankapital man bär med sig som flykting till eller invandrare i Sverige kan man alltså välja olika strategier. Vi har gjort en studie av tolv olika flyktinggrupper som alla har invandrat efter 1973. Det är inte de tidigare invandrargrupperna vi har studerat.

En sak som vi tittade närmare på var om man, om vi tog hänsyn till alla de andra faktorer som jag nämnde nyss, individuella faktorer, lokala förhållanden, ekonomiska faktorer och så vidare, kunde se några skillnader mellan vad olika flyktinggrupper satsar på, om de satsar på att bli anställda i privat sektor, anställda i offentlig sektor eller på att bli egenföretagare till exempel.

För svenskar är den vanligaste strategin för män att bli anställda i privat sektor, medan vi har ganska få egenföretagare kan man säga. För kvinnor är det ungefär fifty-fifty om man är anställd i offentlig sektor eller i privat sektor. Vi har jämfört några flyktinggrupper med svenskar och sett hur man skiljer sig åt.

(Bild 10) På den bild jag visar har vi satt dem som är födda i Sverige till 1. Det är referenspunkten för allt detta. Vi ser till exempel för bosnier att man satsar på att bli anställd i privat sektor eller offentlig sektor, inte så mycket egenföretagande. Syrier har en väldigt stark satsning på egenföretagande. Etiopier är klart överrepresenterade när det gäller anställning i offentlig sektor. Detta är bara några exempel. Vi har ytterligare sådana här exempel, men det är väldigt tydligt att olika grupper på grund av någonting som man har med sig i bagaget är olika lämpade för olika saker och agerar utifrån detta.

(Bild 11) För kvinnor ser det ungefär likadant ut för de här grupperna.

Sedan gjorde vi en annan liten studie också där vi tittade på yrkesfrekvenser. En vanlig åsikt är ju att vi har fullt med flyktingar och invandrare som är högutbildade men som inte hamnar i rätt yrke. Det är säkert så. Det finns flera studier som har visat det. Men även när det gäller yrken kan man se att det är klara skillnader mellan olika invandrargrupper.

Vi följde någonting som heter Standard för svensk yrkesklassificering. Där klassar man olika yrken, från ganska okvalificerade jobb som är nivå 1 till nivå 4 som kräver en längre högskoleutbildning och akademisk examen. Då ser vi till exempel följande fördelning. De flesta svenskar hamnar i den näst lägst kvalificerade yrkesgruppen. Sedan har vi väldigt få riktigt lågkvalificerade jobb. Resten finns på nivåerna 3 och 4. Jämför man detta med bosnier ser vi att de är klart överrepresenterade i de lägsta yrkeskvalificeringsgrupperna och mer frekventa i lägre kvalificerade yrken, kan man säga.

(Bild 12) Tittar man på ungrare och iranier är det som slår mig att fördelningen knappt skiljer sig alls från den svenska. De är väldigt lika, något lite fler i lågkvalificerade yrken men samtidigt fler i högkvalificerade yrken. Det finns fler länder som Ungern och Iran. De är inte de enda. Rumänien och Polen är andra. Detta är alltså invandrare som har kommit efter 1973.

Gruppen etiopier slutligen är speciell på så vis att man har väldigt många i de lägre kvalificerade yrkena.

(Bild 13) För kvinnor är mönstret likartat, kan man säga. Det skiljer sig inte speciellt mycket från det manliga mönstret.

(Bild 14) Jag ska inte gå igenom alla de här tabellerna, för tiden börjar rinna ut. Men lite snabbt kan jag visa på att vi också tittade på vilka som är de elva vanligaste yrkena. Då ser vi att bland svenskar är det ingenjörer, säljare, byggnadshantverkare, fordonsförare, byggnadsarbetare, dataspecialister, civilingenjörer, chefer för mindre företag, chefer igen och maskin- och motorreparatörer och så vidare. Det är ganska väl fördelat mellan olika kategorier.

(Bild 15 och 16) Tittar man bland bosnier hittar man en klar överrepresentation i industriyrken och i mer okvalificerade jobb som lagerarbetare, städare, handpaketerare och sådant. Tittar vi på invandrare födda i Syrien hittar vi betydligt fler inom restaurang- och servicesektorn, slaktare,

bagare, köks- och restaurangbiträden, försäljare, storhushålls- och restaurangpersonal, chefer för mindre företag och så vidare. Det är väldigt spritt, men man ser ändå klara profiler. Detta stämmer väl överens med bilden av syrianer som egenföretagare som jag visade innan.

(Bild 17) Bland iranier hittar vi många välutbildade grupper, hälso- och sjukvårdsspecialister, civilingenjörer, ingenjörer, dataspecialister, försäljare, chefer för mindre företag tillsammans med en del lågkvalificerade yrken naturligtvis.

Jag ska inte fortsätta den här raddan. Jag vill bara visa att det, som sades innan, är en väldigt komplicerad bild man får. Man ska kanske undvika schablonerna och mer gå ned och titta på hur det verkligen ser ut, försöka studera det här på lite mer disaggregerad nivå och inte bara titta på utrikes födda som en helhetsgrupp.

Slutligen är frågan vad man kan göra. Det är egentligen inte min uppgift att säga vad politiker ska göra. När det gäller ekonomisk tillväxt är det kanske snarare fråga om vad man inte ska göra. Politiken måste garantera stabila spelregler, möjligen undanröja hinder för ekonomisk tillväxt. I övrigt är det ganska mycket fråga om att marknaden och företagen måste få till den ekonomiska tillväxten.

Vad politiker däremot kan göra ligger i de övriga punkterna som tagits upp här. Ett förslag som vi hade när jag satt i SNS välfärdspolitiska råd var att man i samarbete mellan arbetsgivare och fackföreningar och inskrivet i kollektivavtalet skulle försöka skapa en ny typ av ingångsjobb, ingångstjänster, där man kombinerar praktik och språkutbildning under en begränsad period, eventuellt med en lägre ersättning men med den klara inriktningen att det skulle sluta med tillsvidareanställning och normala löner naturligtvis, detta för att överbrygga oviljan att ta risken att anställa någon vars kvalifikationer man inte riktigt kan värdera.

En annan sak som man nog kan fortsätta med är att göra särskilda satsningar i offentlig sektor. Jag tror att mycket av det vi såg för en del svaga grupper, som etiopier till exempel, och det finns även andra grupper som är klart överrepresenterade i offentlig sektor, kan vara en följd av sådana satsningar som Storstadsprogrammet.

Dessutom bör man nog kunna se över interna karriärer i företag och legitimationsyrken, alltså ta bort hinder för invandrad arbetskraft och försöka överbrygga det som är ett problem där.

Ordföranden: Tack så väldigt mycket, Christer! Det var mycket intressant att höra. Nu har vi det sista inlägget kvar innan vi tar paus. Därefter kommer möjlighet till frågor. Det är Jan Ekberg som är professor i nationalekonomi på min hemarena i Växjö, vid Växjö universitet. Du är varmt välkommen hit, Jan.

Välfärdsstaten med kompensatoriska insatser för utsatta personer och grupper

Jan Ekberg, Växjö universitet: Det har pratats väldigt mycket om arbetsmarknad här. Det hade jag faktiskt också tänkt göra, så jag måste på något sätt hitta min nisch i dag. Det hade jag tänkt att jag skulle göra på det sättet att jag gör min presentation utifrån två utgångspunkter. De utgångspunkterna är förändringar som har skett i Sverige under de senaste 20 åren.

Den första som egentligen är känd för alla är den allmänna förändring som har skett. Vi vet att på 50-, 60- och 70-talen var invandrarnas arbetsmarknad god. Periodvis var det till och med på det sättet att de hade högre sysselsättningsgrad än befolkningen i övrigt. Det gällde även den tidens flyktingar. Ofta glömmar man bort det.

Om vi tittar på folk- och bostadsräkningen från 1950 och de undersökningar av sysselsättningsgraden som gjordes då finner vi att sysselsättningsgraden bland de utrikes födda som då fanns i landet faktiskt var högre än för befolkningen i övrigt. De invandrare som fanns i Sverige omkring 1950 bestod i mycket stor utsträckning av flyktingar som hade kommit i krigsslutet. Samma sak var det med flyktingar som kom senare. De kom alltså snabbt in på arbetsmarknaden. Även om man kan förvänta sig att det tar längre tid för flyktingar att komma in på arbetsmarknaden finns det inte någon nödvändig lag mellan att vara flykting och att ha svårigheter på arbetsmarknaden.

Från ungefär början av 1980-talet, och till och med från slutet av 1970-talet, kunde vi se en tydlig försämring i sysselsättningsläget. Detta skedde trots att 1980-talet var en period med mycket stark högkonjunktur. Efter de stora devalveringarna 1981 och 1982 blev det en väldig fart på svensk ekonomi. Vi har visserligen haft långa perioder med underskottsefterfrågan, men på 1980-talet var det snarare åt andra hållet. Högkonjunkturen på 1980-talet var *väl* i klass med högkonjunkturen på 60-talet.

Trots detta hade vi en kontinuerlig försämring av sysselsättningsläget för utrikes födda. I slutet av 1980-talet, när vi hade genomgått hela den här högkonjunkturen, hade vi alltså stora flyktinggrupper som anlant i början av 80-talet som fortfarande inte hade kommit ut på arbetsmarknaden. De har alltså inte kommit ut på arbetsmarknaden därefter heller.

Sedan blev det ytterligare en försämring på 90-talet. Man kan säga att läget har stabiliserats under de senaste åren. Andelen sysselsatta i förvärvsarbetande åldrar är i genomsnitt för utrikes födda ca 60 % och drygt 75 % för befolkningen i övrigt, men med stora variationer mellan olika grupper.

Sedan har jag en annan utgångspunkt som kanske inte har nämnts så mycket i dag. Fram till för ungefär 20–25 år sedan var skillnaden i sysselsättningsgrad i olika regioner för utrikes födda och för inrikes födda ungefär densamma. Man kan säga att sysselsättningsgraden i förvärvsarbetande åldrar, vilka regioner i landet man än jämför, nästan alltid har legat på mellan 70 och 80 %. Så var det för utrikes födda också.

Men sedan har det skett väldigt stora förändringar. I dag är det faktiskt så att de regionala skillnaderna är mycket, mycket större för utrikes födda. De infödda ligger fortfarande i intervallet 70–80 %. Man kanske kan säga att det beror på att sammansättningen i invandrargrupperna skiljer sig åt i skilda regioner. Men det är inte riktigt. Även om man har samma grupp och försöker följa den över tiden, och man tittar efter var den befinner sig, finner man alltså väldigt stora skillnader.

I Växjö har vi en undersökning av en grupp som jag kan beskriva på följande sätt. Det är en regional spridning under 2003 av andelen förvärvsarbete i åldern 20–64 år. Infödda ligger i nästan alla regioner på mellan 70 och 80 %. Det finns någon region som ligger över. Det är samma sak för män och kvinnor.

När bosnierna – som är en grupp som vi tittar på och som kom till Sverige 1993–1994 – hade varit sex år i Sverige var spridningen sådan att det fanns regioner där 30 % av männen hade sysselsättning. Men det fanns också regioner där sysselsättningen var så hög som 80 %. Det är alltså samma sak för kvinnor. Den skillnaden hade vi inte alls för 20 år sedan. Här har alltså hänt något.

Om vi förflyttar oss framåt och tittar på den här gruppen bosnier när de har varit tio år i Sverige ser vi att intervallet fortfarande är väldigt stort, mellan 50 % och 80 % för båda könen. Den lägre siffran har alltså flyttats uppåt. Men det tycks som om den här processen har stannat av. Det har vi tittat på senare. Det beror alltså på att om man i initialskedet hamnar i en region där man inte kommer in på arbetsmarknaden någorlunda snabbt blir det på lång sikt på det sättet att man kommer att stanna utanför. Det är det vi ser här. I de regioner där sysselsättningstalen var väldigt låga i starten har man i och för sig lyckats se sig upp till 50 %, men där tycks det stanna. Det är alltså något nytt, och det behöver verkligen analyseras.

Då kommer man in på frågan vad man kan göra. Det har sagts lite grann om detta tidigare, och jag kan också säga att personer som hamnar långsiktigt utanför arbetsmarknaden naturligtvis på sikt försvinner in i skilda välfärdssystem. När det har gått tillräckligt många år är de inte tillgängliga för arbetsmarknaden längre. Det har alltså hänt väldigt mycket för dem som kom på 80-talet. De som inte hade kommit ut på arbetsmarknaden omkring 1990 kom inte heller ut på 90-talet och de har antagligen inte kommit ut nu heller.

En sak som jag tror är viktig här är hur pass snabbt kontakten etableras med arbetsmarknaden. Då tror jag att man måste tänka igenom hur introduktionsfasen ser ut när man kommer till Sverige. Som Christer sade, och det finns studier också, till och med doktorsavhandlingar, som visar att snabb kontakt med arbetsmarknaden, även om man kommer in på en låg lönenivå, är långsiktigt bättre än att man försöker komma in på en hög lönenivå och kanske inte kommer in på arbetsmarknaden alls. Då ställs man långsiktigt utanför.

Om det nu skulle vara så att vi skulle kunna få upp sysselsättningsgraden bland utrikes födda till ungefär samma nivå som bland infödda skulle det innebära ett tillskott av arbetskraft på drygt 100 000 individer. I förhållande till de normala svängningar som sker i mängden arbetskraft som är ute på den svenska arbetsmarknaden är det inte särskilt mycket. När vi var i slutet av 1980-talets högkonjunktur hade vi ungefär fyra och en halv miljoner människor ute på den svenska arbetsmarknaden. När sedan lågkonjunkturen kom och nådde sin lägsta nivå i mitten på 1990-talet var det ungefär fyra miljoner. I dag, när vi har fått en viss förbättring, är det mellan 4,2 och 4,3 miljoner. 100 000 är inte någon förskräckligt hög siffra i förhållande till de svängningar som normalt sker.

Då skulle vi kunna ställa följande fråga: Vilka vinster skulle vi få om vi till exempel skulle få ut 100 000 utrikes födda människor på arbetsmarknaden, om vi nu pratar om dem.

En konsekvens är ju att vi skulle få en rätt ordentlig effekt på den offentliga sektorns budget. Genom att fler är på arbetsmarknaden breddas skatteunderlaget. Samtidigt får vi bortfall av många offentliga transfereringar. De kalkyler som vi har gjort tyder på att man skulle få en förstärkning med mellan 1 ½ % och 2 % av BNP, kanske 40 miljarder kronor. 40 miljarder kronor är alltså kostnaden för hela försvaret i Sverige.

Vi kan också rätt säkert säga att vi skulle få ett förbättrat mentalt hälsotillstånd. Jag kan nämna att det pågår en studie på Karolinska Institutet där man undersöker kopplingen mellan mental hälsa och position på arbetsmarknaden. Undersökningen är inte färdig på något sätt, men indikatorerna är rätt klara. Kommer man inte ut på arbetsmarknaden försämras det mentala hälsotillståndet.

Jag tror också att vi kan säga att en tredje vinst är förbättrade möjligheter för invandrarnas barn. De studier som är gjorda av kopplingar mellan föräldrarnas position på arbetsmarknaden och den efterföljande generationens position på arbetsmarknaden visar rätt tydligt att för de invandrare som kom på 50- och 60-talen gick det rätt bra. De har ju barn födda i Sverige som nu är i förvärvsarbetande åldrar, och det tycks gå ganska bra för de barnen.

För grupper som har kommit senare är alltså utfallet sämre. Föräldrarna hade svårare att komma in på arbetsmarknaden. Vad vi kan se i dag bland de grupper som har barn som har nått förvärvsarbetande åldrar är läget ungefär detsamma som för föräldrarna. Det är klart att den kopplingen finns bland befolkningen i övrigt också, men kopplingen tycks vara starkare just i invandrargrupper.

Den fjärde vinsten som jag tror att vi skulle kunna få är att det skulle motverka främlingsfientliga stämningar. Jag kan nämna att det finns viss statsvetenskaplig forskning, dock inte i Sverige, men jag har sett studier på andra håll som tycks visa att en bra position på arbetsmarknaden för invandrarna motverkar spänningar mellan olika grupper i befolkningen. Jag kan nämna för er att jag ibland får brev från befolkningen i Sverige

där man har åsikter. När man har negativa åsikter kommer de nästan alltid från regioner där invandrarna har en svag position på arbetsmarknaden. Det tror jag att jag kan säga. Men det finns mer seriösa studier kring det.

Ordföranden: Tack för det, Jan, och tack Lena, Masoud, Christer och Jan för alldeles utmärkta inledningar. Jag tror att ni har gett väldigt bra näring inte bara åt möjligheten att kunna ställa frågor och få en bra diskussion efter pausen utan faktiskt också för många andra som har följt era anföranden att få i gång en diskussion.

Utfrågning

Ordföranden: Varmt välkomna tillbaka till den utfrågning som pågår. Den rör alltså integrationspolitiken. Vi har hört fyra alldeles utmärkta anföranden med olika perspektiv och ingångar i diskussionen kring integrationspolitiken, i Sverige i synnerhet. Jag har redan en rad ledamöter från utskottet som har satt upp sig på talarlistan. Jag gör väl helt enkelt så att jag ger ordet till den första, och det är Birgitta Carlsson från Centerpartiet. Varsågod, Birgitta!

Birgitta Carlsson (c): Tack, herr ordförande! Jag håller med om att det var mycket intressanta föredragningar vi fick lyssna på tidigare. Mycket av det som vi fick höra var väl sådant som vi egentligen kanske anade och visste om också tidigare, men det som inte vidrördes särskilt mycket, som hänger ihop med detta med integration tycker jag, är hur vi tar emot människor när de kommer hit från början.

Det vi har kritiserat är att vi tycker att det är för mycket av omhändertagandementalitet när de kommer hit. Man blir nästan inskolad till att vara passiv. Därför menar vi att det skulle vara mycket viktigt om man redan från början när man kommer hit, direkt när man lär sig det svenska språket, också deltar i arbetsplatspraktik. Frågan är om inte det skulle komma in mycket tidigare än när man har kommit så långt att man är klar att bosätta sig någonstans.

Men det gäller även det här med att sprida boendet på ett helt annat sätt. Det är alldeles för många människor som bor på platser där det inte finns arbetstillfällen. Skulle inte det också vara en modell, om man försökte locka människor att bosätta sig på de platser, ofta är det ju i småorts-Sverige, där arbetstillfällena finns? Vem som vill av er får ge svar på detta: Skulle det inte vara bättre att ha dem mer spridda ute i landet?

Det skulle också vara bra att ha ett system där man skulle kunna få fler människor att få kontakt med svenska familjer, att ha någon form av faderssystem. Skulle inte det kunna vara en väg att på ett bättre sätt inlemmas i det svenska samhället?

Jan Ekberg, Växjö universitet: Jag håller med dig. Introduktionen och starten i Sverige är oerhört viktig. Jag tror att man skulle kunna organisera om den inledande svenskundervisningsperioden i Sverige. I stället för att

man placeras i en skolbänk, som det är nu, och på teoretiska vägar lär sig språket, skulle man kunna omvandla de socialbidrag som man uppbär under perioden till en lönepott. Låt oss säga att det kommer en grupp till en kommun och att företagarna, eller några företag, i kommunen får ett uppdrag att ta emot de här flyktingarna. Och så sker undervisningen ute på företaget på halvtid. Den andra halvan av tiden ägnar man sig åt praktiskt arbete.

Då får man arbetslivserfarenhet. Dessutom tilldelas den här lönepotten företaget så att man använder den till att betala ut lön till de här personerna. Den andra halvan av tiden, då undervisningen sker, sker den ute på företag. Lärarna kommer alltså ut. Och så sker undervisningen i en naturlig miljö. Det är möjligt att det finns ytterligare kostnader för företagen. Man kan kanske subventionera ytterligare. Men jag tror inte att nettokostnaden blir så stor eftersom man omvandlar de här socialbidragen.

En poäng med det här, som Masoud också var inne på, är ju att om man inte har varit på arbetsmarknaden har man ett sämre tillträde till socialförsäkringssystemen. Om man har den här arbetslivserfarenheten när den här perioden är slut, och man inte skulle kunna fortsätta på ett vanligt jobb, har man alltså en arbetslivserfarenhet. Man har tillträde till arbetslöshetsförsäkringen. Därmed har man kommit in i socialförsäkringssystemet också, och förhoppningsvis också på själva arbetsmarknaden. Den förändringen skulle jag vilja ha.

När det sedan gäller den geografiska spridningen av flyktingar vill jag bara säga att jag håller med dig. Jag tycker att det ska vara var det finns efterfrågan på arbetskraft som ska styra var man ska placeras ut. Det har kanske blivit för mycket av att det är lediga lägenheter som styr var man placeras ut. Där skulle jag gärna se att Arbetsmarknadsverket fick ett större inflytande över var folk hamnar. Om man kan stimulera folk att flytta till vissa regioner eller hur man ska göra det vet jag inte. Men principen tycker jag är riktig.

De regionala skillnader som jag pekade på har vi ju fått just för att tidigare flyttade ju invandrarna internt i Sverige som infödda, det vill säga man flyttade dit där jobben fanns. Samtidigt vet jag ju att om det kommer stora flyktinggrupper under en kort period måste man naturligtvis ordna bostäder. Men man måste också ha handlingsplaner för det fall att de råkar hamna i regioner med dålig arbetsmarknad. Då måste man ha handlingsplaner för att så snabbt som möjligt få bort dem därifrån.

Lena Schröder, Integrationsverket: Jag håller med om det som Jan Ekberg har sagt, men jag skulle vilja återknyta lite grann till det som jag sade under min presentation om svårigheterna med att det inte finns effektiva styrmedel. Att det ska finnas arbetsplatspraktik under introduktionen är ju en policy som vi sedan många år verkligen har förespråkade. Men hur åstadkommer man detta? Det är problemet.

Det är möjligt att Jan Ekbergs förslag om ekonomiska incitament till arbetsgivare kan underlätta det där. Annars är det trögheten i systemen som lever kvar väldigt mycket. Man har, som Masoud säger, det här tänkandet att de personer som kommer hit måste rustas, rustas, rustas i kanske tiotals år innan man kan börja tänka på arbetsmarknaden. Det finns kvar väldigt mycket. Den andra trögheten är att när kommuner vill ordna praktik är det väldigt svårt att hitta arbetsgivare som är villiga att ta emot dem. Det är alltså styrmedlen och styrsystemen som är viktiga att titta på.

Sedan kanske jag än en gång vill göra en annan reflexion. Man hamnar väldigt lätt i att allting handlar om introduktionen. Det är klart att den är viktig. De flesta som är här har någon gång gått igenom introduktionen. Men det är ändå så att 80 % av alla utrikesfödda har varit i Sverige i mer än fem år. Så man får inte tro att allting handlar om introduktionen.

Masoud Kamali, Uppsala universitet: Det finns två problem, tror jag, med själva frågan, precis som Lena säger. Först är det att man ser att de som kommer hit måste anpassas till något i stället för att ta vara på det human kapital som kommer in. Vi har goda exempel på kompletteringskurser för sjuksköterskor, läkare och civilingenjörer, som alla har fått jobb. Det finns även för utländska socionomer. Alla som har gått de här kurserna har fått jobb. Man tog vara på det jobb man redan hade och kunde komplettera och fort komma in på arbetsmarknaden.

Sedan är det så att man pratar om placeringen. Jag själv placerades i Skänninge, en liten by i Östergötland. Jag sökte jobb, men de jobb som fanns var i Linköping. Det är inte så att det alltid finns jobb i de här småorterna. Jobbet var att bära kartonger, naturligtvis, men sedan började jag också läsa på universitet. Naturligtvis gick detta emot de kommunala planeringarna, för jag skulle delta i svenskundervisning i kanske fem år. Grejen är att vi kan arbeta på många olika sätt, men svårigheten är att man ser dem som kommer hit som problem, som underskott. De måste rustas och rustas, precis som Lena säger. Det är där problemet ligger.

Sedan är det så att när vi pratar om invandrare blir det alltid fråga om den här kategorin. Vi har massor av människor i det här landet som är födda här, som aldrig har vandrat in eller som har slutat att vandra, men som ingår i det här begreppet. Så reduceras det hela tiden till de nyanlända, som i dag inte är så många som tidigare.

Christer Lundh, Lunds universitet: Jag skulle vilja kommentera det här med flyttningarna och utplaceringen. Vi gjorde, som jag nämnde tidigare, en undersökning av de tolv största flyktinggrupper som kommit från 1973 och framåt. Under den här perioden har man ju haft lite olika politik, men bland annat var det en tioårsperiod då man försökte kommunplacera så jämnt som möjligt över landet, kan man säga. Det vi ser i det material som vi har studerat är att det sker en ganska omfattande flyttning från den ort där man hamnade första gången, precis som det exempel du berättade här, Masoud, ditt eget fall.

Det man ser är en flyttning från i princip alla mindre orter, mindre städer, mindre kommuner, in till storstadsområdena. 22 % placerades ursprungligen i de tre storstäderna. I dag bor 35 % av de här personerna i storstäderna. 75 % av alla flyktingar bor i dag i de tre storstäderna eller i andra större städer, alltså med mellan 100 000 och 200 000 invånare. Om vi däremot tittar på glesbygdskommuner så placerades 6 % ut där. I dag bor mindre än 1 % där. I mindre kommuner, med under 10 000 invånare, placerade man ut 4 %. Det bor 1 % kvar.

När man tittar på sysselsättningstal i en del sådana här mindre kommuner kan det se väldigt bra ut. Men det beror i en del fall på att de som inte fick jobb har flyttat därifrån, skulle jag säga. I andra fall är det så att man flyttar från mindre orter in till storstäderna där finns det jobb. Stockholmsregionen har ju gott om jobb även om det är sämre i Malmö och Göteborg. Vi har sett att detta skiljer sig mellan olika flyktinggrupper, alltså om chanserna att få jobb ökar eller minskar beroende på om man flyttar eller inte.

Sven Brus (kd): Tack för utmärkta och intressanta inledningar, som väl i långa stycken har bekräftat det vi vet och tycker men också innehållit en hel del utmanande reflexioner. Det tackar jag för. Flera av er har fört resonemang kring vad/hur-frågor. Min fråga har väl den dimensionen. Det är ett slags hur-fråga.

Det är ju en paradoxal situation vi har. Enligt SCB:s arbetskraftsbarometer får vi allt större problem i Sverige med att täcka behovet av arbetskraft. Samtidigt har vi den arbetskraftsreserv som vi har fått beskriven för oss. Då är det uppenbart att det någonstans finns ett grundproblem. Jag tillåter mig att undra om den förda, statliga, Ams-politiken kan vara rätt instrument att hantera den här situationen. Jag är rädd för att det inte är rätt instrument.

Jag kanske frågar lite tendentiöst nu, men jag undrar: Skulle man kunna tänka sig, det här är en huvudfråga nu, att den offentliga arbetsförmedlingen koncentrerar sig på att besluta om någonting som man skulle kunna kalla för en omställningspeng eller en sådan resurs och sedan låta den arbetslöse och de människor vi talar om i det här fallet själva välja bland olika aktörer för att komma in och komma vidare på arbetsmarknaden? Kan det sitta en propp i den Ams-politik som vi för i dag? Jag tror att det närmast kanske är Lena Schröder och Christer Lundh som har varit inne på de här vad/hur-resonemangen, så jag riktar frågan till dem båda.

Lena Schröder, Integrationsverket: Det är en svår fråga om det ska vara omställningspeng i stället för Ams. Med omställningspengen skulle man kunna köpa utbildning eller säga: Du får mig till halva lönen under sex månader, eller liknande.

Man hade ett liknande system i Skottland för unga arbetslösa där man hade en voucher för att köpa utbildning eller subventionera delar av sin lön. Den har aldrig blivit utvärderad, men själva tanken tycker jag är intressant.

Det är naturligtvis också beroende av hur stor kännedom man har om vilka utbildningar som finns, vilka som är gångbara och vilka arbetsgivare man ska söka sig till. Jag kan inte svara på om det skulle vara bättre i stället för Ams.

Det allra viktigaste är att man i hela apparaten i det svenska välfärdssystemet hela tiden ser att de personer som kommer är individer med olika individuella förutsättningar och olika individuella möjligheter och betraktar dem som sådana. Man ska inte schablonisera dem i grupper som ensamstående mammor, invandrare och så vidare.

Det är möjligt att man kan använda en omställningspeng. Men jag kan inte svara bättre än så.

Christer Lundh, Lunds universitet: Jag har inte heller satt mig in i den här typen av frågor om hur man rent tekniskt ska bygga upp sådana stöd. Oavsett om det är en omställningspeng, man minskar arbetsgivaravgifter eller vad man nu gör är det viktigt att det sker i harmoni med arbetsmarknadens parter och att man lyckas förankra det hos fackföreningarna. Annars kommer alla sådana försök att tolkas just som att man konkurrerar ut den inhemska arbetskraften. Det måste vara helt klart att det är en temporär åtgärd och att syftet är att det ska sluta med ordinarie villkor för den anställde.

Anita Jönsson (s): Birgitta Carlsson berörde lite grann det jag funderade över och fick delvis lite svar från Lena Schröder. Jag ska ändå försöka att utveckla det lite till.

Vi har här hört hur alla har betonat att det har otroligt stor betydelse att komma in i arbetslivet och få ett jobb för att jag ska känna mig delaktig i det samhälle och det land där jag befinner mig.

Redan år 1997, när vi fastställde den integrationspolitik som vi har i dag, betonade man att sfi ska försöka kombineras med någon form av praktik. Vi talar om att det är viktigt att kommunerna ska ha någon sorts försörjningspeng i stället för att människor får socialbidrag för att likställa den första tiden med arbetet.

Vi talar om hur viktigt det är att den generella politiken utformas så att vi ska kunna ta till vara den mångfald som finns i samhället. Nu har det snart gått tio år. Vi känner fortfarande, vilket också flera av er visade, en form av frustration över att inte alla människor trots detta har fått den möjligheten när de har kommit till Sverige. Det är den tröghet i systemet som Lena Schröder talar om.

Hur mycket betyder de attityder, värderingar och normer som vi har för att vi ska känna att vi fungerar bra tillsammans sett i förhållande till allt som trots allt är satsat under åren? Det gäller inte minst utifrån vad Masoud sade om dualismen och att vi hela tiden talar om vitt och svart.

Jag funderar också över något som jag också skulle vilja ha någon reflexion på. Det gäller mediernas roll i att spegla detta. Man ser inte hela samhällets roll i integrationen utan man fokuserar på de invandrade. Vad har det för betydelse för att det vi redan har sagt i det politiska systemet ska få genomslag?

Masoud Kamal, Uppsala universitet: Tack för frågan. Det handlar egentligen om en fokusändring från de andra till oss, som jag också nämnde.

Vi kommer ut med en rapport nu på torsdag inom utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering som handlar just om medierna och mediernas roll. Det är Stig Arne Nohrstedt och Leonor Camuer som har tagit fram den. Medierna spelar en stor roll i det hela inte bara i integrationsfrågan utan också när man hela tiden framställer invandrare som en grupp, även om vi inte har invandrare som kategori.

Jag vänder mig också mot forskare som använder den kategorin som förklaringsmodell. Alla som på något sätt har kommit in i landet någon gång i livet eller har en förälder född utomlands betraktas som invandrare och får en förklaringsmodell. Den kategorin ska vi lämna och i stället titta på oss själva. Vi ska titta på våra värderingar, normer, som du nämnde, och sättet att arbeta.

Vi ska titta på det normala i våra institutioner och hos arbetsgivarna. Hur mycket pengar har vi satsat på arbetsgiversidan? Hur mycket tid har vi satsat sedan år 1997 i integrationspolitiken på att det är för alla? Vi måste ändra vårt samhälle, våra institutioner, utbildningssystemet och rättsväsendet. Vi har alltid riktat oss mot de andra. Var ska de placeras?

Nu går man också ut och säger att människor behöver någon form av mentorskap, som om problemet ligger där. Vi måste absolut se problemet på ett helt annat sätt i dag, och medierna spelar en viktig roll.

Jan Ekberg, Växjö universitet: Det finns en annan aspekt på att det inte har hänt så mycket sedan år 1997. Det tror jag också har att göra med den allmänna ekonomiska politiken. Frågan är om inte Sverige har prioriterat inflationsmålet alldeles för mycket. Det har gjort att man under rätt lång tid har hållit nere den totala efterfrågan.

Invandrarnas och även de inföddas ställning på arbetsmarknaden varierar med konjunkturen. Vi hade en konjunkturuppgång i slutet på 90-talet. Då fick vi in fler invandrare på arbetsmarknaden. Sedan mattades den högkonjunkturen av.

Man har prioriterat inflationsbekämpning för mycket. Vi hade till och med negativ prisutveckling här i januari. Vi har stort utrymme i bytesbalansen för att expandera den totala efterfrågan. Det tror jag är viktigt i detta sammanhang.

Kalle Larsson (v): Jag vill tacka för inledningarna. Ni har valt att variera perspektivet lite från mer övergripande frågor till konkreta metoder för hur man ska förändra. Jag tänkte hålla mig på perspektivnivån med min fråga.

Man kan säga att flera av er som är huvudinledare har beskrivit hur de personer som kommit som invandrade till Sverige ska få förbättrade möjligheter. Masoud Kamali är väl den som mer beskriver det i termer av att vi också måste se hur vi fungerar och vilka värderingar som präglar majoritetssamhället.

Jag tycker att ingen av er riktigt tar det steget fullt ut och riktar blicken hela vägen mot dem som faktiskt innehar det mesta av makten. Man kan säga det enkelt uttryckt: Varför är det så vanligt att man talar om Rinkeby och så ovanligt att man talar om Djursholm när vi talar integration? Varför är det så vanligt att man talar om att det finns trångboddhet i förorterna men så sällan nämner att det finns tiorummare på Strandvägen där ensamma personer bor?

Är den perspektivförändringen möjlig att göra och är den önskvärd? Vad får den för konsekvenser för det politiska perspektivet? Den frågan skulle jag vilja att de av er som är huvudinledare svarar på. Om det finns någon i övrigt bland de inbjudna som vill svara är det också välkommet.

Masoud Kamali, Uppsala universitet: Jag håller bara med. Men problemet är att om man kommer med förslag går de förslagen mot dem som har makt och inflytande.

Vi har byggt upp ett system utifrån det integrationstänkande som jag just riktade kritik mot. Man tänker i vi och dem, och dem har ett underskott.

Alla politiska beslut och alla materiella resurser som vi har ska riktas mot dem. Det är bland annat därför integration inte diskuteras i termer av att vända blicken och ha en politik och program för dem som har makt och inflytande.

Det är de som måste ändra sig. Det är där problemet ligger. Det ligger inte hos en kategori som är en ansiktslös massa som invandrare. Det är strukturella och institutionella hinder som är orsaken.

Jag talade här om medierna. När 99 % av män med kurdisk bakgrund går hem, äter mat, har sex med sin fru och så vidare är det inte medialt intressant. Om en person slår sin fru blir det en jättestor grej och en massa miljoner som riktas till det.

Både på den strukturella nivån och för planer på kommunal nivå är det oerhört viktigt att vi ändrar hela satsningen. Vi måste ha en hel genomgång av det vi har gjort hittills för att kunna ändra det.

Det här kommer naturligtvis många som i dag har makt och en massa pengar som på något sätt florerar inom integrationsgrupperna runtom i landet att motsätta sig. Det har vi sett. Då är det egentligen politikernas uppgift att framtvinga en sådan förändring.

Paul Lappalainen, Centrum mot rasism: Ett problem i en sådan här situation är också att de som utsätts för diskriminering inte har mobiliserat sina egna politiska krafter. Det är intressant att förvänta sig trevliga insatser från politiker. Men det är sällan som förändringar kommer av sig själva.

Vi kan ta jämställdhetspolitiken som exempel. Om vi inriktade oss på kvinnornas brister, hur vi ska hjälpa dem och utbilda dem och inte inriktade oss på att motverka diskriminering, skulle det vara svårt för politiker att göra det.

Däremot kan politiker när det gäller invandrare år ut och år in tala om att hjälpa dem, fixa för dem, styra för dem eller ställa krav på dem. Det är sällan som politiker är intresserade av att ställa krav på dem som diskriminerar.

I de tidigare presentationerna, förutom Masouds, hörde ni ordet diskriminering dyka upp flera gånger. Men ingen tog upp vad man ska göra åt diskriminering. Om man ska göra någonting åt diskriminering måste man inrikta sig på att göra någonting angående det som arbetsgivare gör, fackföreningar gör och tjänstemännen gör, och det är känsligt.

Det är lättare att hålla sig till hur man ska hjälpa och styra dem.

Farbod Rezania, Svenskt Näringsliv: Jag tänkte på en aspekt i det hela att vi talar om problem i Rinkeby och varför vi ska tala om Djursholm i stället. En sak som är värd att tänka på är att makten eller medierna, vilket det nu är, i majoritetssamhället definierar ett problem utan att ha kontrollerat om dem som man talar om känner det som ett problem.

Det är ganska vanligt att beskriva Rinkeby, framför allt genom att det är ett varumärke, som ett problemområde och att säga att människor som bor där har problem. Jag vill inte säga det ena eller det andra. Vi frågar inte människorna som bor där om de har ett problem och i så fall vilket problem de har.

Vi lyssnar inte och har inte koll på deras problem och hur de själva definierar problemet. Det är så på ganska många områden.

En sådan grej är till exempel invandrarföretagande. Vi problematiserar det. Företagande innebär att människor inte har fått en anställning. Det är därför de startar företag. Att köra taxi är ungefär lite av samma sak. Man ser på det utan att se människornas liv i dess helhet och situationen i dess helhet.

Ibland kan det vara så att vi definierar saker och ting som ett problem fastän det i själva verket inte är något problem.

Ulla Hoffmann (v): Jag har suttit här en stund och lyssnat som alla andra. Jag kan inte säga någonting annat än att jag har hört allt detta förut. Jag känner igen precis allting som händer. Den gången rörde det mig som kvinna. Paul har tagit upp en del av de sakerna.

Det var någonting vi hade med oss när vi gick ut på arbetsmarknaden och fick ta över jobben. Det handlade om barnomsorg, äldreomsorg och så vidare därför att vi var mest lämpade för vissa arbeten. Det talades om ekonomiska incitament och arbetskraftsreserv. Det var kvinnorna det. Nu talar vi om en annan typ av arbetskraftsreserv.

Masoud har tagit upp att vi diskuterar integrationen som något maktneutralt. Så har det varit också när man diskuterar jämställdhetspolitiken. Man säger: Vi ska inte tala om könsmaktsordning, utan vi ska tala om helt andra saker.

Jag har några frågor som vem som helst får svara på. Men det var särskilt Masoud som fick mig att fundera på detta. Det gäller integrationstänkandets paradoxer. När jag ser de punkter som du tar upp känner jag igen dem väldigt väl.

Vi brukar också tala om jämställdhetens paradox. Avskaffandet av ett förtryck kan leda till ett annat förtryck genom att kvinnor och män med annan etnisk bakgrund än den i majoritetssamhället omfattas av integrationspolitiska åtgärder i stället för till exempel jämställdhetspolitiska åtgärder eller jämställdhetslagen.

Du sade också, Masoud, att fattigdomen etnifieras. För några år sedan talade vi om att fattigdomen feminiseras. Jag skulle vilja att du utvecklade hela den tankegången lite grann.

Sedan kan man dra andra paralleller med hur det såg ut. Det sägs att den offentliga sektorns budget skulle stärkas med 30–40 miljarder. En gång i tiden var det så att när fattigvården kostade för mycket i kommunerna tvingades man låta kvinnor att börja förvärsarbete, åtminstone de som var ogifta.

Masoud Kamali, Uppsala universitet: Tack för frågan. Det är alldeles riktigt att strukturell och institutionell diskriminering väldigt klart drabbar vissa grupper mer än andra. Kvinnor var den första gruppen som gick emot just strukturell och institutionell diskriminering, eftersom samhället är byggt efter patriarkala värderingar och normer.

Vi kan ta ett exempel från försäkringssystemet. Det är helt och hållet byggt på den manliga medelklassarbetaren, och så vidare. Det är klart att det alltid har gått hand i hand.

I England har vi exempel på ett väldigt starkt samarbete mellan den feministiska rörelsen och antidiskrimineringsrörelsen för att förändra de förtryckande strukturer och institutioner som förekommer i samhället.

Jag har sagt att fattigdomen etnifieras och också feminiseras. Det samvarierar. Om vi ser till hur det är i dag feminiseras samtidigt hela migrationen till Europa. Vi måste ha ett intersektionellt perspektiv på det för att se på de frågorna.

I dag behöver den stora industrin i Europa inte lika mycket arbetskraft som den behövde tidigare. Nu är det tjänstesektorn det handlar om. Det är en massa kvinnor som man tar hit som tjänstefolk. De jobbar i hemmen som tjänstefolk. De har inte uppehållstillstånd och har inte chansen att lämna sina lägenheter, för då arresteras de och skickas tillbaka. De har inget som helst skydd. De är både emigranter och kvinnor.

De här strukturerna och den institutionella diskrimineringen går hand i hand. Vi behöver oerhört mycket kunskap om det. Det är egentligen en säkerhetsfråga om fattigdomen etnifieras, vilket vi ser i hela Europa. Vi har sett exempel från Frankrike med kravallerna där. Vi kommer att se fler exempel på det. Det är en oerhört viktig fråga att diskutera.

Farbod Rezania, Svenskt Näringsliv: Jag vill göra en kommentar och kanske ställa en fråga till Masoud om paradoxen i integrationen och säga lite om skillnaden med jämställdhetsfrågan.

En framgångsrik kvinna som kommer till en styrelse eller gör karriär blir aldrig någon icke-kvinna. Hon är ju ändå kvinna. I integrationsfrågan är den allmänna debatten problemfokuserad. Du existerar inte som framgångsrik invandrare. Du blir en icke-invandrare när du inte har problem, och då finns du inte i debatten. Så länge du har någon form av samhällsproblem, problem på arbetsmarknaden, och det ena och det andra, etnifieras det hela.

Den biten jag tycker saknas i de ekonomiska debatterna är integrationsens och invandringens betydelse, nettovinst och nettoförlust och sådant.

Det är sällan som det nämns att 20 % av universitetslärarna i Sverige är invandrare, att 20 % av läkarkåren är invandrare eller att 15 % av civilingenjörerna i Sverige är invandrare. De existerar inte som invandrare längre i och med att de inte förknippas med något problem.

De blir icke-invandrare tills de får något problem relaterat till kulturen och något sådant dyker upp. Det är kanske lite av skillnaden mellan de två områdena.

Mona Jönsson (mp): En hel del är berört tidigare i dag. Det vi ska jobba med och utgå ifrån är att alla har lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter.

När man vill komma åt den strukturella diskrimineringen stiftar vi här i riksdagen lagar. För inte så länge sedan hade Ombudsmannen mot etnisk diskriminering granskat 29 statliga myndigheter. Det var faktiskt bara två som hade skött sig.

Om vi ska komma åt den strukturella diskrimineringen, vad det nu än handlar om för diskrimineringsgrund, måste man ta på sig de så kallade diskrimineringsglasögonen och titta. Man måste också titta på att lagar efterföljs.

För att utbilda människor måste vi först gå till myndigheterna. Sedan måste vi utbilda människor som sitter ute och träffar så att säga vanligt folk. Det är de som jobbar inom socialtjänst, på försäkringskassor eller var det nu kan vara. Jag undrar om ni har någonting att säga om det och hur det arbetet ser ut.

Arbete leder till integration, är det många som har sagt här i dag. Om det skulle vara noll procents arbetslöshet, skulle det minska segregationen och diskrimineringen i samhället? Skulle det förändra attityder och minska skillnader mellan alla? Det är en fråga som flera av er får svara på.

Jag vill också höra om någon kan säga någonting om samhällskostnaderna för diskriminering.

Masoud Kamali, Uppsala universitet: Jag vet inte om jag direkt kan svara på det utifrån vad vi gör i utredningen och vad vi ser.

När jag började med utredningen var jag mycket mer optimistisk, även om jag hade mycket mer motstånd än i dag. Det har med makten att göra. Det handlar om dem som har makt att förändra och sitter på resurserna och besluten. Det handlar också om att förverkliga de beslut som fattas.

Det är där problemet med förändring ligger väldigt mycket. Viljan kan finnas. Det politiskt korrekta har flyttats. Man talar om det. Men när man talar med människor på golvet som har makt att förändra ser man det oerhörda motståndet.

Vi kom exempelvis med ett förslag om att ha makten över sitt eget liv. De människor som bor i marginaliserade och stigmatiserade områden vill delta i samhällslivet och det politiska livet på lika villkor. Men de tycker att de politiska partierna inte ger dem den möjligheten.

De ville ha någonting som vi kallar för medborgarråd, efter exempel från USA. Då fick vi i ett möte veta att vi inte kan komma med det förslaget eftersom politikerna känner en konkurrens. Det blev så att kommunerna tänkte att det skapar någon form av makt vid sidan om. När man kommer med förslag att förändra finns det ett oerhört starkt motstånd.

Man använda samma begrepp och förändra det väldigt mycket, och man kan göra något annat men på samma sätt. Vi hade på 60-talet och 70-talet det som tidigare kallades för invandrarbyråer. Sedan blev det integrationsgrupper, och så vidare. Det är samma personer som jobbar med samma frågor. Fast de använder nya begrepp gör de på samma sätt.

Paul Lappalainen, Centrum mot rasism: Jag tänkte på frågan om vad som händer om man har noll procents arbetslöshet. Den tanken kanske borde följas upp. Vi har en underliggande tanke som har förts fram av flera av forskarna här, nämligen att det är arbetslösheten som är huvudproblemen.

Man skulle i så fall kunna lösa alla problem genom att ställa alla arbetslösa på gatan med sopkvast i handen och en månadslön. Då slipper man diskutera alla de här frågorna. Vi kan bli av med integrationsfrågan.

Om det inte löser problemet måste vi fundera på varför myndigheter och andra misslyckas när de sätter diskriminering i centrum.

Vi skulle år 1997 övergå från invandrapolitik till integrationspolitik och även titta på lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter. Men Riksrevisiöns rapport om övergången heter *Från invandrapolitik till invandrapolitik*.

Med tanke på DO:s analys är det uppenbart att myndigheter, som ändå är under politisk styrning, inte har lyckats leva upp till lagens krav angående diskriminering. Då måste man fundera över: Vilka styrinstrument har riksdagen och regeringen använt?

Integrationsverket gjorde en jämförelse med andra länder. Alla de sakerna kan ha bäring. Men man tog inte upp en av de viktigaste faktorerna som finns i Kanada och USA. Det är att diskriminering kostar.

Man har lagar mot diskriminering. Man har antidiskrimineringsklausuler i offentliga upphandlingar. Det kostar. Vad kostar diskriminering här? Vad kostar det för våra myndigheter som inte har gjort något?

Mauricio Rojas (fp): Det var väldigt intressanta föredrag. Jag har en fråga till varje föredragshållare.

Jag ska först rikta mig till Lena Schröder. En faktor som du inte nämnde eller analyserade var hur den svenska arbetsmarknaden fungerar. Det måste ha betydelse.

Man kan till exempel konstatera att det år 2005 fanns 40 000 färre jobb än vad det fanns år 1985. På 20 år har vi förlorat 40 000 jobb. Samtidigt har det tillkommit 470 000 personer i arbetsför ålder.

Med andra ord har vi ett underskott på en halv miljon jobb. En ekonomi som fungerar så skapar utanförskap. Sedan kan vi diskutera vem som tar utanförskapet. Men det är klart att det finns ett oerhört grundläggande fel i ett system som fungerar på det viset.

Jag skulle vilja att du kommenterar just den typen av siffror.

Sedan vill jag rikta mig till professor Masoud Kamali. Han har bidragit till och föreslagit en perspektivändring som jag tycker är mycket viktig från dem till oss själva.

Där tror jag att det finns risk för en viss ensidighet, alltså att vi bara väljer den här sidan för att kompensera det som vi tidigare gjorde tvärtom. Det har fått stor betydelse vad gäller till exempel hedersmordsdebatten. Som professorn vet är en lång rad invandrarorganisationer väldigt upprörda över ditt perspektiv. Den artikel som jag visar upp för de närvarande, och som du givetvis känner till, är undertecknad av en lång rad organisationer. De menar att genom att stämpla varje problematisering av det som inträffar inom olika invandrade grupper, till exempel när det gäller hedersmord, som rasism eller diskriminering bagatelliserar man det hela eller vill inte diskutera det. Jag skulle vilja dokumentera dessa reaktioner, vilka, som du vet, är mycket häftiga. Det finns också böcker som nästan uteslutande handlar om detta.

Jag skulle också vilja kommentera en bok som en kollega till Christer Lundh skrev för inte så länge sedan. Han heter Benny Carlsson. Han tittade på somalierna i Minneapolis i USA och kunde då konstatera att just den minoriteten, som flyttade dit på 90-talet, arbetar ganska mycket, driver företag med mera. Han jämförde detta lite grann med det svenska mönstret. Här är det tvärtom. Du har läst den rapporten; du känner till den. Jag skulle vilja att Christer Lundh något kommenterade vad det finns för förklaringar. Det är klart att det inte är somalierna som är skillnaden utan något annat. Är det diskrimineringen i Sverige som är värre, eller vad är det för problem vi har eftersom det kan bli så olika?

Slutligen vill jag vända mig till Jan Ekberg och andra smålänningar som sitter här. Vi vet att Småland är utomordentligt bra i integrationsavseende, kanske också i andra avseenden. Om hela Sverige fungerade som Småland skulle vi åtminstone inte ha de problem som vi har definierat som integrationsproblem. Sedan skulle vi säkerligen få andra problem. Jag skulle vilja veta hur Jan resonerar kring detta. Är det religiositeten, de informella nätverken, småföretagandet, eller vad är det som gör Småland så bra? Det är klart att det är relevant för andra att lära sig någonting av detta.

Ordföranden: Det är möjligt att konsumtionen skulle minska, men ... Nej, skämt åsido. De inbjudna har fått var sin fråga.

Lena Schröder, Integrationsverket: Jag tänkte kommentera även de tidigare frågorna något eftersom jag kände mig apostroferad. Först var det frågan om vi, ifall vi till exempel avskaffade arbetslösheten, inte längre skulle ha kvar någon diskriminering. Jag tror säkert att vi fortfarande skulle ha det, men det viktiga är det omvända perspektivet, nämligen att ju mindre diskriminering vi har desto lättare blir det att sänka arbetslösheten. Jag är så pass gammal att jag är uppfostrad i arbetslinjen, och jag tror därför att det är viktigt att ha ett arbete, både i Sverige och i många andra samhällen.

Så till frågan jag fick från Mauricio Rojas. Vi har ju två ekonomiprofessorer här som båda understrukt vikten av hög tillväxt och en bättre fungerande ekonomi för sysselsättningen i allmänhet och för sysselsättningen för utrikes födda i synnerhet; många av dem står ju alltid sist i kön. Jag tog upp detta lite grann när jag visade på konjunkturfluktuationernas betydelse. När vi plockade fram siffror över branschfördelningen, över var personer jobbar, var det slående hur stor omvandlingen varit under de senaste 15 åren, alltså sedan den stora omvandlingen från slutet av 80-talet och fram till i dag. Alla vet att industrijobben minskade drastiskt under 90-talskrisen. Nu har jag inte siffrorna i huvudet, men när man tittar på hur många av dem som jobbade i industrin 1987 jämfört med 90-talet och var födda utomlands visar det sig att det är en enorm omvandling som pågått. Egentligen tycker jag nog att det är något av ett lyckande att arbetslösheten inte blev ännu värre när så många människor åkte ut ur industrin.

Sedan vet jag inte om du med arbetsmarknadens funktionssätt menade att om man hade mer flexibla arbetsmarknader, mindre anställningsskydd, större lönespridning och sådant skulle det kunna påverka. Det är ett jättestort forskningsfält, som jag tidigare, när jag studerade ungdomar på arbetsmarknaden, följde väldigt noga. Det gjordes många studier av hur flexibiliteten, rörligheten och löneskillnaderna påverkade just ungdomar. Detta påminner lite om ungdomars situation på så vis att också de kommer som nya, precis som man kan komma som ny över gränsen. Resultaten då var – de kan ha ändrats under senare år – att det visserligen påverkar möjligheterna för ungdomar, men i ganska liten grad.

Jag skulle vilja avsluta med att säga att i de perspektivskiften som vi alla på ett eller annat sätt talar om tycker naturligtvis alla att vi måste komma bort från omhändertagandeperspektivet, alltså att människor som kommer från andra länder måste hålla på att rustas i kanske tio femton år innan man kan börja tänka på arbetsmarknaden. Om vi skulle lära oss någonting från de länder som importerar *skilled labour* så vore det väl att anlägga något slags *human resource*-perspektiv – detta finns säkert också i antidiskrimineringslagstiftningen – när det nu är så att somliga länder kammar hela världen för att få tag på människor med vissa typer av utbildningar.

När jag deltar i OECD-möten brukar de titta på mig och fråga: Men Lena, hur kommer det sig att ni har lyckats plocka ut så bra invandrare? Eftersom de nu ändå kommer hit tycker jag att vi skulle kunna lära oss av de länderna och ha just ett sådant *human resource*-perspektiv. Vi borde fråga oss hur vi tar till vara resurser som har mycket att tillföra samhället i stället för hur vi ska rusta dem för att passa in i någon modell om hur vi brukar behandla människor som är födda i Sverige och har problem på arbetsmarknaden.

Masoud Kamali, Uppsala universitet: Jag förväntade mig faktiskt en mer professionell fråga. Det kommer alltid upp någon form av personangrepp i stället för att prata om just det perspektivskifte som jag har diskuterat.

Jag har skrivit väldigt mycket om vad jag tycker och tror och vad forskningen säger om så kallade hedersmord. Problemet är att ni inte läser det! Ni läser bara debattartiklar och artiklar av personer som tjänar miljoner på att göra detta till det största problemet här i landet och säga att folk är arbetslösa för att de kommer från hederskulturer, inte vill bli integrerade och därför fortfarande är utanför. Man fortsätter att lägga skulden på de andra — *blame the victim*. Det har alltid varit så, och politiken bär ett stort ansvar. Detta har jag också sagt, och vi har forskat och skrivit om det. Bland annat har Magnus Dahlstedt kommit ut med en rapport om hur den här debatten används just för att motverka ett perspektivskifte.

Det är intressant att LO säger att ja, perspektivskifte är bra. När har du sagt hur det påverkar integrationspolitiken, hur vi ska förbättra den, hur vi ska förändra den, hur vi ska skapa ett bättre samhälle för alla? Jag tror inte att det finns två grupper, invandrare och svenskar, för om vi talar om perspektivskifte glömmet vi att tala om invandrare. Jag vill inte tala om invandrare. Jag personligen och många med mig behöver ingen integrationspolitik. Det här handlar inte om oss som har jobb, makt och inflytande. Det handlar om makt och inflytande för folk som är marginaliserade och, det viktigaste, stigmatiserade.

Den senaste forskningen, av Loïc Wacquant och andra, talar just om hur stigmatiseringen, demoniseringen, går till. Vi har sett exempel från Danmark. Arbetslösheten följer i dag demoniseringen. Titta på arbetslösheten för muslimer efter den 11 september så kan du få förklaringsmodeller – i stället för att leta efter hållhakar för att kunna attackera. Ingen vinner på det.

Vi har en väldigt svår tid. Vi har ett Europa som segregeras mer och mer. Vi har en säkerhetsfråga. Vi har ett problem som vi måste lösa. Låt oss därför gå vidare och diskutera de grundläggande frågorna, som verkligen alla vinner på, och inte hamna i någon form av positionering och konflikt. Jag är inte politiker och vill därför inte gå in i den debatten.

Christer Lundh, Lunds universitet: Det som Mauricio frågade efter gäller alltså en bok av Benny Carlsson med titeln *Somalier i Minneapolis – en dynamisk affär*. Den recenserades i Svenska Dagbladet för några dagar sedan och har även recenserats i andra tidningar.

Utgångspunkten för boken var att somalierna varit en grupp som haft svårt att etablera sig på arbetsmarknaden i Sverige. Det Benny Carlsson då gjorde var att åka till Minneapolis och studera hur det förhöll sig med den somaliska enklaven där. Det visade sig att det var fråga om en mycket framgångsrik grupp. Gruppen är obetydligt större än antalet somalier i Sverige, men de har lyckats etablera sig som entreprenörer och gjort goda framsteg. De har varit lyckade i sina karriärer, så att säga.

I slutet av boken diskuterar författaren lite olika orsaker till att somalierna lyckats. En del av orsakerna är sådana som Lena nämnde i inledningen, nämligen att det är lättare med engelska än svenska språket – de kunde tala engelska när de kom dit – samt att de råkade komma i en högkonjunktur och därför redan från början fick en skjuts framåt. Men han pekar också på en del saker som kan skilja sig. En sådan är företagsklimatet. Man anknyter till det amerikanska företagaridealet. Det är lättare att slå sig fram som småföretagare där. Det finns inte så många hinder. Som ett ytterligare skäl nämner han att eftersom somalierna kom att bli så många på ett och samma ställe bildade de en enklav. De fick alltså storleksfördelar av detta i form av nätverkseffekter och dylikt.

Det finns ingen motsvarande studie av somalier i Sverige, men jag kan nämna att i den studie som jag varit med om att göra har vi också hittat en del sådana effekter. Man kan väl säga att vi från början mest för skojs skull testade om det fanns någon samvariation mellan Svenskt Näringslivs företagsklimatindex och sannolikheten att en flykting får jobb. Vi fann för både män och kvinnor, och för nästan alla flyktinggrupper, ett klart sådant samband. Någoting av detta finns alltså även i Sverige. Vi hittade också nätverkseffekter för vissa grupper. Det gällde både för dem som var anställda i offentlig sektor, där de kunde bygga upp nischer in på den svenska reguljara arbetsmarknaden, samt nätverk inom egenföretagandet.

Det är alltså klart att detta även finns här, men varför så få somalier satsat på företagande vet inte jag, och det tror jag inte att Benny Carlsson heller vet i dagsläget.

Ordföranden: Det kan vara ett intressant område att fortsätta att forska kring.

Jan Ekberg, Växjö universitet: Jag fick flera frågor. Det är framför allt västra Småland som haft en enastående förmåga att kunna integrera invandrare på arbetsmarknaden. Man kan vara lite förundrad över det. Du ställde

frågan om det beror på religionen. Området i västra Småland är ett djupt frireligiöst område. Man har alltså lyckats integrera olika grupper med helt annan religiös inriktning. Till exempel kom stora Bosniengrupper dit, vilka ju var muslimer. De har en oerhört bra arbetsmarknad där.

Sedan finns det uppenbarligen speciella faktorer som påverkar. Vi vet genom undersökningar att arbetsmarknaden fungerar på ett mycket bra sätt. Man har stor förmåga att kunna parera arbetslösa med lediga platser. Man tillåter okonventionella sätt att söka på arbetsmarknaden. Det är säkert en faktor.

Ytterligare en faktor är att det är ett område där man lokalt, eller regionalt, lyckats upprätthålla en mycket hög efterfrågan. Det beror på att man kunnat exportera sina produkter, vilket också har betydelse. Det är därför jag vill säga att det allmänna konjunkturläget i Sverige också har betydelse för invandrarnas position på arbetsmarknaden.

Den tredje faktorn som jag tror är viktig är hur det lokala flyktningmottagandet går till. Det finns ju olika modeller i olika kommuner i Sverige. I vissa kommuner bygger man upp en rätt så tung byråkrati, och sedan arbetar denna mottagningsbyråkrati liksom för sig själv utan bakomliggande kontakter med näringslivet. I det område som jag pratar om har man alltså gjort på ett helt annat sätt. Flyktningmottagandet sker i nära anknytning till det lokala näringslivet, och även om det är flyktingar, sådana som vi kallar flyktingar, som kommer dit betraktar inte lokalbefolkningen eller arbetsgivarna dem som flyktingar utan som arbetskraft. Här finns alltså ett antal omständigheter som inte kan hänföras till flyktingarnas humankapital eller någonting sådant, utan det handlar om den omgivning som finns där.

Tobias Billström (m): Tack så mycket för föredragningarna. Det har sagts många intressanta saker här i dag, och jag har ett par frågor till dem som kommit hit och talat. Först och främst vill jag säga att jag blir lite bekymrad när jag hör den i mitt tycke ganska enkelspåriga analys som Masoud Kamali presenterar vad gäller principerna för konstruktionen av svenskheten. Den utelämnar ju helt och hållet den enligt min mening väldigt viktiga diskussionen om arbetet som grund för medborgarskapet, det vill säga det som fördes fram under de socialdemokratiska regeringarna på 1930-talet och som sedan har blivit bestående. Personligen tycker jag att det är en ganska bra princip — du bidrar, deltar, gör din plikt, kräver din rätt. Vi kan använda många uttryck för att beskriva den, men icke desto mindre är det fråga om en god princip som man kan använda sig av än i dag. Jag tycker inte att den är föråldrad, men när jag lyssnar på ditt anförande tycks det mig som om arbetet inte verkar spela någon framträdande roll i din diskurs. Jag skulle gärna vilja veta varför.

Det för oss in på frågan om förnekandet av strukturell diskriminering, som du lyfter fram i ditt anförande. Jag tror personligen att det förekommer diskriminering i vårt samhälle, men jag tror definitivt inte på strukturell diskriminering. Det gör jag inte. Jag tycker att det är en allvarlig fråga som vi måste diskutera närmare eftersom utgångspunkten för det begreppet

ju i princip är att om man inte ställer upp på den teorin då är man per definition en del av den diskriminerande strukturen. Det blir inverteringen av det påståendet, och det är naturligtvis inte bra att använda sig av en sådan metod. Det är ovetenskapligt att resonera på det viset.

Det finns något som heter falsifieringsbegreppet. Jag vet att man använder sig av det i Lund, och jag tror även i Uppsala. Det skulle vara intressant att höra dig utveckla hur man ska kunna motbevisa att man inte är en del av den diskriminerande strukturen om man inte har tillgång till några verktyg att göra det med.

Avslutningsvis har jag en fråga till Christer Lundh. Den anknyter lite grann till det som Jan Ekberg tog upp sist. Vi har från moderat sida studerat den SNS-modell som ni presenterat. Vi har tagit den till oss och lagt in den i vår politik under namnet lärlingsintroduktion, det vill säga tanken att man genom en enkel subvention till arbetsgivarna ska se till att människor blir introducerade lite fortare.

Jan Ekberg tog upp den skillnad som finns mellan olika kommuner när det gäller att lägga upp introduktionsprogrammen, vilket vi från vår sida bedömer som väldigt problematiskt. Det är också ett av skälen till att vi tycker att hela introduktionsprocessen egentligen finansieringsmässigt borde övergå från kommunerna till staten så att staten tog ansvaret.

Min fråga är: Instämmer du i det som Jan Ekberg säger, eller tycker du att det finns ett behov av att strama upp strukturerna för introduktionsprocessen i stället för att ha det så asymmetriskt över landet som det är i dag?

Masoud Kamali, Uppsala universitet: Tack för tillsägelsen att jag inte kan vetenskapen och att jag är ovetenskaplig. Det är intressant att höra det från en politiker.

När det gäller strukturell diskriminering och institutionell diskriminering finns det hur mycket forskning som helst i Sverige och också i andra länder. Vi har visserligen kunskapsluckor, men det finns hur mycket forskning som helst. Jag hoppas att du har tittat i slutet på våra rapporter — inte vad vi skrivit men i källförteckningarna. Där finns hänvisningar till mängder av forskning som gjorts i Sverige från 70-talet till i dag och just visar på strukturell diskriminering. Problemet har varit att detta förnekats bland annat från politiskt men även från vetenskapligt håll, och i stället försöker man hitta andra förklaringsmodeller. Det är det vi kritiserar.

Både du och jag ingår i en strukturell diskriminering av kvinnor, oavsett om vi vill det eller inte, eftersom samhället gynnar oss. Vi gör det inte avsiktligt, men samhället gynnar oss. Det gäller det schema som jag lägger på universitetet, liksom de frågor som du tar upp i riksdagen. Vi ingår alltså i ett system som existerar. Att förneka det, till exempel genom att lägga bevisbördan på andra — i det här fallet på kvinnor — bevisa att ni inte gynnas av det system som vi har skapat, på samma sätt som jag eller någon annan ska bevisa att jag inte är utsatt för den strukturella diskrimineringen på grund av etnisk och religiös bakgrund. På något sätt lägger man, åtminstone har man gjort det hittills, bevisbördan på de andra. Det är

därför vi säger att det är ett förnekande som hela tiden tar kraft, går vidare och ignorerar den existerande forskningen. Det är ingenting som jag sitter och hävdar, utan det finns existerande forskning om det.

Sedan har jag aldrig sagt att arbete inte är viktigt — tvärtom. När jag började diskutera begreppet integration upptäckte jag att det definierats redan på 1800-talet, och jag hoppas att man verkligen läser det. Begreppet kallades för social solidaritet i slutet av 1800-talet. Då sades det att arbete är mycket viktigt, men det är också de skatter som betalas. Det var Durkheim som sade det, och han var varken socialist, kommunist eller vänster. Han var en konservativ teoretiker. Han menade att om du inte deltar i samhällets kostnader, fastän du har arbete, då är du inte integrerad.

Att sedan koppla detta till att främlingsfientlighet hör ihop med arbetslösheten håller inte. I så fall skulle exempelvis antisemitismen mot judarna ha berott på att judarna i Tyskland var arbetslösa, eller omvänt att eftersom alla hade arbete var de också integrerade och det tyska samhället under Hitler skulle ha varit det mest integrerade. Ett sådant resonemang blir mycket märkligt.

Arbete måste sättas i samband med mycket annat, bland annat arbete efter kompetens. Är man inte nöjd med sitt arbete och sin plats då är man inte integrerad. Det sades 1912. Det är inte något som jag har hittat på. Diskussionen är alltså mycket mer komplicerad än att bara formulera det hela i enkla termer och påstå att jag är emot arbete och säger att arbete inte är viktigt. Visst, det är viktigt, men om du har en civilingenjörsutbildning och kör taxi är det inte per definition integration. Det är vad jag vänder mig mot.

Christer Lundh, Lunds universitet: Det gällde frågan om hur flyktingmottagandet ska ordnas. Jag håller med Jan Ekberg på så vis att det är bra om man kan sköta introduktionen i nära samarbete med näringslivet och även i samarbete med offentlig sektor, alltså att förena språkutbildning med en snabb arbetsmarknadskontakt. Då är frågan om man ska standardisera detta. Din fråga var om man utifrån detta skulle försöka använda det på andra ställen.

Jag vet faktiskt inte hur långt man har kommit i utvärderingarna av olika flyktingmottagningssystem. Det är dock helt klart att dessa borde utvärderas och att man sedan borde dra lärdom av det och sprida det över hela landet. Det tycker jag är högst rimligt. Nu finns det stora skillnader i hur detta hanteras, men det finns naturligtvis också stora skillnader mellan kommunerna. Om man till exempel jämför Gnosjö och Malmö ser man att skillnaderna i förutsättningar är väldigt stora.

Maria Paz-Acchiardo, LO: Jag vill tacka för att arbetsmarknadens parter blivit inbjudna till denna viktiga hearing. Det handlar nog väldigt mycket om att vi alla behöver göra en kunskapsresa. Vi har i dag väldigt olika kunskap om situationen både utanför och i arbetslivet.

LO har under de senaste sex åren gjort en ganska rejäl kraftsamling för integration, från det att vi förstod att mycket av diskussionerna byggde på myter och vanföreställningar. När det verkligen gällde att veta vilka de stora klyftorna var, var de stora skillnaderna fanns, hade vi väldigt lite fakta och kunskap. Mycket av det arbete som vi gjorde bestod därför av utredningsarbete, men parallellt med det fanns både utbildning och mobilisering. En sak vet vi i dag och det är att det finns alldeles för lite seriös kvalitativ forskning om diskriminering. Sådant skulle vi behöva se mer av framöver.

När vi talar om integration klarar vi oftast bara av att fokusera på en fråga i taget. En mycket duktig forskare, Paulina de los Reyes, brukar säga att man måste kunna ha två perspektiv samtidigt. Man måste både kunna se hur sysselsättningen och arbetslösheten ser ut och, parallellt med det, hur situationen och villkoren ser ut när man väl är inne i arbetslivet. Jag har en känsla av att man inte hunnit titta så mycket på det ännu.

När vi gjorde våra utredningar såg vi tidigt att den stora klyftan handlade om skillnaderna i sysselsättning, om arbetslösheten. När man väl var inne i arbetslivet såg vi, när vi tittade djupare på det, att det huvudsakligen bara fanns två områden med stora skillnader. Det ena var de tillfälliga jobben. På den tiden hade över 50 % av de kvinnor som var födda utanför Europa och som varit mindre än tio år i Sverige tillfälliga jobb. Två år senare hade den siffran sjunkit till 30 %. Det betyder att det går att göra något. Det går att förbättra. Allt blir inte bara sämre, utan det går att komma åt orättvisor och klyftor.

Det andra området där vi kunde se ganska tydliga skillnader gällde kompetensen. Vi har inom LO-yrkena en överrepresentation av människor med akademisk utbildning. Det är inte så att alla invandrare är arbetslösa, men om man utgår från den myten kommer man att missa det andra perspektivet, nämligen hur det är när man väl är inne i arbetslivet.

Var fjärde LO-medlem har utländsk bakgrund. Var sjunde LO-medlem är född i utlandet. Då talar vi om 400 000 människor enbart inom LO-kollektivet som arbetar i det här landet. Ofta glömmer vi det. Precis som en av föredragshållarna nämnde har vi en bild av att det finns en konflikt mellan inhemsk arbetskraft bestående av ”svenskar” och människor som inte är födda i Sverige. Men det handlar inte om det. Den svenska arbetskraften består i dag i hög grad av människor med utländsk bakgrund och utlandsfödda.

Vi efterlyser alltså mer kvalitativ forskning om diskriminering. Ingen vinner på myter kring hur mycket och hur lite man diskriminerar och inom vilka områden. Vi har en lång väg att gå. Förhoppningsvis tar också socialförsäkringsutskottet initiativ till att se på vilket sätt även socialförsäkringssystemen utesluter människor genom strukturell diskriminering. Sådant förekommer, och det måste man fördjupa sig i. Målet för Sverige

måste väl ändå vara att bli en förebild i dessa frågor, precis som vi blivit det när det gäller jämställdhet. Varför skulle vi inte kunna bli en förebild också i den här frågan?

Ordföranden: När det gäller socialförsäkringssystemen kan jag nämna att det just nu pågår en översyn som görs av Anna Hedborg på regeringens uppdrag, och efter den är en parlamentarisk utredning aviserad. Det ligger väl i tiden att också ta med den frågeställningen.

Även om jag vet att det är flera som vill kommentera det sagda ytterligare väljer jag ändå att gå vidare på talarlistan.

Yilmaz Kerimo (s): Jag vill först tacka för de bra inledningarna. Sedan vill jag säga några ord om integration. Vi säger alltid att integration inte är en invandrarfråga, men ändå talar vi bara om invandrare när det handlar om integration, trots att det egentligen är en klassfråga. Det har vi gjort även i dag.

Vad menar vi med integration? Menar vi egentligen assimilation – att de ska vara som vi, som majoriteten, anpassa sig och glömma allt? Är det så att vi inte vågar säga assimilation utan i stället säger integration? Jag tycker att vi mer ska fokusera på utanförskap och diskriminering än på integration. Utanförskap och diskriminering är viktigast. Då kan man även integreras.

En annan fråga som jag vill nämna gäller bostadssegregationen. Vi har inte talat mycket om den. Det talas ofta negativt om bostadssegregation – att man bor i Ronna, Rinkeby eller Fittja – och om det är segregerat är det också negativt. Det kan dock vara positivt att i början bo nära sina anhöriga. Det kan kännas tryggt. När man sedan fått kontakt med samhället, lärt sig språk och sett hur samhället fungerar, då kan man flytta dit man själv vill. Jag känner många invandrare som bott ensamma, alltså inte bland sina anhöriga utan längre bort bland enbart svenskar. Då har det i stället uppstått andra problem, såsom sociala problem och kulturkrockar för föräldrarna. Dessa andra problem blir mycket dyrare för samhället.

Jag vill i alla fall lyfta upp den frågan: Okej – visst är det bäst med mångfald, blandning, men det är inte heller så katastrofalt att bo i Rinkeby och Fittja. De som bor i dessa delar känner att det inte är så som det skrivs i medierna.

Jag vill gärna att ni kommenterar hur ni själva ser på bostadssegregationen: Är det bara negativt, eller kan det vara positivt? Och integration: Är det assimilation ni menar, eller är det utanförskap ni ska prata om?

Christer Lundh, Lunds universitet: Begreppet integration används ju på många olika sätt, men i skrifter och de föredrag som jag håller brukar jag i huvudsak hålla mig till detta att bli integrerad på arbetsmarknaden. Sedan finns det ytterligare: Man kan integreras på bostadsmarknaden, och man kan integreras kulturellt. Då närmar man sig det du kallar assimile-

ring. Det är väl inte direkt någonting som majoritetssamhället har att göra med över huvud taget, utan jag tycker att det är mer upp till individerna eller familjerna om de vill assimileras eller inte.

När det däremot gäller bostadssegregering håller jag med dig om att man ofta har en väldigt ensidig syn på att detta skulle vara negativt, att man sätter likhetstecken mellan enklaver eller grupper som bor i vissa områden och att de är dåligt integrerade i samhället i stort. Så fungerar det ju inte. Vi kan bara se på Chinatown i New York eller andra etniska enklaver, där man är förhållandevis väl ekonomiskt etablerad och klarar sig själv. Om någon väljer att bo i ett område och umgås inom sin etniska grupp är det inget större problem för någon annan, såvitt jag kan förstå.

Flera ekonomiska studier visar också att det kan finnas positiva nätverks-effekter just i områden där det finns många av samma etniska grupp eller till och med där många etniska grupper är samlade tillsammans. Vi har till exempel funnit att det nästan genomgående är så att om det i en kommun finns en stor andel utrikes födda som har jobb ökar chansen för den enskilde flyktingen att få jobb. Det tolkar jag just som att man har kontakter som har kontakter, och så får man en väg in på arbetsmarknaden på det ena eller andra sättet.

Masoud Kamali, Uppsala universitet: Först håller jag med om att begreppen integration och assimilation ofta blandas ihop. Vi måste absolut koncentrera oss på diskrimineringens mekanismer och system för att kunna komma vidare och lämna diskussionen från 1975 om "vi och de" och integration.

Däremot tror jag inte att vi kan försköna den marginalisering som vi ser i dessa områden. Segregerade områden tror jag inte passar så bra, för ibland är de områdena mycket mindre segregerade än exempelvis Östermalm, där det per definition bor bara en etnisk grupp.

Däremot är marginalisering och stigmatisering oerhört viktiga faktorer. Vi har pratat med folk i Stockholm, Malmö och Göteborg i arbetet med utredningens andra rapport *Sverige inifrån*, och bilden är inte positiv. Det finns massor av problem. Om vi inte ser det, exempelvis när det gäller hälsovård, kommunal service, arbetslöshet, polisens arbete och kriminalitet, är det en stigmatisering som tidningar och andra lägger på dem. Vi har varit där och lyssnat. Det är väldigt viktigt att inte hamna i den diskussionen.

När Christer Lundh jämför Chinatown med Sverige tycker jag att det är att gå lite för långt. Det amerikanska systemet är helt annorlunda. De länder som kallas "*land of migration*", som Amerika, Nya Zeeland, Australien och Kanada, har helt andra system än Sverige. Sverige har alltid haft någon form av flyktingmottagande, invandarmottagande, planering och så vidare jämfört med andra länder. Även Chinatown har i många studier definierats som problem. Det är inte så enkelt.

Vi behöver mycket mer kunskap, och vi behöver verkligen diskutera marginaliseringens effekter. Om vi tittar på exempelvis Bergsjön, som har lika många invånare som Falun, finns där bara en enda bankomat som service, jämfört med hur många det finns i Falun. Den service som de får där, hur många läkare och så vidare är en diskussion som måste föras. Det är oerhört viktigt.

Solveig Hellquist (fp): Min första fråga går till Lena Schröder. Du sade: rustas, rustas, rustas. Jag pratade så sent som i går med en tjänsteman som jobbar med integrationsfrågor som sade just det. I väntan på att människan ska rustas tappar många initiativkraften och lusten.

Vi är i Sverige rätt bra på att ha regelverk, policyer, manualer och handböcker. När det gäller regelverken tänker jag så här: Är det möjligt att införa mer individuella prövningar? I dag sägs det till exempel att man måste vara en viss tid i Sverige innan man kan söka studiemedel och studera med studiemedel. Det tar viss tid för vissa att kvalificera sig för vissa insatser.

I dag på nyheterna – jag har inte någon bestämd åsikt – sades det att man inte kan arbeta inom kriminalvården, som är en ganska stor arbetsplats, om man inte är svensk medborgare. Hur ser ni på det? Kan man ha lite mer flexibla tolkningar och kanske försöksverksamheter kring det här i regioner?

Sedan har jag en fråga som rör diskriminering. Det är väl så i dag att diskriminering i Sverige kostar inte. Min fråga är: Måste vi förstärka lagstiftningen? När man söker folk till vissa arbeten finns det i dag kryphål, i och med att man pratar om personlig lämplighet och så. Hur ska man komma till rätta med den formen av diskriminering? Det är ju väldigt många sökande till vissa jobb. Inte sällan hör man att det är 200 eller 300 och ibland 500 som har sökt ett jobb. Hur kan man tackla det här med diskriminering?

Lena Schröder, Integrationsverket: Det är många bollar i luften, och det är svårt att reflektera över allting samtidigt. Jag skulle först vilja säga några ord som jag tror hänger ihop med många av frågorna om strukturell diskriminering.

När jag lämnade forskningsvärlden och hamnade på Integrationsverket för drygt fyra år sedan var jag van vid begreppen från min tradition. Vi pratade om statistisk diskriminering och preferensdiskriminering. Det visste jag ganska bra vad det var och hur man forskade om det. Så möttes jag där av den strukturella diskrimineringen, som försiggick inom diskursiv kontextualitet, som jag hade väldigt svårt att förstå vad det var.

Under de här fyra åren tycker jag att jag har haft väldigt mycket nytta av att ha det tankemönstret i bakhuvudet när jag funderar på vad som händer. Jag vill anknyta det till det jag sade om att vi måste titta på hela den mottagande världen: från arbetsgivare till kommuner, till AMS och så

vidare. Jag tycker att man ser vad vi skulle kunna kalla strukturell diskriminering i den meningen att det finns strukturer som har diskriminerande effekter.

Vi hittar massor av exempel på personer som kommer hit som har mycket hög utbildning. Det kan vara en doktor i biofysik, som borde kunna göra jättefina insatser i ett land som Sverige. Då ska man först gå och dra i ett och ett halvt år i sfi, kanske ännu längre tid. Det finns vissa snabbspår, som Masoud nämnde, som har kommit till på de områden där vi har väldigt stark efterfrågan på arbetsmarknaden, framför allt inom vården, men för det mesta finns inte de snabbspåren. När man sedan har lämnat sfi behövs det nog lite mer svenska i alla fall. Det är många som tror att det är en obligatorisk fortsättningskurs. Man måste gå och läsa svenska på grundvux, alltså inte på universitetsnivå. När man har klarat av det kommer man på att man måste rusta sig ytterligare. För att få kompetens att kanske göra någon komplettering på universitetet måste man ha engelska, och inte vilken engelska som helst utan svensk gymnasieengelska. Då måste man också börja på grundvux och läsa engelska. Det finns inget snabbspår för till exempel människor med hög akademisk utbildning som kan tänka sig att lära sig lite vidare. Det kan också fattas matematik, och inte vilken matematik som helst utan matematik från svenskt gymnasiebetyg. Då måste man börja på grundskolan.

Det där ser jag som en diskriminerande struktur. Tankemönstret är inte: Wow, vilken kompetent person det har klivit över gränsen! Det är i stället: Ojoj, har han inte svenskt gymnasiebetyg i engelska! Sedan stoppas man in i strukturer som till exempel grundvux, som inte är tänkt för en person, som i exemplet, som har doktorsexamen i biofysik utan för en helt annan grupp människor.

Det finns väldigt många sådana strukturer. Jag brukar ibland se det som att man försöker få ihop fyrkanter och cirklar, som måste passa ihop precis. Gör de inte det måste det filas av i en kant och fyllas ut i en annan, så att man i det svenska systemet blir exakt den fyrkant som man skulle ha varit om man var född här och hade gått hela vägen. För mig är det en strukturell diskriminering som finns i att de här strukturerna inte är anpassade för att ta till vara de människor som kommer hit utan bara tar fasta på vad som är udda och vad som är annorlunda hos dem.

Sedan finns det en del modeller som jag tror fungerar bättre när det gäller både introduktionen och hela den här långa trappan och en del som fungerar sämre. Jag håller verkligen med Christer Lundh om att här får vi utvärdera och se vad som fungerar bra och vad som inte fungerar bra.

Där kommer jag återigen in på det här med styrsystemen. Det finns alltså ingen som helst statistik över introduktionen och dess utfall. Det finns ingen möjlighet att ens följa hur det går för personer som deltar i introduktionen i olika kommuner. Vi har inte ens det som man har i Norge, där kommunen har skyldighet att lämna uppgifter över hur många som går där, vad de gör efter ett år, vad de gör efter två år. Man kan

koppla dem till andra register och titta på löner, sysselsättning, arbetslöshet och liknande. Det finns ingen som helst möjlighet att styra det här, eftersom det inte finns någon information om vad de gör, hur de gör det och vad som händer efteråt. Det är det jag menar med att det fattas väldigt mycket i data- och styrsystem, där just olika introduktionsmodeller är ett av de mest uppseendeväckande exemplen.

Masoud Kamali, Uppsala universitet: Diskrimineringen får kosta, och det är väldigt viktigt. Jag tror att den har blivit någon form av politisk retorik. Problemet är att vi i dag har en massa kryphål i diskrimineringslagstiftningen. Det finns en amerikansk syn som har tillämpats i Sverige: förtroendemannalagen löser alla problem. Har man en diskrimineringslag som är bra kommer den också att tillämpas.

I dag kan vi se ett exempel från arbetsförmedlingen i södra Stockholm. En arbetsförmedlare ringde mig och sade att en arbetsgivare hade ringt som ville ha tre personer att anställa och som sade konkret att de inte ville ha personer med invandrarbakgrund. Då ville vi anmäla det, men vi kan inte göra det eftersom det i dag är den som är utsatt för diskriminering som själv måste göra anmälan. Det har de inte gjort.

Det finns alltså en massa kryphål i lagen som man kan gå runt, och man kan fortsätta med det.

Vi har inte heller kompetenta poliser som sätter sig in i frågan och tar den på allvar. Precis så var det också när man skulle tillämpa jämställdhetslagarna. Det finns domstolar som inte tar den här frågan på allvar. Det är inte åklagaren, som har det i en del av sin utbildning, som verkligen ser att det här är ett stort problem för många människor i det här landet.

Diskrimineringen kommer inte dit där lagen förbjuder den, utan det finns också en massa subtilt, exempelvis i medier, som undgår lagstiftning. Det är väldigt svårt att göra det; yttrandefriheten står alltid mot något annat, och så vidare.

Jag tror att diskussionen om lagen mot etnisk diskriminering också måste tas, och också om just de subtila, gömda, dolda mekanismerna, som gör att vi uttalar att de här mekanismerna är olagliga helt enkelt. Vi kan till och med i dag se att politik som vi själva har bestämt, exempelvis mångfaldspolitik, den proportionella representationen, också diskriminerar — den politik som vi har haft för att motverka diskriminering. Jag kan säga att även integrationstänkandet i sig har en diskriminerande effekt. Det grupperar alla oss som statistik, också jag som invandrare och många andra i en grupp invandrare.

Det är många av de här sakerna som vi måste diskutera och komma ifrån, förutom lagstiftningen.

Maria-Paz Acchiardo, LO: Jag tror att det är oerhört viktigt att vi försöker fördjupa och öka medvetenheten om just frågor om diskriminering, för allting är inte heller diskriminering. Ett väldigt konkret exempel på struktu-

rell diskriminering, eftersom det efterfrågas, kan jag ta från den egna fackliga organisationen bara för att man ska förstå lite mer vad det handlar om.

Det är helt enkelt när en medlem upplever sig diskriminerad på något sätt, inte blir bemött som man skulle bemöta en medlem som kommer med en liknande fråga som berör någon annan del av arbetsrätten, till exempel skilda löner eller så. När man inte klarar av att se diskriminering och ta det på allvar, precis som man förr i tiden inte gjorde med jämställdhetslagstiftningen, har man en strukturell diskriminering i den egna organisationen. Men för att över huvud taget kunna komma åt den här medvetenheten, som behöver öka kring vad som är diskriminering och vad som inte är det: ibland upplever den här medlemmen diskriminering, men det kanske inte hör ihop med den etniska bakgrunden utan handlar kanske om något helt annat. Men om man skjuter ifrån sig allting tar man aldrig tag i det som är riktiga problem.

Från regeringens sida har man avsatt 15 miljoner kronor under tre år för att arbetsmarknadens organisationer ska utbilda och informera kring förebyggande arbete mot diskriminering, etnisk diskriminering, och även sprida utbildningsmaterial som hjälper till att jobba konkret på arbetsplatsnivå. Det är ett arbete som vi nu gör gemensamt med samtliga centralorganisationer, både arbetsgivarsidan och de tre fackliga organisationerna. Där hoppas vi också kunna få med oss samtliga folkbildningsorganisationer, alltifrån Medborgarskolan till ABF, av den enkla anledningen att vi måste få till stånd en bredare diskussion och en bredare kunskapsprocess kring både förebyggande arbete och att klara av det om och när det uppstår.

Anna Lilliehöök (m): Det finns naturligtvis diskriminering på många led-der, och 50-plus är väl en diskrimineringsgrund — jag kunde räkna upp väldigt många andra också. I dag fokuserar vi på integration av utrikes födda, som jag förstår frågan.

Jan Ekberg hade en lite mer praktisk ansats och säger att om vi kan ordna det så att 100 000 till får jobb, och han föreslår att en del av de pengar som man får under introduktionsutbildningen omvandlas till någonting som man kan ta med sig till sin arbetsgivare. Det var ett förslag.

Jag skulle vilja vända mig till var och en av er fyra som har talat, och gärna någon annan, och be er nämna var sin idé, förutom det här med att ta med sig pengarna, om man bestämmer sig för att nu ska vi fixa att 100 000 fler ska få jobb.

Jan Ekberg, Växjö universitet: Min första tanke när det gäller 100 000 är lite grann den allmänna ekonomiska politiken, att vi har haft många år då inflationsbekämpningen har varit väldigt prioriterad. Vi kanske ska lyfta bort den och tillåta lite större efterfrågetryck. Det är det ena.

Sedan tänkte jag också på detta som vi var inne på i starten, mångfald, och inte bara att Arbetsmarknadsverket är inblandat i möjligheten att skaffa jobb.

De utrikes födda är faktiskt överrepresenterade i bemanningsföretagen i förhållande till sin andel av arbetskraften. Det finns utvärderingar gjorda som visar att vägen över bemanningsföretagen har varit rätt framgångsrik. Jag tror att det hänger samman med att i sådana här processer när folk ska in på arbetsmarknaden gör arbetsgivaren alltid en bedömning av riskkostnader. Om man är osäker på en persons kompetens vågar man kanske inte ta risken, men om den här personen går via ett bemanningsföretag sprider bemanningsföretagen ut riskerna på de olika företag där den här personen går in i skilda perioder. Det har visat sig att bemanningsföretag är en väg, en kanal ut.

Arjun Bakshi, Sveriges Kommuner och Landsting: Om jag koncentrerar mig på starten, tror jag att det finns några grundläggande problem. Det är alltid tråkigt att resonera om problem, men jag tror att man redan på Migrationsverket bör titta på att man tar emot kompetens i stället för etnicitet och koncentrera sig på identiteten. Där gäller väl också resten av en introduktionsperiod. Om vi tittar på målen för sfi, som är en hel räcka, tror jag att man skulle behöva titta ordentligt på sfi och reformera den. I stället skulle man kanske ha mål där personerna lär sig att själva kommunicera sin kompetens, marknadsföra sin kompetens, och inte vara beroende av en sjyst sfi-lärare eller en snäll arbetsförmedlare.

Sedan tror jag att det är en viktig diskussion när man resonerar om individualisering – det är ingen som drar den tanken lite längre: Vad innebär individualisering? Självklart kostar det ganska mycket. En rimlig bedömning är att se på introduktionen mer regionalt. Nu är introduktionen väldigt lokal. Där är en komponent självklart arbetsgivare som är med och definierar innehållet tillsammans med bemanningsföretag, som Jan Ekberg var inne på, och att den statliga arbetsmarknadspolitiken redan första året kan gå in med kompletteringsutbildningar. Det är lite sådana idéer som kan leda frågan framåt.

Farbod Rezanja, Svenskt Näringsliv: I stora drag handlar det här om att ändra i olika system, mottagande och de här bitarna, som alla förstås är jätteviktiga. En sak som jag tänker på rätt ofta är att människor som tar sig till Sverige ibland reser världen runt ett par varv för att komma till Sverige till slut. De kommer hit, blir avvisade och tar sig tillbaka en gång till, rider kamel, går långa sträckor över bergen och genom öknen. När vi väl kommer till Sverige hamnar vi i en liten kommun, och därifrån kan vi inte ta oss ens två tre mil.

Just vad som händer med den företagsamma människan som gör hela resan hit och hamnar i ett nät av byråkrati, regler och alla de bitarna; man måste hitta en balans som gör att den här människan kan ta vara på sin kraft och initiativförmåga, som man har haft med sig hela vägen hit.

Vi pratar om Småland, och jag har haft förmånen att jobba i företag där. Om man studerar det lite närmare ser man att i många fall när behovet var som störst på 90-talet och arbetskraften kom från före detta Jugoslavien var man inte alls kräsen med krav på sfi eller något annat.

Man såg till att man hade en arbetsledare som pratade serbokroatiska, och de medarbetare som pratade kommunicerade via honom, och under tiden kunde de läsa svenska. Den sista biten gjorde vi så att de fick utbildningen på plats. De behövde inte ens byta om för att gå till skolan och komma tillbaka och förlora tid på den biten. Kursmaterialet blev introduktionen till jobbet. Man jämförde det med dem som valde att gå på sfi, som var helt bortkopplat från verkligheten i samhället i Gnosjö. De fick läsa *Inte utan min dotter*, som säkert var en trevlig läsning men inte hade någonting att göra med deras verklighet.

Det finns många goda exempel på hur man kan ta vara på den företagsamhet och kraft som vi har med oss när vi anländer, i stället för att sätta onödiga hinder i vägen för att vi ska komma i arbete. Rimligtvis har individen själv de bästa planerna när man kommer.

I den gamla utgåvan av introduktionen till Sverige, till det svenska samhället, den sista som Invandrarverket gav ut — apropå somalier i USA och i Sverige och företagsamheten — stod det bara en och en halv sida om näringslivet och företagande i Sverige. Den enda information som fanns där var om tre olika bolagsformer som finns i Sverige.

Det finns alltså en hel del som man kan göra, och det är inte så jättekomplicerade saker. Men kärnan ska vara att vår kraft kan tas till vara precis när vi anländer.

Mirjana Panaitescu, Samarbetsorganet för etniska organisationer i Sverige (SIOS): Jag skulle bara vilja koppla till när serberna kom på 70-talet. De var behövda i Sverige. Men nu är de inte det längre, utan när de kommer ska de återvända nästan direkt, enligt politiken.

Jag har känt mig diskriminerad här i Sverige. Jag har en månad till att anmäla mig till arbetsförmedlingen. Jag är en av dem som Masoud nämnde som inte har kraft att göra det — jag vill inte spendera min kraft på det. Jag har förstått det så att de som kom före mig fick lära sig svenska och fick pengar för det. Om man var för bra på svenska skulle man avbrytas efter 200 timmar. När jag kom till Sverige för sex år sedan fick man inga pengar, så man hade inte tid att slösa på att läsa svenska. Man hade inte råd. Då var jag tvungen att jobba från början, och jag köpte böcker och läste hemma i stället. Hur mycket kraft tar det? Det kan man säkert inte förklara. Jag tycker att man i debatten om det här borde ta fram fler förslag för dem som är diskriminerade.

Det andra gäller arbetsförmedlingen och deras politik, att man ska ha invandrarprojekt. Jag har deltagit i alla, och det var det värsta som jag upplevt. Trots att jag hade timanställningar inom kulturområdet i kommunen i fyra år blev jag aldrig anställd. Men jag anser inte att det var fel av arbetsgivaren som gav mig timmarna, utan det var kommunalt. De ville inte anställa en ny person — det var deras ursäkt. De skulle omlacera någon person som inte hade kunskaper i det som krävdes. Min arbetsgivare ville inte anställa den omlacerade personen, så de fick ändå betala för mig men fick inte anställa mig tills vidare.

Det här handlar inte bara om mig. Jag har varit i så många grupper med invandrare på grund av projekt som arbetsförmedlingen anordnat. Jag har sett många som varit i samma situation så jag anser mig vara behörig att prata om detta.

Vi fick ingen hjälp. Jag började jobba fem dagar efter det att jag bokförts i Sverige. Första gången jag blev arbetslös efter en operation bad jag arbetsförmedlingen hjälpa mig. Efter en månads arbetslöshet erbjöd de mig jobb i ett tvätteri.

Jag hade kompetens som fil. mag. i etnologi och antropologi och erfarenheter från Västerås konstmuseum, Västmanlands läns museum och stadsbiblioteket.

De sade att de skulle anmäla mig till a-kassa om jag inte tog jobbet.

Invandrarprojekten leder ingenvart. Man ska ha projekt för yrkesgrupper till exempel. Det är mitt förslag.

Ordföranden: Vi tackar för det förslaget och för vittnesmålet och erfarenheten.

Klockan har passerat 13.30 då vi hade tänkt sluta den här hearingen. Jag har flera på talarlistan men beslutar enväldigt att ni får ställa frågor, prata och umgås vid andra tillfällen än just här i andrakammarsalen. Vi upphör ju inte att existera bara för att utfrågningen slutar. Det finns alla möjligheter i världen att kommentera och diskutera detta.

Ett särskilt tack vill jag från utskottet rikta till våra inbjudna gäster. Jag tycker att det har varit väldigt spännande och intressant att lyssna till er. Det ska bli ännu mer spännande och intressant att läsa vad som står i protokoll. Ibland får man en helt annan bild av vad som sades.

Jag kan rekommendera våra härliga betänkanden. Det är en spännande läsning. Om inte annat tror jag att ni på ett utmärkt sätt har bidragit till en bättre integrationspolitisk debatt i Sverige framöver. Låt oss hoppas det.

Därmed avslutar jag denna hearing och utfrågning. Tack för att ni kom.

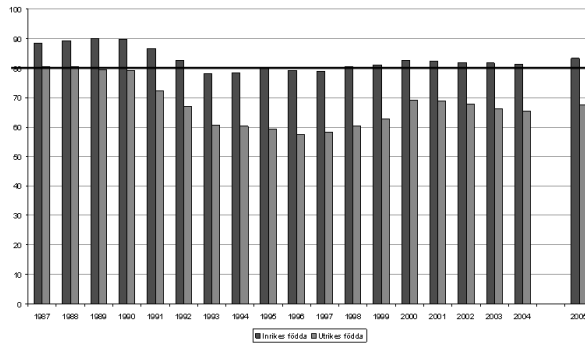
BILAGA 3

Bilder från utfrågningen

Bild 1-2

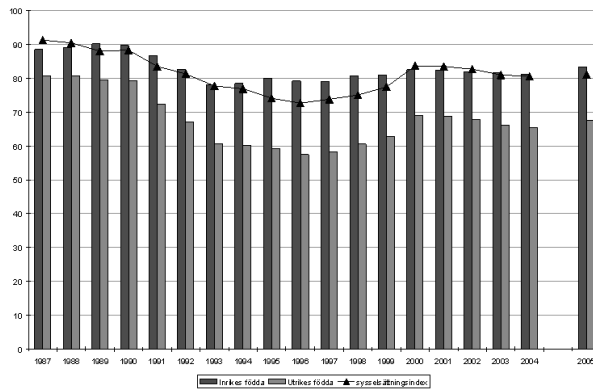
Andel sysselsatta i befolkningen 1987-2005, män 20-64 år. Procent

Källa: SCB, AKU kv 4, egna beräkningar

Andel sysselsatta i befolkningen och sysselsättningsindex 1987-2005, män 20-64 år. Procent

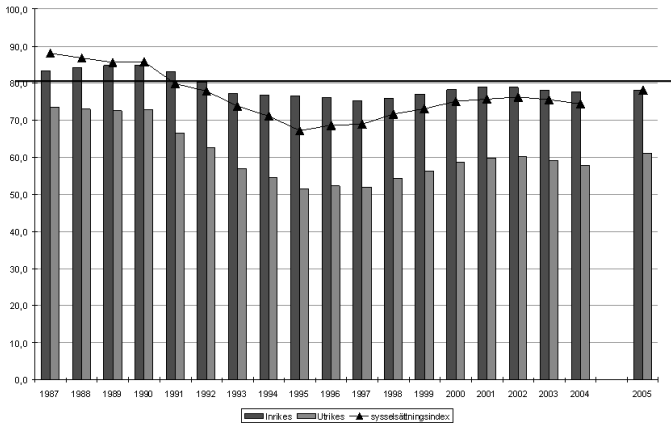

Källa: SCB, AKU kv 4, egna beräkningar

Bild 3-4

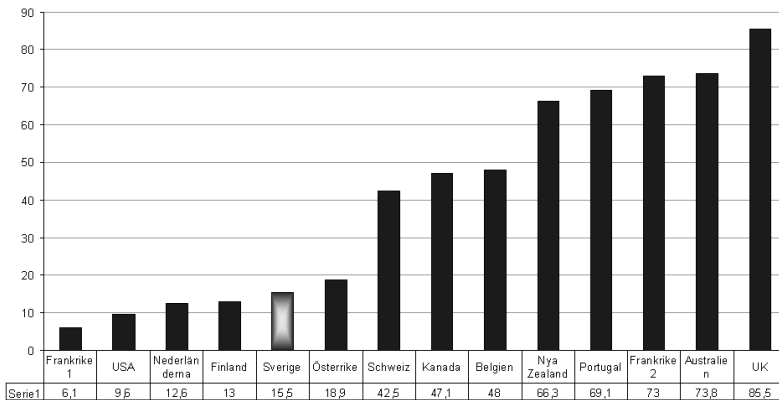
Andel sysselsatta i befolkningen och sysselsättningsindex 1987-2005, kvinnor 20-64 år. Procent

Källa: SCB, AKU kv 4, egna beräkningar

Andel utländska medborgare från länder med samma språk som i det nya landet

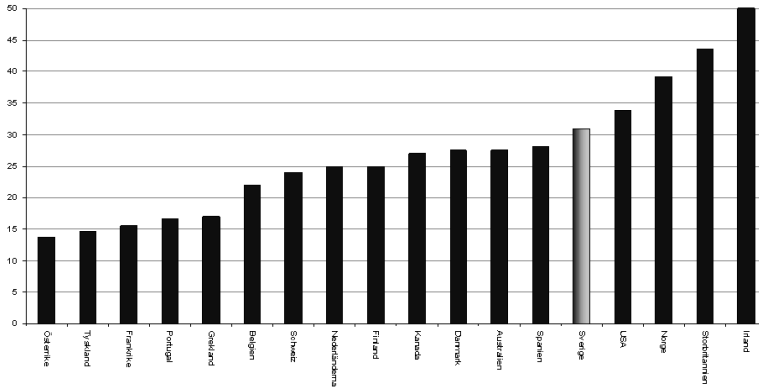

Källa: OECD (2002)

Bild 5-6

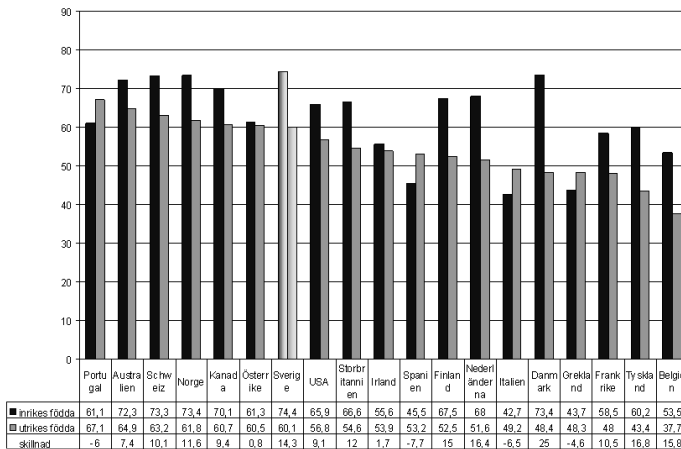
Andel med universitets- eller högskoleutbildning bland utländska medborgare, 25-64 år, genomsnitt åren 2002-03

Källa: OECD (2005)

Andel sysselsatta kvinnor, 15-64 år i 19 OECD-länder, 2003

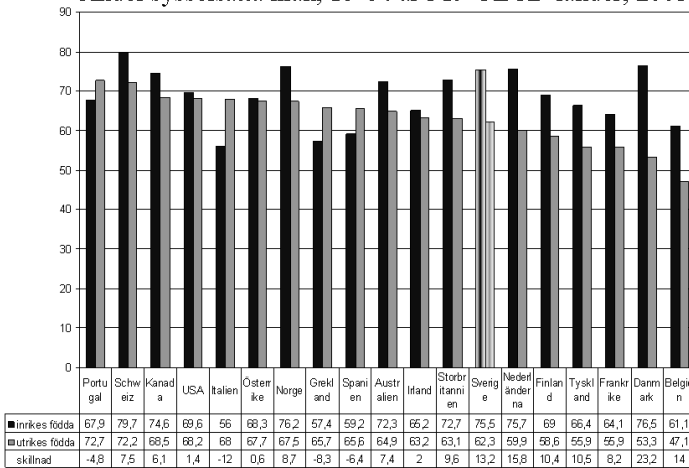

Källa: OECD (2005)

Bild 7-8

V
INTEGRATIONSVÄRKET

Andel sysselsatta män, 15-64 år i 19 OECD-länder, 2003

Källa: OECD (2005)

Årlig ökning av BNP

Procent

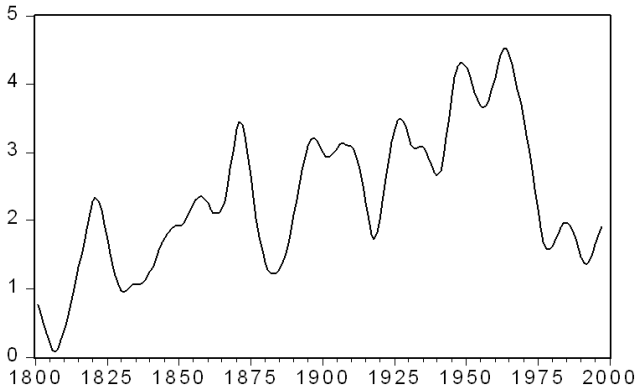
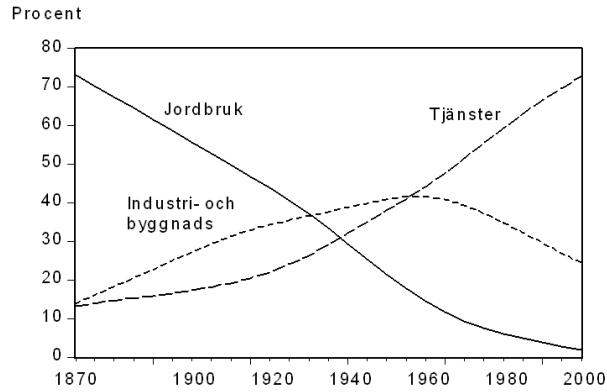
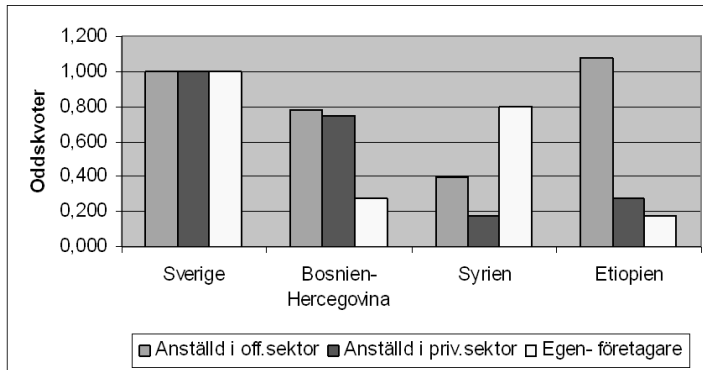

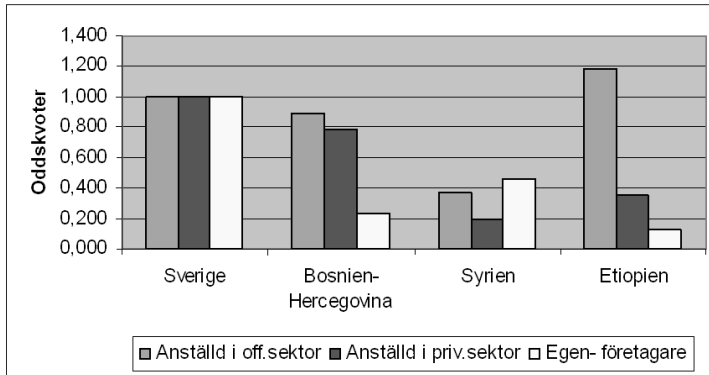
Bild 9–10

Andelen sysselsatta i olika samhällsekonomiska sektorer**Olika strategier**

MÄN

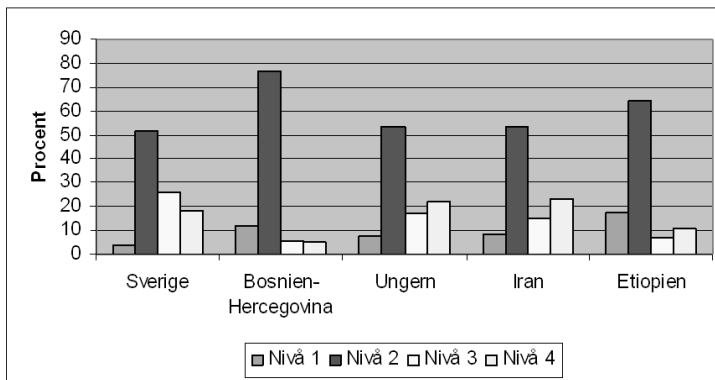
Bild 11–12

Olika strategier

KVINNOR

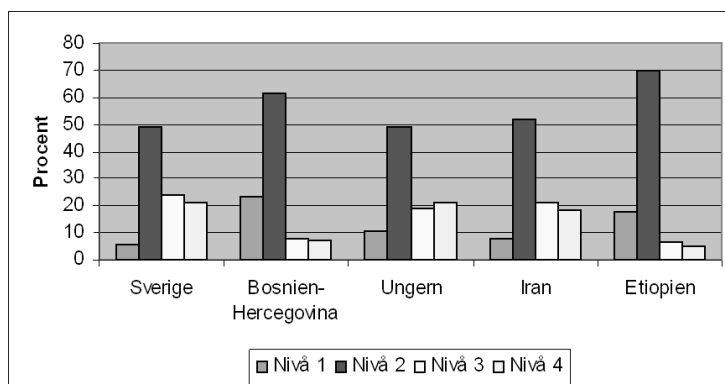
Andel sysselsatta efter yrkeskvalifikationsgraden

MÄN

Bild 13–14

Andel sysselsatta efter yrkeskvalifikationsgraden

KVINNOR

De vanligaste yrkena (3-siffernivå)

Sverige	Ingenjörer och tekniker	6,3
	Säljare, inköpare, mäklare m.fl.	6,0
	Byggnadshantverkare	4,5
	Fordonsförare	4,5
	Byggnads- och anläggningsarbetare	4,3
	Dataspecialister	3,5
	Civilingenjörer, arkitekter m.fl.	2,9
	Chefer för mindre företag och enheter	2,8
	Chefer för särskilda funktioner	2,7
	Maskin- och motorreparatörer	2,7

MÄN

Bild 15–16

De vanligaste yrkena (3-siffernivå)

Bosnien	Maskinoperatörer, metall- och mineralbehandling	10,1
	Montörer	9,4
	Fordonsförare	7,8
	Gjutare, svetsare, plåtslagare m.fl.	4,8
	Lager- och transportassistenter	4,5
	Städare m.fl.	4,2
	Handpaketerare och andra fabriksarbetare	3,8
	Byggnadshantverkare	3,6
	Övriga maskinoperatörer och montörer	3,1
	Maskinoperatörer, trävaruindustri	3,0
	Maskinoperatörer, livsmedelsindustri m.m.	2,9

MÄN

De vanligaste yrkena (3-siffernivå)

Syrien	Fordonsförare	6,9
	Montörer	6,7
	Vård- och omsorgspersonal	6,6
	Slaktare, bagare, konditorer m.fl.	6,3
	Köks- och restaurangbiträden	5,9
	Försäljare, detaljhandel; demonstratörer m.fl.	5,3
	Handpaketerare och andra fabriksarbetare	4,5
	Hälsa- och sjukvårdsspecialister	4,3
	Storhushålls- och restaurangpersonal	4,0
	Lager- och transportassistenter	3,7
	Chefer för mindre företag och enheter	3,3

MÄN

Bild 17

De vanligaste yrkena (3-siffernivå)

Iran	Fordonsförare	12,5
	Vård- och omsorgspersonal	10,0
	Hälsa- och sjukvårdsspecialister	4,9
	Civilingenjörer, arkitekter m.fl.	4,8
	Ingenjörer och tekniker	4,6
	Dataspecialister	3,8
	Montörer	3,2
	Försäljare, detaljhandel; demonstratörer m.fl.	2,7
	Handpakterare och andra fabriksarbetare	2,7
	Chefer för mindre företag och enheter	2,1
	Maskinoperatörer, metall- och mineralbehandling	2,1

MÄN